

LÅTSKRIVING OG FORVENTNING

En undersøkelse av vokalstudenters syn
på låtskriving, låtskriving som metode og
forventninger om låtskriving

BENEDIKTE CECILIE GJERTSEN

VEILEDER

Per Elias Drabløs

Universitetet i Agder, 2022

Fakultet for Kunstfag

Institutt for rytmisk musikk

Master

Forord

Mine 5 år i Kristiansand nærmer seg slutten, og årene her har fylt den gode minnebanken til randen. Jeg er uendelig takknemlig for all kunnskap og erfaringer jeg tar med meg herfra. Gjennom disse årene har det vært noen som har bidratt ekstra til studiehverdagen og livet mitt. De som fortjener en ekstra stor takk, er:

Alle underviserne igjennom 5 år som har utfordret, veiledet og oppmuntret meg underveis. Dere er uvurderlige!

Per Elias Drabløs for solid veiledning på masteroppgaven. Du er stødig, pirkete, klok og innsiktsfull – akkurat det jeg trengte av en veileder. Din hjelp har vært ekstremt betydningsfull!

Bjørn Ole Rasch. Du er generøs, kunnskapsrik og ikke minst en utrolig dyktig underviser som sprer om deg med humør i interpretasjonsfaget. Du har gjort Sal 2 til en lekeplass hvor vi kan boltre oss og spille det vi syntes er gøy, og det er vi evig takknemlig for.

Torun Eriksen, Anneli Drecker og Kari Iveland for lærerike vokaltimer og interessante samtaler. Hilde Norbakken fortjener også ros for stødig losing av vokalensemblen. En ekstra takk til Kari som kunstnerisk veileder, og hjelp med å strukturere og sortere tankene i forkant av masteroppgaven.

Medstudenter i klassen og på IRM gjennom 5 år. Takk for artige og interessante samtaler i sofaen på K-bygget og i kantina. Å til enhver tid være omringet av medstudenter som vil deg godt er så utrolig bra for sjela. Takket være *dere* gleder jeg meg alltid til å dra på universitetet!

Alle informantene mine som har stilt opp både fysisk og på Zoom. Deres tanker og erfaringer har vært veldig viktig for oppgaven!

Familien min i Fredrikstad, og da spesielt mamma Renate, pappa Terje og lillesøster Rebekka, for en trygg havn jeg alltid kan komme hjem til. Takk for fine samtaler både hjemme og på FaceTime, og ikke minst for alle støttende ord og heiarop. Jeg kunne ikke bedt om et bedre støtteapparat enn dere. En ekstra takk til mamma for korrekturlesning. Jeg gir dere 10/10!

Samboeren min, Carsten. Det har ikke bare vært lett å være to studenter, på 60 kvm, som skriver master-oppgave, og i hvert fall ikke når det medfølger å sovne til, og å våkne med, de samme trommevideoene dine i fire måneder. Likevel er jeg sikker på at denne prosessen har gjort oss sterkere, og jeg klarer nesten ikke vente med å ta fatt på resten av sammen med livet med deg.

God lesning!

INNHALDSFORTEGNELSE

1. INNLEDNING	9
1.1 Bakgrunn for valg av tema	9
1.2 Hva vil jeg finne ut?	10
1.3 Problemstilling	10
1.4 Avgrensning	11
1.5 Videre struktur i oppgaven	12
2. TEORI	13
2.1 Låtskrivingstradisjon fra 1880-tallet og til i dag	13
2.1.1 Hitfabrikkene og etableringen av pop-bransjen	13
2.1.2 Singers should (not) pen their own songs?	15
2.1.3 <i>Singer/songwriters</i> og indie-selskapene	16
2.1.4 «Demokratiseringen» av musikkproduksjonen	16
2.1.5 «The Pact»	18
2.2 Vokalmetodikk	19
2.2.1 Complete Vocal Technique	19
2.2.2 Estill Voice Training	20
2.2.3 Målsetting i vokalundervisning	21
2.3 Læringsutbytte ved tre ulike musikkutdannelsesinstitusjoner	21
2.3.1 Universitetet i Agder	22
2.3.2 NLA – høghskolen	23
2.3.3 Universitetet i Tromsø	23
2.4 Musikk og identitet	24
2.5 Forventning	26
2.6 Begrepsavklaring	26
2.6.1 Rytmask musikk	26
2.6.2 Rytmask sang/vokal	28
3. METODE	31

3.1 Kvantitativt intervju – survey	31
3.1.1 Spørreundersøkelse av vokalstudenter	32
3.2 Kvalitative intervjuer	33
3.2.1 Rytmiske vokallærere	33
3.3 Fokusgrupper	34
3.3.1 Vokalensemblets reaksjoner på spørreundersøkelsen	35
3.4 Fremgangsmåte	36
4. RESULTAT	37
4.1 Spørreundersøkelsen	38
4.2 Resultater fra intervjuene med underviserne	53
4.2.1 Fagfeltene vokal og låtskriving	53
4.2.2 Låtskriving som metode	54
4.2.3 Fokusområder og målsetting i vokalundervisningen	57
4.2.4 Forventninger	59
4.3 Resultat fra fokusgrupper	61
4.3.1 Vokalist og/eller låtskriver?	61
4.3.2 Fokusområder og låtskriving i vokalundervisningen	64
4.3.3 Forventninger	65
5. DRØFTING	71
5.1 Vokal og låtskriving	71
5.1.1 Fagfeltene vokal og låtskriving	71
5.1.2 Låtskriving som en del av vokal-identiteten	72
5.1.3 Hva sier undervisningsinstitusjonene om låtskriving?	73
5.2 Låtskriving som metode	74
5.2.1 Utvikling av musikalsk identitet og kreativitet gjennom låtskriving	74
5.2.2 Må en vokalist skrive låter?	75
5.3 Vokalundervisning	76
5.3.1 Fokusområder i vokalundervisningen	76
5.3.2 Målsetting	78
5.4 Forventninger	78
5.4.1 Hvor, og fra hvem, oppleves forventningene?	78

5.4.2 Vokalist eller låtskriver i samspill og interpretasjon?	79
5.4.3 Låtskrivingsforventning som bidrar til noe positivt	79
5.5 Svar på problemstilling og forskningsspørsmål	80
6. AVSLUTNING	83
6.1 Sammenfatning	83
6.2 Egne refleksjoner	84
6.3 Forslag til videre forskning	85
LITTERATURLISTE	87
Vedlegg 1: Spørreundersøkelse	90
Vedlegg 2: Informasjonsskriv vokallærerne	96
Vedlegg 3: Intervjuguide til vokallærerne	98
Vedlegg 4: Informasjonsskriv vokalstudentene i fokusgruppe	99
Vedlegg 5: Intervjuguide til fokusgruppen	101
Vedlegg 6: Samtykkeerklæring	102
Vedlegg 7: Forventet læringsutbytte, hentet fra studiestedenes hjemmesider	103
Vedlegg 8: Sammenlikning av «vokalist» og «vokalist som skriver låter»	107

1. Innledning

Denne oppgaven tar for seg låtskriving og forventninger til det, i forbindelse med det å være vokalstudent ved høyere rytmisk musikkutdanning. Oppgaven ser på hvordan vokallærere bruker låtskriving i undervisningssituasjoner, og om dette kan virke utviklende og/eller begrensende for studentene. Oppgaven vil også dekke et utvalg av vokalstudenter sitt forhold til låtskriving og, fra hvor og hvem, vokalstudenter kan oppleve forventninger knyttet til låtskriving.

Oppgaven benytter tre ulike metoder: spørreundersøkelse, dybdeintervju og fokusgruppe. Dette er for å kunne tallfeste en del av spørsmålene oppgaven stiller, og intervjuer og fokusgruppe vil videre belyse og kommentere tematikken jeg har valgt.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

I mine snart 5 år på Institutt for rytmisk musikk (IRM) ved Universitetet i Agder (UiA), har jeg kontinuerlig følt på en slags forventning til at jeg burde skrive musikk. Før jeg kom til Agder gikk jeg musikklinje ved videregående skole og videre på jazzlinje ved folkehøgskole, og opplevde på ingen måte den samme forventningen om låtskriving der. Ved musikklinja opplevde jeg et stort fokus på klassisk musikk, både blant elever og lærere, og selv om jeg fikk drive med noe annet enn klassisk sang så var det ingen som introduserte meg for låtskriving. På folkehøgskole var det tradjazz som stod i fokus, og det føltes som om RealBook var selve bibelen. Men ved universitetet, og på IRM, har jeg derimot følt det annerledes. Flere av vokalistene her har uttrykt at de også har kjent på denne forventningen om låtskriving, og opplevelsene vi har delt med hverandre har vært gjenkjennbare. Vi har hørt utsagn fra både studenter og lærere ved instituttet, som, for eksempel: «vokalister bør skrive egne låter hvis de skal klare å bygge seg en karriere»; «på neste interpretasjon hadde det vært kult om du tok med egenskrevet materiale»; og «alle eksamenskonsertene består av originalt materiale skrevet av studentene selv». Om dette skjer en sjelden gang så preller det kanskje av, men når slike kommentarer oppleves igjen og igjen, så begynner det etter hvert å kjennes ut som et press utenfra, som kolliderer med motivasjonen fra innsiden.

Midtveis i studiet fikk motivasjonen min en skikkelig knekk. Hver gang jeg skulle jobbe med studierelaterte ting, kretset i stedet tankene rundt at jeg heller burde bruke tiden på å prøve å skrive noe eget, slik at jeg kunne bevise noe for noen. Så, under en interpretasjon i 2. klasse, fremførte jeg for første (og hittil siste) gang en egenskreven låt. Det eneste jeg følte jeg fikk bevist for alle i det rommet er at jeg *ikke* er en låtskriver.

Siden den gang har jeg vokst og blitt tryggere på meg selv som vokalist. Jeg er trygg i min kunnskap om at vokal er et stort nok fag alene, og at jeg ikke må skrive egne låter for at noen andre skal tenke at jeg er god nok musiker, vokalist og pedagog.

1.2 Hva vil jeg finne ut?

Gjennom mine egne erfaringer sitter jeg igjen med noen spørsmål, og det er disse jeg vil se nærmere på i denne oppgaven. Det er ulike deler i meg som lurere på ulike aspekter, og i problemstillingen og forskningsspørsmålene har jeg forsøkt å smelte de inn i hverandre så godt som mulig. Vokalisten og musikkformidleren i meg er jo nysgjerrig på om jeg har skapt denne forventningen inne i mitt eget hode, eller om det faktisk er en reell forventning som også andre har. Og i så fall, hvorfor har noen denne forventningen? Hva er det med en vokalist som gjør at det er naturlig å tenke at låtskriving er et nært beslektet fag til vokal? Som tidligere nevnt har jeg hatt samtaler med medstudenter som har opplevd det samme som meg, men disse samtalerne har vært i private rom. Om dette var unikt for oss i rommet, eller om det er en mer generell opplevelse, er noe av det jeg vil finne ut av med denne oppgaven. Om det er en tendens og noe flere føler på er vanskelig for meg, og de andre i rommet, å si noe om, og svar på dette forsøker jeg å få igjennom denne oppgaven. Det er jo også interessant for meg å finne ut om låtskriving er noe jeg burde startet med for lenge siden, og jeg er åpen for at jeg på et senere tidspunkt kan få stor glede av det. Pedagogen i meg vil jo vite om jeg, på grunn av mitt forhold til låtskriving, ikke har integrert låtskriving nok i undervisningen. I så fall vil jeg vite hvordan jeg kan gjøre det, uten å gi studentene forventninger om at de må jobbe med låtskriving fordi de er vokalister. Og er det slik at låtskriving er hensiktsmessig for alle vokalstudenter? I så fall hvorfor?

1.3 Problemstilling

Med utgangspunkt i mine opplevelser, og spørsmål knyttet til disse, måtte jeg konkretisere de til å bli en klar problemstilling, med eventuelle forskningsspørsmål. Jeg endte dermed opp med én hovedproblemstilling, samt et forskningsspørsmål som kan gi større bredde og forståelse for svarene på problemstillingen. Hovedtemaet i oppgaven er vokalstudenters forhold til låtskriving, og problemstillingen er:

På hvilke måter kan låtskriving som metode i vokalundervisningen oppleves som utviklende eller begrensende for studentene?

Jeg ønsker å belyse problemstillingen med følgende forskningsspørsmål:

På hvilke måter, og fra hvem, kan vokalstudentene oppleve en forventning om låtskriving?

1.4 Avgrensning

Det vil kun bli tatt utgangspunkt i vokalfaget i denne oppgaven. Dette er på bakgrunn av min interesse for feltet, og det ville dessuten vært problematisk med tanke på omfang om samtlige av instrumentene ved IRM skulle være representert. Jeg har også tatt et valg på å avgrense feltet til å gjelde rytmisk- og populærmusikk, selv om det også finnes flere jazz-institusjoner i Norge. En av grunnene er for å avgrense arbeidsmengden, en annen er kunnskapsfelt. Det er innenfor rytmisk- og populærmusikk jeg har studert, og det er her jeg opplever å være på tryggest grunn. En liknende oppgave på jazzfeltet måtte hatt en annen problemstilling, jamfør diskursen om jazz er en del av rytmisk- og populær-musikk, eller om disse skal separeres.¹ Min erfaring fra UiA og Institutt for rytmisk musikk er uansett at vi jobber med jazz på samme måte som for eksempel med pop, rock, funk og verdensmusikk, og jeg har heller ingen kontroll eller oversikt over hvilke sjangre informantene mine jobber i. Institusjons-avgrensningen er derfor en måte å avgrense arbeidsmengden, for å finne et slags tverrsnitt i høyere utdanning innen rytmisk- og populær-musikk, og for å ikke få overvekt av én sjanger.

Det finnes flere vokalister ved IRM som studerer bachelor i Låtskriver og Artist, eller bachelor i Elektronisk musikk. På disse programmene er det en forutsetning at studentene skriver eget materiale, og er noe de skal vise frem allerede ved opptaksprøven. På bakgrunn av dette er det kun vokalstudenter fra bachelorprogrammene utøvende musikk og faglærer i musikk ved Institutt for rytmisk musikk, UiA, som danner fokusgruppen i oppgaven. Den samme avgrensningen gjelder intervjuobjektene utenfor UiA, som er studenter fra Bachelor i utøvende rytmisk musikk ved NLA Høgskolen og fra Musikkutøving - bachelor ved Norges Arktiske Universitet (UiT).

I tillegg til bachelorstudenter ved disse institusjonene åpnet jeg spørreundersøkelsen for tidligere vokalstudenter ved UiA. Dette er fordi jeg vet hvem studentene er og kan bekrefte at de har gått ved UiA. Det hadde blitt en for omfattende prosess å gjøre det samme ved alle institusjonene i Norge som driver med rytmisk vokalutdanning, og jeg kom frem til at et antall på rundt 30 respondenter ville være tilfredsstillende for undersøkelsen.

Med låtskriving menes altså arbeidsprosessen fra idé til tekst, melodi og akkorder, til selve låten er ferdigstilt. Man kan også bruke stemmen som et kompositorisk verktøy i for eksempel *toplining*, men i dette tilfellet legger ofte akkordene og arrangementet sterke føringer for

¹ Jeg forklarer dette nærmere under begrepsavklaringen i underkapittel 2.6.

vokalen. I *co-writing* skriver man sammen med noen, og kan i større grad lene seg på andre. På bakgrunn av dette blir det kun tatt utgangspunkt i låtskriving som prosess og metode.

1.5 Videre struktur i oppgaven

Neste kapittel er *teori* og omhandler litteraturen jeg benytter i oppgaven. Først presenteres et bakteppe rundt vokal- og låtskrivingshistorie, og så litteraturen jeg benytter meg av i drøftingen bli presentert. Deretter følger *metode*-kapittelet hvor jeg viser hvilke metoder jeg benyttet meg av og begrunner hvorfor. Neste kapittel er *resultat* hvor jeg viser frem data jeg har samlet inn. Under *drøfting* vil jeg diskutere dataene fra de ulike innsamlingene, sammen med litteraturen. Avslutningsvis i drøftingen vil jeg svare på problemstillingen og forskningsspørsmålet. I siste kapittel, *avslutning*, sammenfatter jeg oppgaven og legger frem egne refleksjoner jeg gjorde meg underveis i prosessen. Mine forslag til videre forskning på feltet blir presentert til slutt.

2. Teori

Problemstillingen følges av et forskningsspørsmål, og innebærer flere aspekter. Låtskriving, vokalundervisning, metode og forventning er stikkord i spørsmålene jeg stiller, og forskningslitteraturen som benyttes er valgt på bakgrunn av det.

Som et bakteppe til oppgaven vil jeg først presentere et utdrag av historien til vokalister, låtskrivere og musikkbransjens forhold til låtskriving fra slutten av 1800-tallet og frem til i dag. Det kan være viktig å kjenne til denne utviklingen for å forstå hvorfor låtskriving hos vokalister har vært, og fortsatt er et tema, slik jeg forstår det. Dette er et sammendrag av en stadig voksende bransje, som kontinuerlig er i utvikling. Det vil gi et innblikk i noen av de mest markante endringene og hendelsene som har påvirket låtskrivere og vokalister.

Vi skal så se på vokalmetodikk og læringsutbytte som hører til i metodikk- og undervisningsdelen av oppgaven. Det er også tatt med litteratur som omhandler musikk og identitet for å forstå hvordan de to aspektene henger sammen. Avslutningsvis kommer begrepsavklaringen hvor vi ser på hva rytmisk musikk og rytmisk vokal er.

2.1 Låtskrivingstradisjon fra 1880-tallet og til i dag

2.1.1 Hitfabrikkene og etableringen av pop-bransjen

Mot slutten av 1800-tallet etablerte det seg et bransjemiljø på Manhattan i New York, kalt *Tin Pan Alley* – et område og et miljø som ble essensielt å være en del av for talentfulle låtskrivere, vaudeville-artister og produsenter (Molde, 2019, s. 50+63). Musikkbransjen begynte å utvikle synergier mellom plateinnspilling, publishing og *live*-opptredener – og mellom hitlåten og popstjernen – etter hvert som platebransjen ble mer etablert. I Tin Pan Alley-miljøet ble det etter hvert skrevet og gitt ut anslagsvis 25.000 låter i året.

I 1895 organiserte forleggerne seg, og *The Music Publishers Association of The United States* ble stiftet. Boken *How to write a Popular Song* (1906) tar utgangspunkt i forfatter Charles K. Harris sine erfaringer som komponist i Tin Pan Alley-miljøet og gir et innblikk i hvordan Tin Pan Alley tenkte og arbeidet med låtskriving, samt en innføring i hvordan å skrive låter (s. 78).

Salget av innspilt musikk akselererte etter hvert, og fra 1914 til 1918 økte antallet selskaper som arbeidet med innspilling og salg av innspilt musikk i USA fra 18 til 166. Nå som fonogram ble mer utbredt, kom interessen for å måle salget, og i 1909 begynte Billboard å publisere lister over de mest populære filmene, for deretter i 1913, å gi ut lister over de mest populære låtene

og notesalg. Magasinet *Talking Machine World* begynte samme år å publisere månedlige lister over salget av plater og sylindre I USA (s. 87-88).

The Copyright Act fra 1909 ga låtskrivere retten til å bli kompensert for offentlige fremførelser av deres arbeid, og utover 1910-tallet ble det vanligere, takket være et nytt og nasjonalt jernbanesystem, å drive med turnévirsomhet. Dette gjorde at låtskrivernes arbeid ble spilt mer, og utover større områder enn tidligere. Som et resultat av dette ble det vanskeligere for låtskriverne å holde følge med hvor, og hvor ofte, låtene deres ble fremført. Det var heller ikke et system som la til rette for innsamling av kompensasjon eller informasjon. Ulike medlemmer av musikkindustrien reagerte ved å organisere seg for å ivareta og regulere opphavsrettighetene til låtskriverne (York, 2017, s. 446-447; Spring, 2013, s. 45). I 1914 ble organisasjonene *The American Society of Composers, Authors & Publishers* (ASCAP) og *The Performing Rights Society of Great Britain* (PRS) etablert, og i 1917 kom *Music Publishers Protective Association* (MPPA). ASCAP, PRS og MPPA arbeidet med å beskytte låtskrivernes rettigheter i sine respektive land, og gjorde det ved å operere som vederlagsbyrå. De sørget for å innkreve og fordele vederlagspenger (Molde, 2019, s. 93; Spring, 2013, s. 45).

På 1930-tallet flyttet flere firmaer i musikkbransjen inn i Brill Building, litt nord for Tin Pan Alley. På slutten av 1950-tallet hadde denne adressen blitt en hitfabrikk, og i 1962 huset bygningen og naboadressen hele 165 ulike musikk-relaterte firmaer og virksomheter. Dette var et slags musikalsk økosystem med låtskrivere, forleggere, markedsførere og studiomusikere. Her kom de ansatte på jobb på morgenen, skrev hits til klokken fem, for så å gå hjem fra jobb. Don Kirshner som drev både forlag og plateselskap i bygget fra 1958 til 1963, ansatte to dusin unge låtskrivere, og blant disse var Neil Sedaka, Gerry Goffin, Carole King, Neil Diamond, Paul Simon, Phil Spector, Barry Mann og Cynthia Weill (Molde, 2019, s. 195-196).

Fra 1960 fantes det et livskraftig folkemusikk²-miljø i Greenwich Village, og der krydde det av studenter og kaféer. Her ble det servert kaffe og visesang, og det var et amatørmiljø hvor hvem som helst fikk lov til å opptre. Noen levde av å spille og synge der. I 1961 ble dette Bob Dylans lekeplass for utvikling. Via Joan Baez³ ble han introdusert for det store publikum, under Newport Folk Festival sommeren 1963 (Blokhus & Molde, 2004, s. 206-209)

² Engelsk: *Folk Music*. Må ikke forveksles med Verdensmusikk eller den tradisjonelle folkemusikken, og refererer til populærmusikk-artister i USA, og til dels England. <https://snl.no/folkemusikk>

³ Har blitt kalt «Queen of folk». Første internasjonale visesangeren fra folkemiljøet i New York. (Blokhus & Molde, 2004)

2.1.2 Singers should (not) pen their own songs?

At artister skrev sitt eget materiale var på ingen måte en norm, ei heller særlig godt likt. Ronald Wycherly, best kjent som Billy Fury, ble den første rock'n'roll-artisten (bortsett fra Chuck Berry) som hadde skrevet alle låtene til debutalbumet sitt, *The Sound of Fury* (1960) selv. Flere mente at dette var uheldig innblanding i andres arbeidsoppgaver, og i 1961 i bladet *Disc*, advarte artikkelen *Singers should NOT pen their own songs* om at hvis dette ble en trend så kunne det ødelegge for popmusikk. Det måtte ta sju år før neste britiske artist gav ut egenprodusert materiale på debutalbumet sitt, nemlig Pink Floyd med albumet *The Piper at the Gates of Dawn* i 1967 (Molde, 2019, s. 192-193).

Dette ble starten på en ny tid for artister som ville skrive sitt eget materiale. Tidligere hadde soloartister fått låtene skrevet for seg fra miljøer som Tin Pan Alley, Brill Building og Greenwich Village. Popmusikken hadde soloartister med et backingband med navnestrukturen «someone and the somethings». The Beatles var på tidlig 60-tall et coverband med stort repertoar, ville sceneopptredener og kompromissløs energi. Bandet hadde ingen frontfigur, men var et band, som i tillegg bestod av to låtskrivere med profesjonelle ambisjoner. Med disse to uvanlige attributtene skilte de seg ut (s. 204). The Beatles var et godt etablert band i 1963, og hadde flere hitsingler. De fortsatte å spille cover-låter, men etter hvert som tiden gikk presenterte de flere og flere originallåter for fansen. Etter at The Rolling Stones ble oppdaget da de figurerte som fast husband på Station Hotel i Richmond, slapp de sin første singel – en versjon av Chuck Berrys «Come On». The Beatles tok med en uferdig låt til studioet The Rolling Stones arbeidet i, og sammen skrev de ferdig «I Wanna be Your Man». Dette ble The Rolling Stones første singel (s. 207-209). Etter hvert begynte også de å skrive og spille egenskrevet materiale, og flere ble inspirert til å gjøre det samme.

På samme tid skjedde det en utvikling i USA. Plateselskapet Columbia signerte Bob Dylan som artist, og han gav ut coveralbumet *Bob Dylan* i 1962. Albumet bestod av 13 spor, derav to originallåter av Dylan selv ⁴ (s. 199). I 1963 snudde derimot dette, og på Dylans andre LP, *The Freewheelin' Bob Dylan*, hadde han skrevet 11 av 13 låter selv (s. 209). Det ble etter hvert utfordrende å opprettholde Brill Building-modellen, nå som unge og trendsettende artister plutselig skulle skrive sine egne låter istedenfor å overlate dette til fagfolk.

⁴ De to egenskrevne er låtene «Song to Woody» og «Talking New York».

Selv om Brill Building sin storhetstid var over, tok Motown over med minst like stor suksess (s. 215-216). *Motown Record Corporation*, også kalt *Hitsville*, ble grunnlagt av Berry Gordy Jr. i Detroit i 1959, og var eid og styrt av afroamerikanere. I dag ser vi på Motown som et av de mest innflytelsesrike uavhengige plateselskapene i amerikansk historie (Early, 2020). Musikken kombinerte musikk fra både svarte og hvite musikere, med mye plass for sangerne til å briljere. De var selvforsynte med studiomusikere, og hadde egne låtskriver – og produsent-team. Tidligere hadde låtskrivere for det meste skrevet vilkårlig, men nå ble det skrevet skreddersydde låter til artister og grupper (Molde, 2019, s. 216). Motown har huset mange store artister og grupper, blant annet Marvin Gaye, Stevie Wonder, Temptations, Supremes og Jackson 5 (Early, 2020).

2.1.3 *Singer/songwriters* og indie-selskapene

60-tallet var sterkt preget av band, mens 70-tallet ble tiåret hvor soloartistene kom tilbake. Mange av soloartistene som slo igjennom i USA på tidlig 70-tall fikk merkelappen *singer/songwriters*. De akkompagnerte seg selv på gitar eller piano, og skrev sitt eget materiale. Selv om en rekke band og grupper hadde gjort dette på 60-tallet, var det fortsatt noe uvanlig for soloartister (Molde, 2019, s. 58). De skulle oppleves som autentiske og naturlig og fremføre egne tekster med enkel stemmebruk. Folkemusikken i USA ble dratt fra det politiske til det personlige på midten av 60-tallet, med Dylan som pådriver, og gjorde det tryggere for ulærte, unike stemmer å synge sine poetiske tekster. Noen av de som ble satt i *singer/songwriter*-båsen var Joni Mitchell, tidligere Brill Building-låtskriver Carole King, James Taylor, Van Morrison og Leonard Cohen (Holden, 2007; Molde, 2019, s. 258). Indie-selskapene⁵ kom som ett resultat av at punken gjorde sitt inntog i 1976. Punken var en motreaksjon til blant annet Led Zeppelin, The Rolling Stones og Pink Floyd – rockerne som ifølge punkerne hadde blitt dekadente kapitalister. Indie-selskapene kunne handle raskt og gi artister med smal appell stor kreativ frihet (Molde, 2019, s. 270+277). Disse indie-selskapene ble viktige for de artistene som ikke passet inn hos de store selskapene.

2.1.4 «Demokratiseringen» av musikkproduksjonen

Historien starter altså på 1880-tallet med Tin Pan Alley som huser låtskrivere og artister i separate arbeidsoppgaver, til band som sakte, men sikkert tar låtskrivingen i egne hender. Så

⁵ Independents. Små, uavhengige plate- og distribusjonsselskap.

kom Motown-epoken hvor hitfabrikk-modellen er tilbake, og så videre til singer/songwriters og indie-selskapene som vil være selvstendige og skrive eget materiale.

På midten 1980-tallet skjer derimot en revolusjon i hvordan man kan skape musikk. Det kommer en ny generasjon software til PC, Apple Macintosh, Atari ST eller Commodore. Disse har også integrert MIDI, og gjør det mulig å lage musikk i sitt eget hjem. Tidligere var artister avhengig av låtskrivere, musikere, arrangører, lydteknikere og produsenter. Nesten over natten kunne nå mennesker uten spesiell erfaring eller særlige ferdigheter, teoretisk innsikt eller økonomiske ressurser, lage suksessrik musikk hjemmefra. Sampling ble også mer og mer vanlig, noe som førte til flere problemstillinger rundt opphavsrett og gjenbruk av andres materiale (s. 329-330).

Mot slutten av 80-tallet hadde pop-musikken blitt mer «glatt» enn tidligere, låtene liknet mer på hverandre og det ble mindre av det autentiske og ekte. *MTV* (Music Television), fikk stor innflytelse på populærmusikken ganske så momentant etter sin første sending i 1981, og tok tak i dette økende problemet (Jones, 2005, s. 83). De utviklet derfor programmet *MTV Unplugged* i 1989, et program som klarte å kommersialisere og selge en tradisjonell autentisitetforståelse. De tok tilbake den gamle måten å fremføre låter på, og kjente artister omarrangerte låtene sine til akustiske og allsangvennlige versjoner. Etter dette ble det også vanligere for artister å legge inn akustiske sett i sine live-konserter. (Molde, 2019, s. 331-332).

På 90-tallet videreutviklet Logic, Cubase og ProTools digitalt opptaksutstyr som gjorde det enda lettere å drive småstudioer. Internett bidro også sterkt til å muliggjøre ting som tidligere hadde vært helt utenkelig. På midten av 90-tallet eksperimenterte flere selskaper med opplastning og nedlastning av musikk og *live streaming* av både bilde og video (s. 338-339+348-349).

Med en historie preget av stadig utvikling og nye muligheter, har vi endt opp et sted som er en blanding av alt historien har gitt oss. Trender kommer og går, og stadig vendes noen tilbake til et analogt lydbilde med 80-tallets DX-7, og singer/songwriters som drømmer seg tilbake til 70-tallet. I dag finner vi også miljøer bestående av låtskrivere som Max Martin, Pharrell Williams og Stargate i USA som har tydelige likheter med Tin Pan Alley, Brill Building og Motowns måte å arbeide på. Og på samme måte som de gamle hitfabrikkene hadde mennesker med spisskompetanse, med enten rollen som låtskriver, tekstforfatter, produsent eller artist, har også de nye hit-fabrikkene den samme modellen. For det som ikke har endret seg stort igjennom tidene er jakten på gode låter og låtskrivere, og fokuset på rollen til sangeren, som skal figurere som et idol, et ikon, en karakter eller en historieforteller (s. 405-406).

I dag er alle konstellasjoner innen det å skrive og produsere musikk normalt i ulike grader. Noen får låtene skrevet for seg, enten som soloartist eller som gruppe, i samarbeid med for eksempel en «hitfabrikk». Noen skriver musikk kun til eget virke, mens andre skriver i tett samarbeid med en partner. Et eksempel på et tett og vellykket samarbeid er Billie Eilish som skriver med sin bror Finneas.⁶ Et annet er Elton John, som sammen med sin arbeidspartner Bernie Taupin, skriver på en måte mange vil kalle «unik». De jobber nemlig hver for seg. I et intervju med «The Howard Stern Show» forteller Elton John at Bernie skriver alle tekstene hans, og så lager han låter ut av det:

It's strange, but it works. And I've never questioned it. And I never thought [...] Should I write? People say: [...] You should write the lyrics; you are well spoken. [...] And I say that's a great disservice to people who actually write lyrics, because it's not easy to write a great lyric. (Elton John til The Howard Stern Show. 19.11.2020. 2.42)

2.1.5 «The Pact»

Etter hvert som musikkbransjen har utviklet seg, har også titlene stadig blitt mer hvasket ut og det har blitt en økende trend å kreditere artister som bidragsyttere på låter de synger på. Dette uten å ha bidratt med et ord. En anonym gruppe låtskrivere lagde «The Pact», som er et åpent brev tilhørende en underskriftkampanje for å stoppe krediteringen av artister som ikke har tatt del i låtskrivingen.⁷ Bakgrunnen for dette er at artister og/eller managementet ofte krever en prosentandel av låtene, og kaller det en «åpen hemmelighet». Det står også i brevet at det har blitt vanlig praksis at artistene, eller noen i deres team, behandler låtskriverne dårlig. «Det er bedre å si ifra seg noen prosenter, enn å miste muligheten helt», er en av truslene som låtskriverne stadig mottar av artistene og/eller temaet. De legger også til at artistene får lønn for turnévirksomhet, merchandise, merkevarepartnerskap, etc. De som signerte skriver under på at de:

[...] will not give publishing or songwriting credit to an artist who did not create or change the lyric or melody or otherwise contribute to the composition without a reasonably equivalent/meaningful exchange for all the writers on the song. ("The Pact," 2021)

⁶ <https://www.mixonline.com/recording/finneas-on-producing-billie-eilishs-number-one-album-in-his-bedroom>

⁷ <https://variety.com/2021/music/news/pact-justin-tranter-emily-warren-songwriters-letter-1234940341/>

Låtskriverne som signerte avtalen vil derfor ikke gi låtskriver-kreditering til artister som ikke er med på å skape, endre eller tilføye en betydelig del av eksempelvis teksten eller melodien i låten. Etter at det har blitt en tendens å kreditere artister uten betydelige bidrag til på låtene, er det nesten umulig å vite om en artist faktisk har vært med på å skrive noe særlig på låtene. Dette har skjedd i lang tid, men vært en økende tendens de siste årene ifølge brevet.

2.2 Vokalmetodikk

Det å synge er på ingen måte noe nytt, men det vi *kan* om det å synge har en veldig mye kortere historie. Operasangerne måtte ha et instrument som kunne bære langt og fylle store konsertlokaler, men allerede på 1920-tallet bidro utviklingen av elektriske mikrofoner til nye muligheter for å uttrykke seg vokalt (Askerøi, 2020, s. 54). Nå kunne vokalistene leke seg med dynamikk, ulike klanger, og det ble større muligheter til å utvikle personlige uttrykk. Det har også skjedd mye i utviklingen av den rytmiske stemmen siden da, og ulike metoder og «retninger» innen rytmisk vokal har blitt utviklet. Jeg vil nå gi et innblikk i *Complete Vocal Technique* og *Estill*, to vokalmetodiske retninger som muligens blir sett på som «de største» i Norge. For et enda dypere dykk i vokalundervisning og målsetting, ser vi også på Nanna Kristin Arder sine tanker om det, fra boken *Sangeleven i fokus*.

2.2.1 Complete Vocal Technique

Complete Vocal Technique⁸ (2008) er utviklet av danske Cathrine Sadolin, og er en metodisk innføring i vokalmetodikk. Ved Complete Vocal Institute kan du ta alt fra 1-dags kurs til 3 år, hvor du blir sertifisert CVT-lærer.

Sadolin (2008) mener at stemmen ikke er så komplisert som mange tror, og at det er et instrument alle har og bruker hver eneste dag. Det blir allikevel spesifisert at om en vokalist har ambisjoner om å bli profesjonell, så krever det litt mer øvelse. Så lenge en vet hva som kreves og hvordan en kan bruke stemmen, så kan en nå langt med det. Hun mener også at myter om unike stemmer, først og fremst handler om hvordan de bruker den (s. 6). «I believe that all singers can accomplish all sounds» (s. 7).

Det er viktig at studentene tar ansvar for egen læring, og ikke er avhengig av en lærer for utvikling, mener Sadolin (2008). Studentene må stole på egen dømmekraft, smak og intuisjon. Lærerens smak er heller ikke viktig, og en vokallærers jobb er kun å hjelpe sangere til å synge

⁸ <https://completevocal.institute/>

sunt og nå målene de har satt seg. Uavhengig av hvilke tanker en lærer måtte ha, så er det helt og holdent opp til studenten hva de velger å gjøre (s. 11-12).

CVT deler vokalmetodikken inn i fire hovedemner:

- De tre grunnprinsipper for sunn stemme og lydproduksjon
 - *Støtte, nødvendig twang, unngåelse av å presse ut kjeven og anstrenge leppene*
- De fire funksjonene
 - *Neutral, curbing, overdrive og edge*
- Klangfarger
 - *Nyansen av en lyd. Å gjøre en tone lysere eller mørkere.*
- Effekter
 - *Distortion, creak og creaking, rattle, growl, grunt, screams, vocal breaks, luft lagt på stemmen, vibrato, ornamentering*

2.2.2 Estill Voice Training

Jo Estill står bak Estill Voice Training, og er en metode innen vokal og stemme. På samme måte som med CVT kan du ta kurs for å bli sertifisert Estill-lærer. Estill har en holistisk tilnærming, og har fokus på evidens kombinert med stemme.⁹ De ser ikke på dette som en teknikk, men heller en forklaring på hva stemmeproduksjon egentlig er – igjennom øvelser. På bakgrunn av dette fokuserer ikke Estill kun på vokalister, men tilbyr også stemmeveiledning for andre som bruker stemmen aktivt i sitt arbeid. Dette kan være undervisere og foredragsholdere, etc.¹⁰

Estill deler stemmetrening inn i tre disipliner (Estill, 2005):

- Craft
 - *Håndverk, teknikk og kontroll på stemmen*
- Artistry
 - *Bruk av håndverket på en fantasifull, kreativ og kunstnerisk måte*
- Performance Magic
 - *Formidling - å skape en uforglemmelig opplevelse for publikum*

⁹ <https://www.thevoiceexplained.com/estill-voice-training>

¹⁰ <https://www.estillvoice.com/about/>

2.2.3 Målsetting i vokalundervisning

«Sang er et fag som kan læres – akkurat som musikk på alle andre instrumenter, og alle andre yrker for den del» (Arder, 2007, s. 13). Dette er den første setningen i Nanna-Kristin Arders *Sangeleven i fokus* fra 2007, og er et ganske godt poeng når det gjelder vokalundervisning. Vi har vel alle ved en eller annen anledning hørt «syng med den stemmen du har», og at den stemmen du er født med er instrumentet ditt. Det er jo for så vidt sant, men sangstemmen kan jo utvikles som alt annet – noe hun legger vekt på helt i starten av boken. Arder (2007) forklarer at noen har en naturlig stemmeprakt, selv om utøveren aldri har tatt en sangtime. For andre kan derimot veien være lang. Det legges til at med instruksjon og veiledning kan resultatet bli meget bra også for disse (s. 13).

Kapittel 3 i *Sangeleven i fokus* (Arder, 2007) tar for seg «Målsetting for sangundervisning» og omhandler sangpedagogikk, målsetting og formulering av undervisningsmål. Forholdet mellom studentenes ønsker og hva de faktisk jobber med i vokalundervisningen omfatter et par spørsmål i spørreundersøkelsen jeg gjennomfører i forbindelse med prosjektet. Arder (2007, s. 29) mener det er viktig å kartlegge hva som er studentens mål og ambisjoner når det gjelder den sanglige utviklingen. Likeledes må det tas hensyn til elevens læreforutsetninger, og sammenlagt bør disse faktorene være det selvfølgelige utgangspunkt for pedagogen i startfasen. Hun fortsetter:

Når pedagogen skal planlegge sin undervisning, bør han alltid begynne med å stille opp målene. I disse har vedkommende så et godt utgangspunkt for hva som skal læres, og en referanse for hensikten med å lære det. (Arder, 2007, s. 29)

Arder mener dermed det er viktig å utvikle mål i samarbeid med studenten. Da vet begge utgangspunktet for hva som skal læres, og studenten er hele tiden klar over hensikten bak. Som student selv vet jeg at jeg har en tendens til å føle motløshet i arbeid med store oppgaver og ikke alltid se relevansen. Ofte kan jeg oppleve en trygghet i å bli minnet på hensikten til hvorfor jeg jobber med noe. Det kan hjelpe meg i å innhente motivasjon, og få tilbake arbeidslysten.

2.3 Læringsutbytte ved tre ulike musikkutdannelsesinstitusjoner

En ting er om vokalstudenter liker å skrive egen musikk, om de finner det begrensende eller utviklende, og om de gjør det av indre eller ytre motivasjon. En annen ting er hva institusjonene sier studentene skal igjennom, og besitte av kunnskap når de er ferdige med studiet. Ettersom jeg sendte ut spørreundersøkelsen til vokalstudenter ved UiT, NLA og UiA, velger jeg å presentere emnebeskrivelser fra de tre undervisningsstedene. Dette er for å vise bredde, slik at

ikke én emnebeskrivelse setter standarden. Vokalistene som har svart på undersøkelsen går ulike retninger innenfor rytmisk musikk, og derfor vil flere retninger enn bare utøvende bli presentert. Det blir kun presentert et utvalg fra emnebeskrivelsene, med punktene som omhandler kreativitet, utøving og det å skape/lage/komponere/arrangere musikk. Den fullstendige oversikten over forventet læringsutbytte ved de tre nevnte institusjonene finnes i vedlegg 6 «Forventet læringsutbytte, hentet fra studiestedenes hjemmesider».

2.3.1 Universitetet i Agder

Ved Institutt for rytmisk musikk, Fakultet for kunsthøgskolen ved Universitetet i Agder, finnes det to retninger vokalistene kan gå, med hver sin emnebeskrivelse, nemlig utøvende og faglærer. Hvis man ser bort ifra praksis og pedagogikk for faglærerstudiet, og musikkvitenskap for utøvende, er de to retningene relativt likt lagt opp og har flere fag sammen, blant annet samspill, musikkhistorie og hørelære. Under følger et samlet utvalg av forventet læringsutbytte fra utøvende¹¹ og faglærer¹², som omhandler kreativitet, utøving og det å lage/skape musikk.

Studenten skal:

- kjenne til hva som kreves som utøver innenfor det rytmiske musikkfeltet
- kunne lage, arrangere, fremføre og spille inn musikk
- kunne reflektere over og anvende arbeidsrutiner for innøvingsteknisk og kreativt arbeid innenfor sitt hovedområde
- ha fått styrket sitt faglige grunnlag for nyskapning og kreativ tenkning
- ha innsikt i utøving, arrangering og komponering av musikk
- kunne ta selvstendige musikalske valg
- være en god utøver på sitt instrument slik at han/hun kan bruke disse på en underbyggende og skapende måte i undervisningen og utøvende musisering

De utvalgte punktene sier ingenting om at studentene *må*, men at de skal *kunne* være kreative og ha innsikt i å skape, arrangere og fremføre. Det eneste disse punktene stiller krav om er at studenten skal være såpass god på eget instrument slik at han/hun kan bruke det til det de ønsker. Som student ved UiA er min erfaring at de fleste fagene skal gi kunnskap på et bredt grunnlag, og opplevde aldri at noen presset oss til noe som helst. Jeg har også opplevd at underviserne vil

¹¹ <https://www.uia.no/studieplaner/programme/BACUTMUR>

¹² <https://www.uia.no/studieplaner/programme/BACFAGL-M>

at vi skal bli bedre utøvere, og er opptatt av at studentene skal nå sitt fulle potensiale. Ulike fag ga oss ulik kunnskap og erfaring, men som en slags sum av alle fagene er min opplevelse at studentene vet hva som kreves av de som utøvere når de er ferdige med graden sin. Å lage, arrangere, fremføre og spille inn musikk er implementert i eksamenene. Selv om det ikke stilles krav til at man må fortsette å drive med alle punktene, så får man prøvd seg og får tilbakemeldinger på arbeidet, slik at man kan jobbe videre med det man selv ønsker.

2.3.2 NLA – høghskolen

NLA-høghskolen tilbyr et utvalg av retninger innenfor musikk, men studentene med hovedinstrument i vokal studerer bachelor i utøvende rytmisk musikk. Under ser man et utvalg fra forventet læringsutbytte ved studiet.

Kandidaten har/kan:¹³

- innsikt i og forståelse av ulike musikalske sjangere, og et ønske om å formidle et bredt spekter av musikk gjennom sitt arbeid
- basiskunnskap og erfaring i å arrangere og komponere musikk
- reflektere over egen kunstneriske virksomhet og utvikling

NLA har betraktelig færre punkter, og er mye mer generelle enn det UiA presenterer. Et av punktene er at studenten har basiskunnskap og erfaring i å arrangere og komponere musikk. Min opplevelse fra universitetet er at basiskunnskap er noe vi tar med inn i utdannelsen, og at vi får bygd på denne kunnskapen underveis i utdanning. Punktene sier ingenting om at studentene må skape, skrive låter eller komponere etter endt utdanning, men at de skal ha basiskunnskap og erfaring – slik at de *kan*, om de *ønsker*.

2.3.3 Universitetet i Tromsø

Ved UiT tilbyr de bachelor i musikkutøving, hvor man velger enten klassisk eller rytmisk studieretning. Vokalstudentene som har mottatt spørreundersøkelsen er en del av den rytmiske seksjonen. Studiet er delt opp i 1. og 2. avdeling, hvor 1. avdeling inneholder blant annet hovedinstrument, ensemble, samt en rekke støtteemner. 2. avdeling, de to siste årene, kan man velge mellom fordypningsområdene hovedinstrument og instrumentalpedagogikk. Her er to punkter tatt fra forventet læringsutbytte i musikkutøving ved UiT.

¹³ <https://www.nla.no/studietilbud/studieplan/2022/bachelor-i-utovende-rytmisk-musikk/>

Kandidaten skal:¹⁴

- kunne utøve og formidle kunstneriske ideer og vise stil- og sjangerforståelse på et profesjonelt nivå
- kunne ta ansvar for egen kunstnerisk kreativ utvikling og forholde seg reflektert til egen yrkesutøving

UiT skriver ingenting om komponering eller arrangering, og punktlisten er veldig bred. De forventer at studentene yter et profesjonelt nivå etter endt utdanning, og skiller seg dermed fra NLA i stor grad. Punktene er allikevel formulert på samme måte som UiA og NLA, og har fokus på at studenten skal kunne ta ansvar eller utøve, om de ønsker det.

Inntrykket jeg sitter igjen med er at de vil gi studentene kunnskap nok til at de skal velge selv hva de vil fokusere på og utvikle seg innen. Ingen av institusjonene sier noe om at studentene må være skapende og skrive eget materiale, men undervisningen er lagt opp slik at de skal gjennom mange emner for å gi studenten bredde. Ut ifra punktene om forventet læringsutbytte er det ikke et inntrykk av at undervisningsstedene forventer at studentene skal skrive eget materiale.

2.4 Musikk og identitet

«Musikk er en del av vår identitet» (Even Ruud, sitert i TONO av Berntzen, 2018). Forenklet sagt er identitet svar på spørsmålet «hvem er jeg?» (Winger, 1993). Det finnes imidlertid ikke noe enkelt, kort eller presist svar på det spørsmålet. Svaret må nærmest antydes, utprøves – og det må ofte rekonstrueres på grunnlag av stadig nye erfaringer og tilbakemeldinger (s. 5). Winger ser på identitet som en deskriptiv dimensjon, en begrepsmessig konstruksjon som sier noe om relasjonen mellom individ og samfunn (Lauvdal & Winger, 1989, sitert i Winger, 1993, s. 5).

Ruud beskriver i «Musikk og identitet» (2013) sin oppfatning av identitet, og mener den blir formet gjennom rekonstruksjon av minner. Når vi velger ut ifra minnene og setter de sammen på nytt så skapes det et bilde av oss. Det er her vi kan føle at livet har en sammenheng, kontinuitet og mening. «Det er med andre ord musikkopplevelsene våre som danner utgangspunktet for et identitetsarbeid, snarere enn musikken som sådan» (s. 15-16).

¹⁴ https://uit.no/utdanning/program/280865/musikkutoving_-_bachelor

«Si meg hvilken musikk du liker ...», og jeg skal ikke påstå hvem du er. Men fortell meg historiene om dine minner om musikk, hvilke artister og sjangrer du identifiserer deg med, så skal det bli tydeligere hvor du kommer fra og hører til, og hva du beveger deg i retning av og holder for viktig her i livet. Og når vi gripes av musikk, slik at vi kjenner det i kroppen, og følelsene forteller oss at dette er «virkelig» eller «ekte», svinger kanskje alle disse små fortellingene med. Eller de smelter sammen i en større fortelling om oss selv – som vi tror på, ikke som konstruksjon, men som levd og kroppsliggjort erfaring. (Ruud, 2013, s. 17)

Ruud mener vi ikke kan påstå eller anta hvem noen er ut ifra musikken de liker, men at deres historier om musikk, og hvilke artister og sjangre de identifiserer seg med, kan gjøre det tydeligere for oss. Igjennom disse historiene kan vi forstå mer av hvor mennesket befinner seg i livet, og hva de mener er viktig. Ruud viser til at vi trenger en følelse av «ektehet» i møte med musikken, og at det er da identiteten vår blir skapt – bit for bit. Og disse bitene vil da til slutt, ifølge Ruud, utvikle vår identitet.

Den britiske musikkologen Simon Frith beskriver i sitt kapittel i *Questions of Cultural Identity* (2011) sin oppfatning av musikk og identitet. Ruud og Frith deler oppfattelsen av at musikkopplevelsene reflekteres i personligheten, og at musikken i seg selv ikke sier noe om identiteten til et menneske.

The issue is not how a particular piece of music or a performance reflect the people, but how it produces them, how it creates and constructs an experience – a musical experience, an aesthetic experience – that we can only make sense of by taking on both a subjective and a collective identity. (Frith, 2011, s. 109)

Frith forklarer videre at estetikken beskriver kvaliteten av opplevelsen, og ikke av selve musikken. For å oppsummere deler han opp argumentet sitt i to premisser:

First, the identity is mobile, a process not a thing, a becoming not a being; second, that our experience of music – of music making and music listening – is best understood as an experience of this self-in-process. (Frith, 2011, s. 109)

Frith beskriver her at identitet er bevegelig – ikke en gjenstand, og at man forstår identiteten best igjennom denne «self-in-process» når man skriver eller lytter til musikk. Både musikk og identitet handler om formidling og historie, og beskriver det sosiale i individet og individet i det sosiale: «The mind in the body and the body in the mind; identity, like music, is a matter of both ethics and aesthetics» (2011, s. 109).

2.5 Forventning

Forventninger om låtskriving er et av fokusområdene i oppgaven, og det er relevant å skulle forstå hvordan og hvorfor vi opplever forventninger.

Imsen (2014, s. 336) mener forventningene våre kan ikke være skapt av andre, og ingen ytre påvirkning kan styre vår atferd uten å gå veien igjennom oss selv. Likevel kommer ikke forventningene ut av ingenting, selv om de er egenproduserte. «Tidligere erfaringer, selvoppfatning og oppfatning vi har gjort oss i forhold til den sosiale situasjonen hører med til det råmaterialet vi bygger opp forventninger av» (Imsen, 2014, s. 336).

Imsen (2014) hevder at det å ha forventninger er å se fremover i tid. Det er en menneskelig egenskap å ta med seg erfaringer fra et øyeblikk i forberedelsen til det neste. Det handler om måten vi tolker og oppfatter hendelser på. Hvordan vi oppfatter og forbereder oss kan imidlertid være ulik fra person til person (s. 337). Spørsmål om låtskriving kan derfor oppleves veldig ulik mellom studentene. Hvis vi kombinerer selvoppfatning, oppfatninger i sammenheng med den sosiale situasjonen, og tolkning og oppfattelse av hendelser, vil mottakelsen av et spørsmål eller en kommentar variere.

2.6 Begrepsavklaring

Musikk kan deles inn i alt fra sjangre, paraplybegreper, kategorier eller historiske segmenter, og noen inndelingen blir stadig gjenstand for diskusjon. For hva er egentlig rytmisk musikk? Er rytmisk vokal alt annet enn klassisk sang, eller er det bare et utvalg av visse rytmiske sjangre?

Både rytmisk musikk og rytmisk vokal er mye brukt i oppgaven da intervjuobjektene enten studerer eller underviser ved rytmisk- og populærmusikk institusjoner. Det finnes varierende oppfatninger og definisjoner rundt rytmisk- og populærmusikk og rytmisk vokal, og jeg vil derfor gi en avklaring på hva jeg legger i begrepene.

2.6.1 Rytmisk musikk

Det er vanskelig å finne én definisjon som objektivt beskriver hva begrepet rytmisk musikk inneholder. Jeg har derfor prøvd å samle et utvalg av ulike meninger på hva det er, og en av disse definisjonene kommer fra jazzsangeren Guro Gravem Johansen (Romme, 2009, s. 7):

Eg definerar rytmisk musikk som alle sjangrar som har eit opphav i afro-amerikansk musikk, og eventuelt blanda med europeisk. I praksis vil dette kunne seie jazz (med alle sine undergrupper og epokar), pop, rock, R&B, (både gamal/opprinneleg og ny), country, bluegrass, soul, gospel, viser (eller amerikansk

"folk"), og alle sjangrar eller musikkformer som er beslekta/sprunge ut av desse. [...] Felles for dei fleste av desse sjangrane er at dei i større eller mindre grad er gehør-, improvisasjons- og samspelsbasert. (Johansen, e-post 17.03.09)

Knut Tønsberg samlet flere utsagn om rytmisk musikk i sin ph.d.-avhandling *Institusjonaliseringen av de rytmiske musikkutdanningene ved Høgskolen i Agder* fra 2007, i forsøk på å finne en presis nok definisjon. Tønsberg (2007) forklarer at rytmisk musikk ikke fungerer som fagterm utenfor Skandinavia, og at mange har prøvd å definere hva rytmisk musikk inneholder. Én av beskrivelsene han presenterer er Anne Danielsens:

Betegnelsen rytmisk musikk har etter hvert blitt vanlig som en fellesbetegnelse på de populærmusikalske stilartene og sjangrene der groove er vesentlig, og som med et annet uttrykk kalles groove-basert musikk. Rytmisk musikk omfatter i tråd med dette alt fra jazz til rock, country og blues til pop, soul, funk, latinamerikansk dansemusikk til nye stilarter som hiphop og tekno i alle hybrider og varianter. (Danielsen, 2002, s. 131)

Tønsberg forstår Danielsens beskrivelse som et snevrere begrep enn populærmusikk. Han velger dermed å støtte seg til en beskrivelse nedtegnet i utredningen fra Fakultet for kunstfag: Forskerutdanning ved Høgskolen i Agder på fagfeltet «utøvende rytmisk musikk», datert 3. januar 2005. I denne beskrivelsen defineres rytmisk musikk synonymt med populærmusikk:

(...) begrepet rytmisk musikk brukes i hovedsak i de nordiske land, først og fremst i Danmark og Norge. Internasjonalt i engelskspråklige land anvendes for en stor del betegnelse «popular music» og «popular music studies», mens en f.eks. i tyskspråklige land vil møte på betegnelsen «populäre musik». Vår bruk av «rytmisk musikk» brukes her synonymt med den internasjonalt etablerte forskningsbetegnelse «populærmusikk».

For å forstå hva rytmisk musikk er, trengs det en definisjon på hva som menes med *populærmusikk*. Ordet populær kommer fra det latinske ordet «populus», som betyr «folk». Populært betyr derfor «folkelig» eller «for folk flest» (Blokhus, 1996, s. 17-18). Stuart Hall mener at begrepet popularitet best kan forstås i lys av de kontekstuelle rammene fenomenet opptrer i (Hall, 1981, s. 228, sitert i Knutson, 2014).

Boken «WOW!» skrevet av Yngve Blokhus og Audun Molde, foretar et dypdykk i populærmusikkens historie. De trekker blant annet frem hvordan 20.000 mennesker i 1827 fulgte Ludwig van Beethoven til graven. Både han og musikken hans var svært populær, men det passer ikke inn i vår intuitive oppfatning av ordet populærmusikk i dag (1996, s. 17).

Populærmusikken har ingen permanent musikalsk karakteristikk eller sosiale forbindelser; Snarere referer begrepet til et sosio-musikalsk rom som alltid i en eller annen forstand er subalternt, men med innhold som er omstridt og gjenstand for historisk mutasjon. (Middleton, 2015)

Richard Middleton beskriver en flytende beskrivelse av hva populærmusikken er, noe som understreker Blokhus og Molde sitt eksempel på hvordan Beethoven ble sett på som populær på starten av 1800-tallet. Populærmusikken er «gjenstand for historisk mutasjon», som Middleton beskriver, og så lenge samfunnet endrer seg, vil hva vi ser på som populærmusikk også endres.

En objektiv og uttømmende definisjon er muligens umulig å finne. I det 20. århundret eksisterer det ifølge Blokhus og Molde fire hovedretninger av musikk, og beskriver de med følgende begreper: Folkemusikk, klassisk musikk, jazz, og populærmusikk (1996, s. 22-23).

2.6.2 Rytmask sang/vokal

Bruken av begrepet sanger og/eller vokalist er varierende. For min egen del benytter jeg *sanger* når jeg omtaler begrepet i klassisk musikk, men benytter vokal/vokalist i denne oppgaven. Etter egen erfaring innebærer rytmask vokal bred sjangerforståelse.

Noen velger å spisse kunnskapen nærmere inn på én, eller et lite utvalg sjangre. Noen vil kanskje kalle seg jazz-vokalist, soul-vokalist, eller pop-vokalist. Om en jobber mest innenfor de groove-baserte sjangrene som funk, disco eller gospel, velger noen å kalle seg groove-basert vokalist. Det er opp til hver enkelt vokalist hva de definerer, eller introduserer seg selv, som. Om noen jobber innenfor et stort utvalg retninger innenfor rytmask vokal, velger noen kun å omtale seg som rytmask vokalist.

For noen kan den enkleste måten å forstå hva rytmask vokal er, er å forklare hva det *ikke* er, nemlig klassisk sang. Sølvi Elise Halvorsen (2007) tar utgangspunkt i Anne Peckhams¹⁵ bok om elementer innen vokalteknikk – *The Contemporary Singer* (2000). Peckham nevner vibrato, diksjon, tonekvalitet og volum som fire elementer en klassisk sanger jobber med for å bli bedre til å synge. Halvorsen (2007, s. 16) forklarer at dette er rent sangtekniske elementer som er ulike for klassiske sangere og rytmiske vokalister, og tilføyer flere punkter hun også mener er viktige for klassisk skolerte sangere.

¹⁵ Chair of the Voice ved Berklee College of Music. <https://college.berklee.edu/people/anne-peckham>

Etter tilføyelsen ser listen slik ut (Halvorsen, 2007, s. 16-17):

- *Improvisasjon og personliggjøring* – det å legge sitt personlige uttrykk på en låt.
- *Teksttolkning/frasering* – tolkning av tekst og bruk av tolkningen som et rytmisk hjelpemiddel.
- *Gehørbasert innlæring* – å lære seg låtene «på øret».
- *Rytmefølelse* – å kunne velge om man skal ligge frampå, på, eller bak pulsen.
- *Klang/tonekvalitet* – ulike kvaliteter eller effekter i stemmen.
- *Vibrato* – svingninger i frekvensen av en tone. Brukes for å skape variasjon i tonene.
- *Diksjon* – tekstfortelling, og uttale av ordene.
- *Volum* – å kunne variere i volum. Mikrofonen er et viktig virkemiddel i å kunne benytte seg av volum og dynamiske forskjeller.
- *Intonasjon* – å synge «rent», eller i «pitch». Noen benytter også blåtoner, altså kvarttonalitet.
- *Sjangeregne sangteknikker* – ulike teknikker som er mer vanlig i noen sjangre, og mindre vanlige i andre. En vokalist kan benytte teknikker, klanger eller effekter for å skape mer typiske sjangertrekk.

I mitt virke som vokallærer, og fra min erfaring som elev og student innen vokal, er dette i store trekk det vi har fokus på i vokalundervisning. Det Halvorsen ikke dekker i sin liste, og som jeg ser på som viktig, er formidling og samspill med andre. Dette kan nok også skyldes at klassiske sangere har et implisitt fokus på formidling og samspill, og at dette ikke er noe de må lære seg «på nytt». Jeg ser riktignok på formidling og samspillet med andre musikere innen klassisk og rytmisk som ganske ulikt. Halvorsen (2007) dekker heller ikke låtskriving eller kreativt arbeid. Det å skape nytt materiale er mer vanlig innenfor den rytmiske vokalen, og kanskje ikke en vanlig disiplin innen klassisk sang.

3. Metode

I dette kapittelet gjør jeg rede for hvilke metoder som har blitt benyttet i datainnsamlingen, og hvorfor de utvalgte metodene er hensiktsmessige. Datainnsamlingen bestod av tre ledd, og jeg benyttet meg av tre ulike datainnsamlingsmetoder:

1. Spørreundersøkelse av rytmiske vokalstudenter ved flere institusjoner for høyere rytmisk/populær-musikk.
2. Dybdeintervjuer av tre vokallærere
3. Fokusgruppe med vokalstudenter

Edvard Befring (2015) viser til at det i noen sammenhenger benyttes kvalitative metoder for å utdype og forklare funn i en surveyundersøkelse. Mens surveystudier kan gi en generell faglig oversikt, vil kvalitative data ha potensial for å gi nyansert innsikt i informanternes oppfatninger og opplevelser (s. 41). Om man ved en kombinasjon av flere metoder klarer å produsere kunnskap om fenomenets forskjellige dimensjoner og fortolkninger, kan det øke gyldigheten av undersøkelsens resultater. Dette er fordi de ulike dataene utfyller hverandre (Barbour, 2007, s. 46-47; Silverman, 2006, s. 290-292, sitert i Halkier, 2010, s. 16-17). På bakgrunn av dette fant jeg det hensiktsmessig å gjennomføre flere datainnsamlingsmetoder, og benyttet meg av studenter og lærere innen vokalfaget for å få frem flere vinklinger og et bredt drøftingsgrunnlag.

Jeg vil nå se nærmere på hver av de tre ulike metodene. Først presenteres metodene og så forklarer jeg fremgangsmåtene jeg har benyttet. Avslutningsvis beskriver jeg hendelsesforløpet fra jeg bestemte meg for metoder, og til etter transkripsjonene var gjennomført.

3.1 Kvantitativt intervju – survey

Ifølge Befring (2015) er kvantitativ metode en metode bestående av både prinsipper og teknikker der det benyttes objektive målinger, tallmateriale og statistikk. Metoden er viktig for forskning som tar sikte på å fremskaffe generell kunnskap, og et essensielt trekk ved kvantitative metoder er inndeling og kategorisering av problemfeltet i spesifikke variabler. Her generaliseres funnene fra et undersøkelsesutvalg til den populasjonen utvalget er trukket fra, for derved å kunne gi allmenngyldige konklusjoner (s. 39-40).

Det foreligger en databehandleravtale mellom UiA og SurveyXact i henhold til personopplysningsloven og personopplysningsforskriften. På bakgrunn av dette benyttet jeg SurveyXact til å uforme og distribuere spørreundersøkelsen. Den ble gjennomført anonymt. Respondentene legger ikke igjen spor som navn, telefonnummer, mailadresse, fødselsnummer

etc., og det er heller ikke mulig for meg å se hva den enkelte respondent har svart. Dette handler først og fremst om at det ikke er relevant for oppgaven, men også fordi jeg kjenner til flere av respondentene i undersøkelsen og vil at de skal føle seg trygge på at svarene vil forbli anonyme for alle, inkludert undertegnede.

3.1.1 Spørreundersøkelse av vokalstudenter

Spørreundersøkelsen (vedlegg 1) ble sendt til nåværende vokalstudenter ved Institutt for rytmisk musikk ved Universitetet i Agder, samt alumni tilbake til tidligst avgangår 2018. De som har gått bachelor og nå er på sisteåret på mastergraden sin, det vil si mitt studiekull, startet i 2017. På denne måten er det enkelt å validere om de har gått her og fullført sin grad, og prosessen med å sende ut spørreundersøkelsen til tidligere studenter blir overkommelig. Dette hensynet er viktig da det har gått ut titalls med studenter, og å sende ut spørreundersøkelsen vilkårlig med et «send gjerne videre»-prinsipp ville medført en risiko rundt hvem som faktisk svarer. Jeg sendte også spørreundersøkelsen til vokalundervisere ved Institutt for Rytmisk musikk i Tromsø og NLA-Høgskolen, i håp om at de kunne oppfordre sine vokalstudenter til å søke. Målet mitt var at jeg skulle ha minimum 30 respondenter, fordelt vilkårlig på de ulike institusjonene.

Noen av spørsmålene har kategorier (alternativer) hvor en kronologisk rekkefølge ikke er relevant. Her fikk respondentene en tilfeldig rekkefølge på svaralternativene. Dette er et forsøk på å «tvinge» respondentene til å lese igjennom alle alternativene, og ikke ta det første alternativet i en kronologisk rekkefølge de kjenner seg igjen i. Et eksempel er spørsmålet «Skriver du egne låter?», hvor målet var at respondenten ikke skal oppfatte «ja» eller «nei» som «riktig» fordi det stod øverst, men at de aktivt måtte lese alternativene for å finne det gjenkjennbare svaret.

Det var viktig for meg å ikke legge noen føringer i spørsmålene. Med dette som grunntanke er det flere av spørsmålene som likner hverandre, men har ulike formuleringer og ordbruk. Noen av spørsmålene er med ord som «burde», «krav», «utelukkende» og «viktig». Andre spørsmål inneholder ordene «foretrekker», «liker», «tror» og «kan være». På denne måten ble det utviklet ett sett med direkte spørsmål, og et annet sett med spørsmål som handlet mer om hva man liker og foretrekker. Disse spørsmålene kan tolkes som noe «mykere».

Et annet aspekt var vinkling av spørsmål. Det var tenkt at flere av spørsmålene skulle handle om vokalistenes tanker om en påstand, men også hvordan de oppfatter andre.

3.2 Kvalitative intervjuer

Begrepet «kvalitativ» står gjerne i motsetning til «kvantitativ», og når forskning er kvalitativ, betyr det vanligvis at man interesserer seg for *hvordan* noe gjøres, sies, oppleves, fremstår eller utvikles (Brinkmann, 2012, s. 11). Ifølge Kvale (1997) er et kvalitativt forskningsintervju basert på en hverdagslig samtale, men med faglig konversasjon (s. 21). Det finnes ingen standardmetoder eller regler for en intervjuundersøkelse basert på ustandardiserte, kvalitative intervjuer, men i de ulike stadiene finnes det imidlertid standardiserte metodevalg (Kvale, 1997, s. 44). Dette kan dreie seg om hvor mange intervjuer man trenger; om de skal transkriberes; hvordan analysen skal foregå, osv.

Kvale (1997) skisserer «intervjuundersøkelsens syv stadier», og gjenspeiler i store trekk slik jeg har planlagt og gjennomført intervjuene, og slik jeg har forvaltet de i etterkant. De syv punktene ser slik ut (s. 47):

1. *Tematisering* – formulering av formål med undersøkelsen
2. *Planlegging* – planlegging av studien, og ta hensyn til alle syv stadier.
3. *Intervjuing* – utføre intervjuene på grunnlag av en intervjuguide
4. *Transkribering* – gjøre muntlig tale om til skriftlig tekst
5. *Analysering* – valg av analysemetode
6. *Verifisering* – generaliserbarhet, reliabilitet og validitet
7. *Rapportering* – formidling av undersøkelsesfunnene og metodebruken

3.2.1 Rytmiske vokallærere

Det ble gjennomført kvalitative intervjuer av tre vokallærere ved ulike institutter for rytmisk/populær-musikk i Norge. Studenter fra UiA ble brukt som intervjuobjekter i min undersøkelse, og for å få et mer nyansert bilde tenkte jeg det ville styrke oppgaven å ekspandere utenfor mange av studentenes, og min egen, utdannelseinstitusjon.

Underviserne fikk tilsendt et informasjonsskriv, intervjuguide og samtykkeerklæring i forkant av intervjuet. Slik kunne de forberede seg om det var noen av spørsmålene de ville komme med klare formuleringer eller ha ekstra betenkingstid på. Informantene fikk tilbud om å gjennomføre intervjuene digitalt, da COVID-19 og lange avstander gjorde det utfordrende å møtes ansikt til ansikt. Ett av intervjuene ble gjort fysisk, mens to dermed foregikk på Zoom, som er godkjent av UiA som databehandler. Hvert intervju tok omtrent én time, bestod av 9 spørsmål, og på slutten av intervjuet ble alle spurt om de hadde noe de ville legge til. Det er gjort et forsøk på å ha både åpne spørsmål hvor de kan utdype, men også korte spørsmål hvor

de må svare kort og konsist. Spørsmål omhandler ulike deler av deres pedagogiske virke, og informasjonen jeg ville få ut av vokallærerne er hvordan de kombinerer og separerer de to ulike fagene vokal og låtskriving, og hvordan de balanserer studentenes ønsker og hva de som lærere ser på som nødvendig i undervisningen. Et aspekt jeg så på som viktig i samtalen var om de mener vokalstudenter *burde, må,* eller *skal* ha, muligheter til å jobbe med låtskriving. Hvor viktig mener de det er at vokalstudenter jobber med låtskriving; at de får en introduksjon til låtskriving gjennom vokalundervisningen; eller er det viktig at vokalstudenter skal ha muligheten til å velge å ikke ha fokus på låtskriving?

Hva gjelder reliabiliteten til vokallærerne, så sjekket jeg på forhånd at alle har en høyskole/universitets-grad innen rytmisk/populær-musikk og flere års erfaring som vokallærere. Deres uttalelser og meninger er derfor grunnet i både utdanning og lang erfaring på feltet.

3.3 Fokusgrupper

«Fokusgruppe er en forskningsmetode der data produseres gjennom samhandling i en gruppe rundt et tema som forskeren har bestemt» (Morgan, 1997, s. 2, sitert i Halkier, 2010, s. 10). Dette er en kvalitativ innsamlingsmetode som innebærer at en mindre gruppe mennesker diskuterer et gitt tema, og den vanligste fremgangsmåten er at moderator tar utgangspunkt i et antall intervju spørsmål eller temaområder for samtalen. Samtalen kan være alt fra strukturert, hvor moderator styrer store deler av diskusjonen, til ustrukturert hvor samtalen først og fremst organiseres ut fra det deltakerne syntes er relevant i forbindelse med det aktuelle temaet (Sellerberg, 2011, s. 15).

Utvelgelsen til en fokusgruppe burde ikke være tilfeldig, men snarere analytisk selektiv (Kuzel, 1991; Neergaard, 2001, sitert i Halkier, 2010, s. 30). Dette er fordi man aktivt skal forsøke å dekke flere sider av saken, og hvis man velger ut menneskene helt tilfeldig, kan man risikere at det ikke blir nok diskusjon.

Halkier (2010) forteller at man må være forberedt på å improvisere som moderator i en fokusgruppe. Det kan oppstå mange uforutsette hendelser, som for eksempel at deltakere må gå underveis, eller at det blir surr i papirene, så et pilotintervju er alltid en god idé. Moderatoren må først og fremst være innstilt på å lytte, og samtidig ivareta sine to oppgaver: å få deltakerne til å snakke sammen, og å håndtere den sosiale dynamikken blant dem (s. 56-57). Innen forskningslitteraturen varierer det veldig hvor mange deltakere som er anbefalt, og kan være alt

fra seks til tolv deltakere (Barbour 2007, s. 59-60; Hansen et al., 1998, s. 270; Morgan, 1997, s. 43; Wibeck 2007, s. 49, sitert i Halkier, 2010, s. 38)

3.3.1 Vokalensemblets reaksjoner på spørreundersøkelsen

Etter gjennomført spørreundersøkelse, gjennomgikk vokalstudentene på Institutt for rytmisk musikk ved UiA, et gruppeintervju. Her la spørsmålene og svarene fra spørreundersøkelsen grunnlaget for samtalen. Moderatoren (undertegnede) leste opp resultatet på et spørsmål fra spørreundersøkelsen, og formulerte spørsmålet som enten «hva tenker dere om dette»; «hva kan grunnen til dette være»; eller «hva er deres erfaringer med dette?». De ble presentert i form av brøkdeler (eks. 25 av 30 svarte ...), prosentandeler, eller «ut-ifra-hva-tendenser», som for eksempel hva flesteparten har svart.

Om datainnsamlingen kun hadde bestått av fokusgruppen kunne de ha påvirket hverandres meninger. Ved å gjennomføre spørreundersøkelsen først, ble det mulig for de å forklare resultatene uten å måtte ha sin egen mening om påstanden. Her kunne de bruke erfaringene fra det de har observert, fått høre, eller om de hadde noen andre tanker om hvorfor. Det var selvfølgelig åpent for egne og ærlige meninger om temaet. Allikevel var dette en mulighet for å få nøytrale og ærlige utsagn.

Spørsmålene til fokusgruppen ble skrevet etter spørreundersøkelsen var ferdig utført. På denne måten sikret jeg at spørsmålene var relevante til undersøkelsens resultater, og at de gav mening for studentene i gruppen. Alle spørsmålene eller påstandene ble derfor ikke presentert for fokusgruppen.

Fokusgruppen fikk tilsendt informasjonsskriv (vedlegg 4), intervjuguide (vedlegg 5), samt spørreundersøkelsen med svar (vedlegg 1) og sammenlikning mellom «vokalistene» og «vokalistene som skriver låter» (vedlegg 7).

COVID-19 preget fortsatt samfunnet da fokusgruppen skulle gjennomføre intervjuet. Det måtte bli gjort en vurdering om hele intervjuet skulle bli gjennomført enten fysisk eller digitalt. Når det allikevel var mulig å gjøre intervjuet fysisk, tenkte jeg det var det mest hensiktsmessige. Studentene fikk kaffe og kjeks i et forsøk på å skape en trygg omgivelse, og vi satt i en sirkel slik at alle kunne se alle. Flere av studentene hadde symptomer eller var bekreftet smittet, og det ble derfor mulig å være med via Zoom, som er godkjent av UiA som databehandler.

3.4 Fremgangsmåte

Det første steget etter å ha bestemt meg for hvilke metoder jeg ville benytte meg av, var å starte med informasjonsbrev og intervjuguide slik at søknaden til NSD (Norsk senter for forskningsdata) ble sendt. Da fikk jeg skrevet spørsmålene til spørreundersøkelsen og intervjuene med vokallærerne, hvor det er viktig at det er en felles tråd i spørsmålene. Selv om spørsmålene er ulike, så ville jeg få frem svar fra ulike sider av samme sak. De burde derfor ha det samme nøytrale språket.

Etter godkjenningen fra NSD var det bare å sette i gang med intervjuer. Spørreundersøkelsen ble utviklet i SurveyXact, og ble sendt ut så fort den var klar. Mens spørreundersøkelsen ble besvart av respondentene, fikk jeg tid til å gjennomføre og transkribere intervjuene av lærerne. Da dette var gjort, avsluttet jeg spørreundersøkelsen og fikk startet på prosessen med å utvikle spørsmål til fokusgruppen. Etter en lang periode med planlegging og flytting av datoer, landet vi endelig på en dato og fikk gjennomført fokusgruppen. Etter den ble transkribert, satt jeg på alt datamaterialet til oppgaven. Jeg printet så ut alle transkripsjonene, inkludert svarene på spørreundersøkelsen, og forsøkte å finne fellesnevnerne og ulikhetene i de tre datamateriale-gruppene.

4. Resultat

I dette kapitlet vil resultatet fra datainnsamlingen bli presentert i den rekkefølgen de ulike metodene ble gjennomført i, og er den samme rekkefølgen som ble benyttet i metodekapitlet.

1. Resultat fra spørreundersøkelsen
2. Sammenfatning av dybdeintervjuene med vokallærerne
3. Sammenfatning av fokusgruppeintervjuet

I presentasjonen av spørreundersøkelsen presenteres først figurene og diagrammene som er hentet ut av SurveyXact. Under hver av disse blir bakgrunnen for hvorfor studentene blir spurt om de respektive spørsmålene forklart, og dataene som kommer frem blir kommentert. Mange av de liggende søylene er påstander med fem svaralternativer. Ettersom detaljene rundt hvor mange som har svart kan sees i søylene, forklares det i teksten kun det man kan se av tendens eller store trekk.

Den tomme spørreundersøkelsen ligger som *Vedlegg 1*, og viser hvordan spørreundersøkelsen så ut for respondentene da de fikk den tilsendt.

Dybdeintervjuene av vokallærerne er skrevet som en sammenfatning av alle tre intervjuene, hvor det blir lagt frem på hvilke områder informantene er enige og hvor det er mer delte meninger. Temaene er delt inn i fire avsnitt, hvor hvert enkelt avsnitt inneholder spørsmålene som inngår i temaet, samt svarene fra informantene. Avsnittene er: *Fagfeltene vokal og låtskriving; Låtskriving som metode; Fokusområder og målsetting i vokalundervisningen; Forventninger og motivasjon.*

Informantene blir omtalt som *I (tall)*. Tallet har ingen annen betydning enn at det for leseren skal være lettere å forstå hvem som sier hva. Intervjuguiden til vokallærerne ligger som *Vedlegg 3*.

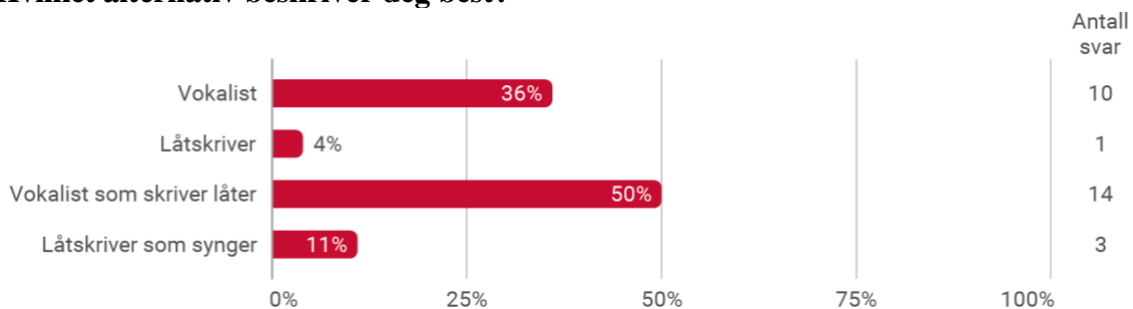
Det siste som blir presentert i resultatkapitlet er sammenfatningen av fokusgruppeintervjuet. På samme måte som intervjuene med vokallærerne, er det delt inn i temaer som følte naturlig i et forsøk på å kategorisere informasjonen. Fokusgruppen er delt inn i tre temaer: *Vokalist og/eller låtskriver?; Fokusområder og låtskriving i vokalundervisningen; Forventninger.*

I transkripsjonen av intervjuene var det nødvendig å skille studentene med anonymisering, og studentene er derfor tillagt et tilfeldig tall og omtalt som *Student (tall)*. Intervjuguiden til fokusgruppen ligger som *Vedlegg 5*.

4.1 Spørreundersøkelsen

Spørreundersøkelsen ble åpnet 21.01.22, og stengt for besvarelser 03.03.22. Etter åpning av besvarelsen ble den sendt ut til nåværende bachelorstudenter og alumni ved UiA, samt undervisere ved NLA og UiT. Antall gjennomførte besvarelser stagnerte etter to og en halv uke, og etter en påminnelsesrunde endte det med 28 respondenter/besvarelser. Det er litt lavere enn ønsket, men på et tidspunkt måtte det bli tatt et valg og undersøkelsen ble avsluttet. I tillegg var det tre respondenter som bare gav noen svar, og respondentene fikk ikke status som «gjennomført». Disse ble kastet da de gir et uriktig bilde ved at de kun ga svar på visse punkter, mens andre var blanke. Ettersom spørreundersøkelsen er anonym vet jeg ikke om de senere har vært innom og gjennomført eller ikke. Samtykke til å delta i spørreundersøkelsen, samt selve deltakelsen, ble opprettet via selvopprettelse da de åpnet spørreundersøkelsen.

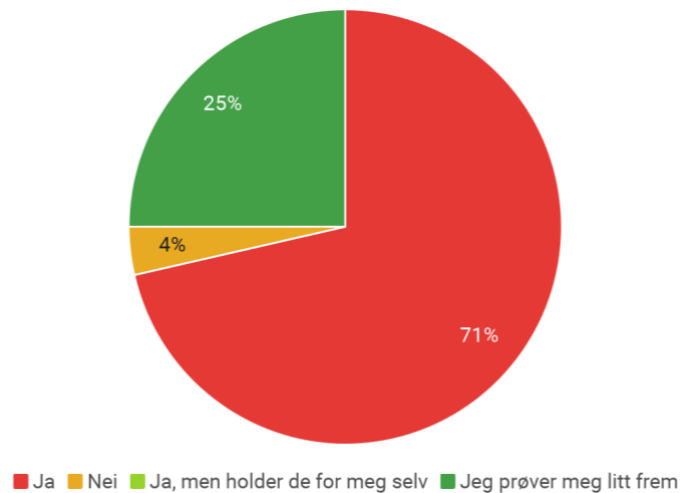
Hvilket alternativ beskriver deg best?

Figur 1: Vokalistenes beskrivelse av seg selv

Hvilket alternativ beskriver deg best? er et ganske sentralt spørsmål når svarene skal tolkes. Det er også relevant å se hvilken tittel de setter først. Det kan si noe om hva de driver mest med og hvor de har størst interesse. Det er tydelig å se at det er to grupper som skiller seg ekstra ut, og at de aller fleste ser på seg selv som «vokalist» og «vokalist som skriver låter». Det er også interessant at 4 først og fremst ser på seg selv som låtskrivere, da samtlige av respondentene i spørreundersøkelsen er/var vokalstudenter.

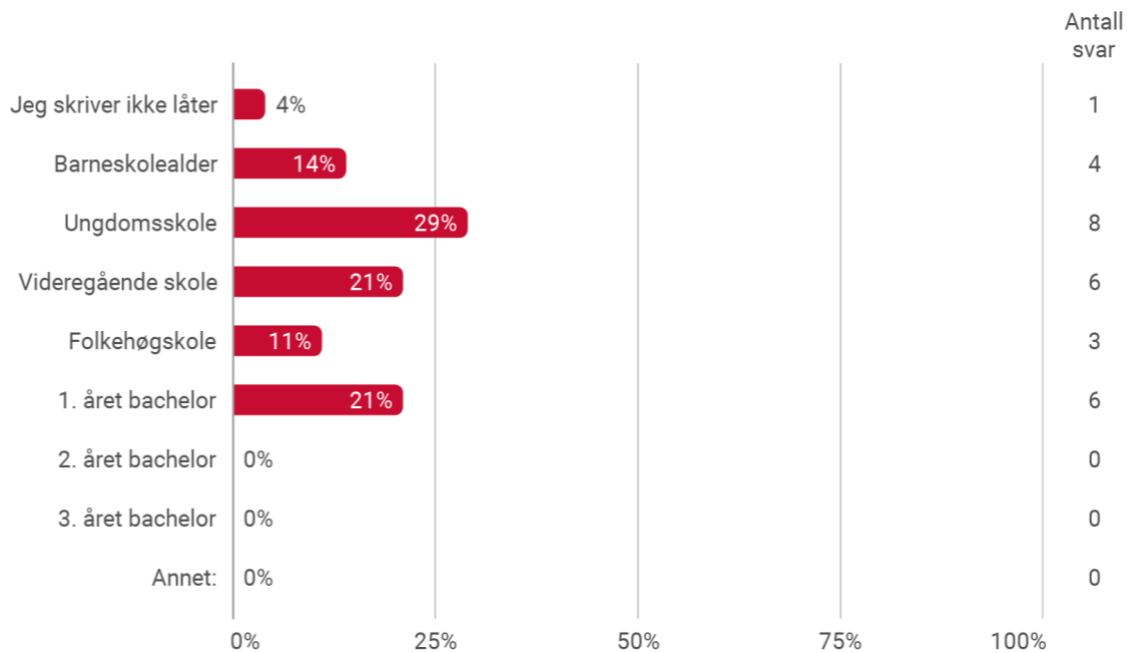
Skriver du egne låter?

Figur 2: Prosentvis hvor mange vokaliststudenter som skriver egne låter

Nesten tre fjerdedeler av alle respondentene skriver låter, mens en fjerdedel prøver seg litt frem. Det er kun én respondent som svarer at hen ikke skriver låter, og det er tydelig å se at vokaliststudenter på generell basis driver med låtskriving i en eller annen form. Flere av de som svarte «vokalist» på beskrivelsen av seg selv, har her svart at de enten prøver seg litt frem, eller skriver låter. Dette viser at det ikke er alle som skriver låter som nødvendigvis vil beskrive seg som en låtskriver. Dette var også grunnen til at spørsmålet ble stilt – for å favne om flere kombinasjoner.

Evt. når begynte du å skrive låter?

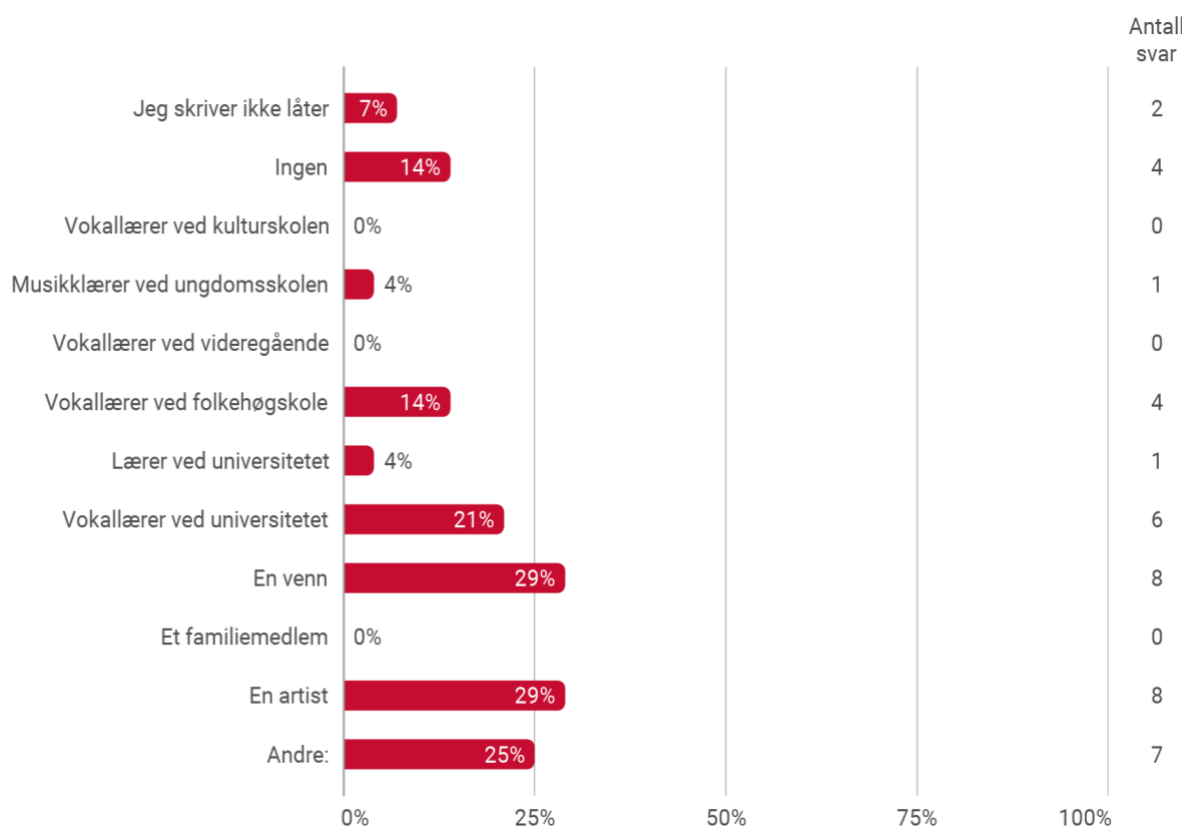
Figur 3: Når vokalistene startet å skrive låter

Spørsmålet fra figur 3 kunne potensielt ha vist oss om det var visse tider i livet det var vanligere for vokalistene å starte med låtskriving. Ingen av studentene starter å skrive etter 1. året på bachelor, men det er tydelig at ungdomsårene er da de fleste starter med dette. Likevel er det ganske spredt når studentene starter å skrive. Dette kan ha en sammenheng med musikktimene på barne- og/eller ungdomsskolen eller om de gikk på kulturskole.

Seks vokalstudenter startet å skrive låter etter at de startet på bachelorprogrammet, noe som kan være naturlig om man starter på en musikkutdannelse og har tid og mulighet til dette, samt å få veiledning. For noen var kanskje det å få veiledning innen låtskriving et viktig aspekt når det gjelder hvorfor de ikke startet før universitetet.

Mange musikkstudenter har også gått musikklinje på videregående eller valgt folkehøgskolelinjer med fokus på musikk, hvor det kan bli sett på som naturlig å utforske mer hva man er interessert i som vokalist. På bakgrunn av at det er interesse for når, og ikke hvor, er blant annet ikke kulturskole eller musikktimer i skole alternativer. Hvem som eventuelt introduserte de, finnes på neste spørsmål.

Hvem introduserte deg for låtskriving? (velg opptil 2)

Figur 4: Hvem som introduserte vokalstudentene for låtskriving

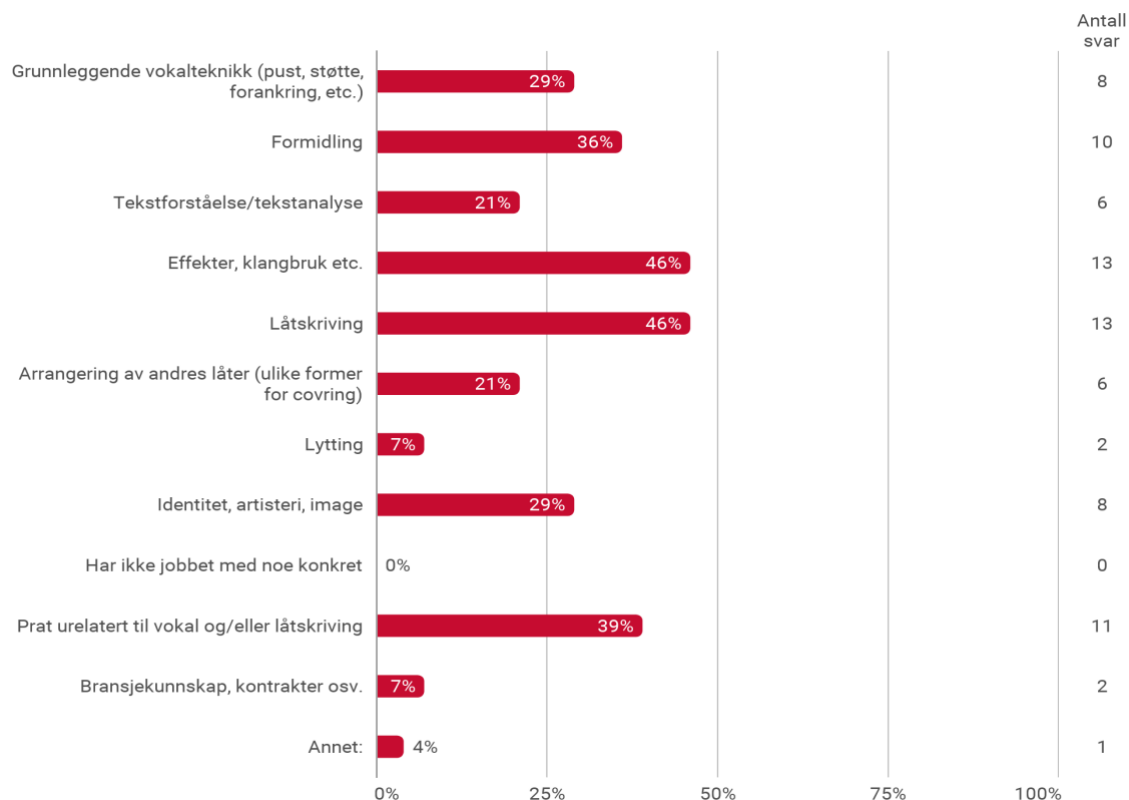
Andre:
YouTube
Vokallærer oppfordret til låtskriving da vi ikke hadde noe å jobbe med i vokaltimen.
Startet mest for meg selv
Sjela mi
Pianolærer i 6 klasse begynte å motivere meg til å skrive egne sanger, men startet ikke å skrive før ungdomsskole
Meg selv
Media

Studentene fikk her mulighet til å velge opp til to svaralternativer. Grunnen til dette er at det er mulig at studentene ikke bare har hatt innflytelse, men opplevd å bli introdusert til låtskriving ved flere anledninger. Det er til sammen 48 svar, og ettersom det var 28 respondenter, er det 20 som ga to svar. Det er stor variasjon i hvem eller hva som introduserte respondentene til låtskriving. Syv av respondentene opplevde ikke at noen introduserte de, eller de startet av seg selv. Hele åtte ble introdusert av en venn, det samme med artist. Dette kan kanskje skyldes at noen ser opp til artister som skriver egne låter, og det kan derfor være en inspirasjonskilde. Media har også bidratt til en låtskrivingsinteresse for et par av studentene.

En kommentar som skilte seg ut, var «vokallærer oppfordret til låtskriving da vi ikke hadde noe å jobbe med i vokaltimen». Det er ikke mulig å tolke om studenten opplevde dette som positivt eller negativt, da kommentaren i seg selv er ganske nøytral. Det at en vokallærer oppfordrer til låtskriving er muligens ikke så spesielt. Det som kanskje er mest iøynefallende med kommentaren er nok at de «ikke hadde noe å jobbe med», og at låtskriving ble en «reserveløsning», slik jeg oppfatter det.

Hva har dere mest fokus på, på hovedinstrument-timene?

(Her kan du velge 1-3 alternativer, velg det dere har fokusert mest på)

Figur 5: Fokusområder i vokalundervisningen

Annet:
Sjangerfordypning

For å forstå noe om hva studentene vil utvikle seg innen, og om låtskriving er noe de normalt jobber med på sine vokaltimer, er det interessant å få vite noe om hva de faktisk lærer om, eller har fokus på. I figur 5 fikk de mulighet til å velge opptil tre alternativer. Det er 81 svar, med maksimalt 84, så de aller fleste studentene valgte tre.

Områdene er valgt ut basert på min erfaring som vokalstudent og vokallærer, men ettersom det finnes mange muligheter innen både musikk og vokal fikk respondentene også en mulighet til å legge til egne svar. En benyttet seg av den og skrev «sjangerfordypning».

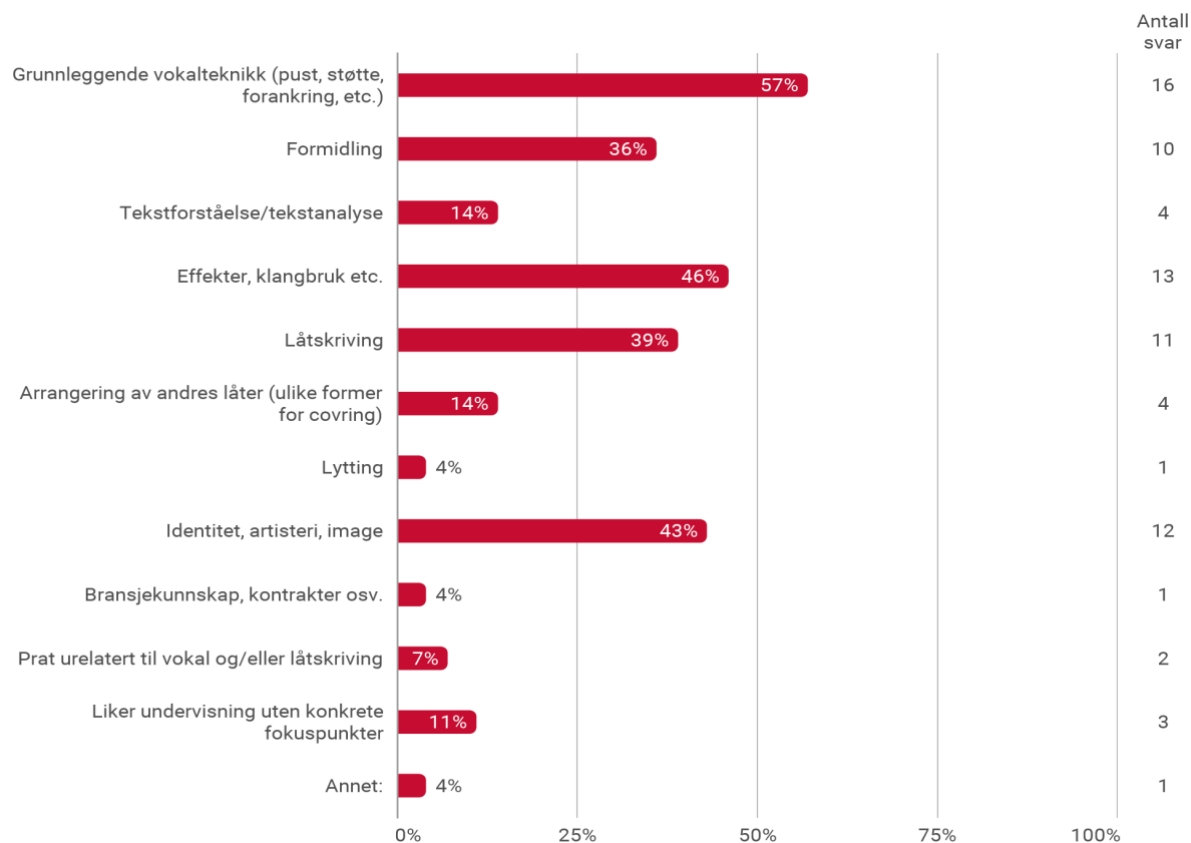
Generelt er det veldig varierende hva studentene har fokus på, og med unntak av «har ikke jobbet med noe konkret», er alle alternativene valgt. Det er fire «topper» i søylediagrammet fra de 12 alternativene, nemlig formidling, effekter, klangbruk etc., låtskriving og prat urelatert til vokal og/eller låtskriving. Formidling, effekter, klangbruk etc. er relativt vanlige fokusområder

innen vokal, og er nok noe de aller fleste er innom i løpet av utdannelsen, enten i en interpretasjons-sammenheng eller på en vokaltime.

13 studenter har låtskriving som én av tre fokusområder, og det er tydelig å se at det er mange vokalstudenter som benytter muligheten til å ta med egenskrevet materiale til vokaltimene. Det som kanskje er mer overraskende er at 11 studenter opplever prat urelatert til faget. Om de kunne valgt en uspesifisert mengde fokusområder, tror jeg prat urelatert til faget hadde vært en selvfølgelighet for mange. Timene varierer også fra uke til uke, og det er ikke mulig å forvente at hvert sekund av en time skal være effektiv. Det som gjør det oppsiktsvekkende er at så mange svarer de opplever prat uten relevans til faget, når de kun har mulighet til å velge maks tre alternativer.

Hva ønsker du å ha mest fokus på, på hovedinstrument-timene?

(Her kan du velge 1-3 alternativer, velg det du vil ha mest fokus på)

Figur 6: Studentenes ønsker om fokusområder på vokaltimene

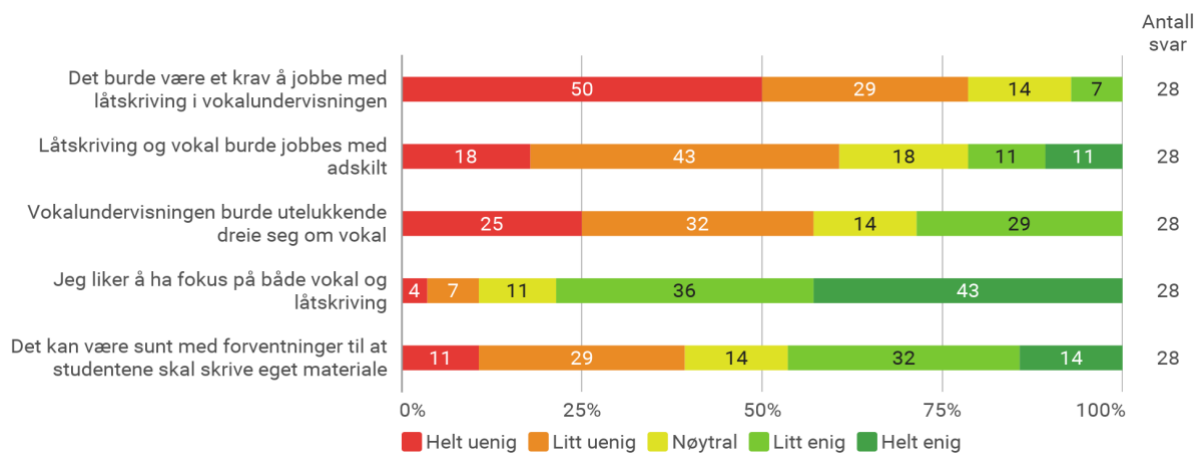
Annet:
Er alumni

I motsetning til hva studentene har fokus på i hovedinstrumentundervisningen på forrige spørsmål, handler spørsmålet i figur 6 om hva de ønsker å ha fokus på. For eksempel, ved en musikklinje på videregående skole er det strenge læreplaner over hva elevene må igjennom, og ettersom dette er pensum, prioriteres nok disse planene over elevenes ønsker, såfremt eleven ikke er ferdig med pensum. Ved høyere musikkutdanning har man mer frihet, og kan i mye større grad være med på å bestemme hva man vil bruke hovedinstrumentundervisningen til. På bakgrunn av dette er det interessant å se hva studentene ønsker å ha fokus på, men også for å se om det stemmer overens med det de opplever timene brukes til.

Spørreundersøkelsen er anonym, og det gjør det også umulig å se hva hver enkel respondent har svart hva. Det er derfor ikke mulig å se hvor mange som ikke har endret svarene, og opplever å ha fokus på det de ønsker i vokaltimene. Vi må derfor forholde oss til endringene som syntes visuelt i diagrammene. Ved flere av alternativene er svarmengden nesten uendret, eller den samme, men på noen av alternativene er derimot svarene sprikende i mye større grad.

8 respondenter svarer de har fokus på grunnleggende vokalteknikk, mens hele 16 respondenter sier at de ønsker å ha det. Det er altså en differanse på 8 respondenter i hvem som ønsker, og hvem som får, undervisning i grunnleggende vokalteknikk. Flere studenter ønsker også å ha fokus på identitet, artisteri og image. Det alternativet som kanskje vekker mest oppmerksomhet er «prat urelatert til vokal og/eller låtskriving», hvor kun to studenter ønsker å bruke tid på det i vokaltimene. Dette er en stor nedgang fra de 11 som svarte at de opplever det i figur 5, og kan tyde på at det er mange vokalstudenter som opplever at det blir mye prating på vokaltimen uten at de får veldig mye ut av det.

Hva mener du om disse påstandene for vokalundervisning?

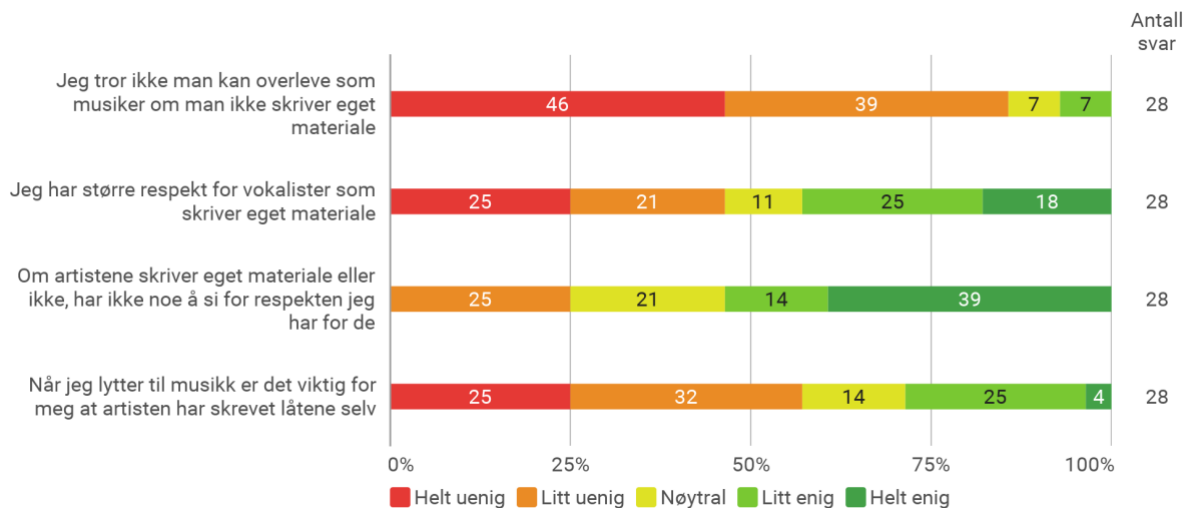
Figur 7: Påstander om vokal og låtskriving

Vi har nå funnet ut av om studentene ser på seg selv som vokalister og/eller låtskrivere og hvor mange som skriver eget materiale. Studentene har også svart på når og hvordan de startet å skrive låter, og hva de har og ønsker å ha fokus på i vokaltimene. På spørsmålet i figur 7 må de ta stilling til påstander om vokal og låtskriving i vokaltimene.

Vokalstudentene er ganske enige i at låtskriving ikke burde være et krav i vokalundervisningen. Om det allikevel skal jobbes med låtskriving, mener godt over halvparten at det ikke bør jobbes med adskilt. 22% er derimot uenige, og tenker at vokal og låtskriving skal jobbes med separat. 13 studenter svarte at de jobber med låtskriving på vokaltimene, og her er det nok flere studenter som har gjort seg opp meninger rundt det å jobbe med vokal i eget materiale. Omtrent halvparten mener at vokalundervisningen kan inneholde mer enn bare fokus på vokal, men 29% er litt enig i at vokalundervisning først og fremst er et vokalfag.

79% av alle respondentene liker å ha fokus på både vokal og låtskriving i en vokaltime. Hvis vi ser dette oppimot de 71% som sier at de skriver eget materiale, og 46% som har fokus på låtskriving i undervisningen, kan det tyde på at det er de som faktisk skriver eget materiale som liker å ta det med til vokaltimene. Studentene er splittet på midten i om det kan være sunt med forventninger til at studenter skal skrive eget materiale.

Hva tenker du om disse påstandene?

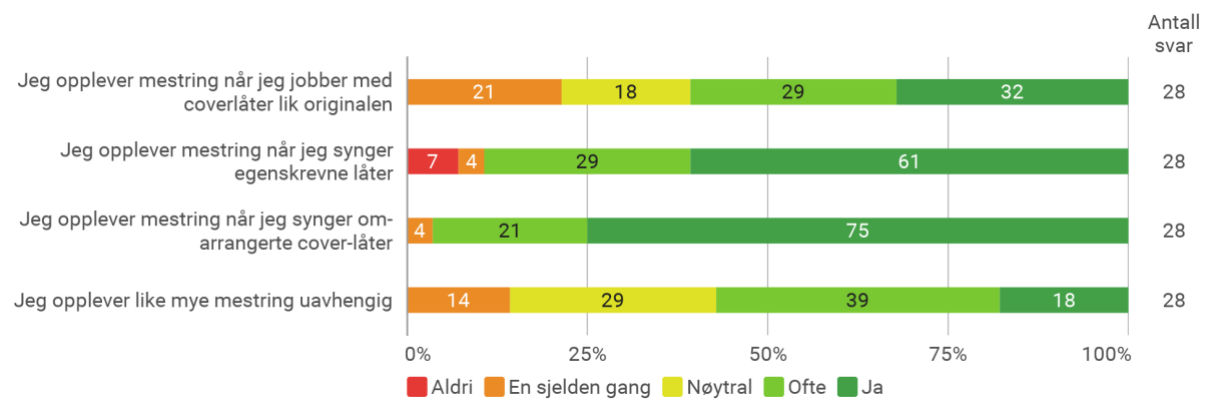
Figur 8: Tanker om låtskriving blant artister og musikere

For å forstå om låtskriving generelt er viktig for studentene, ble de bedt om å ta stilling til ulike påstander om musikere og artists materiale. Som vi ser i figur 8, så er vokalstudentene veldig klare på at man kan være musiker uten å skrive eget materiale. «Musiker» kan kanskje bli tolket som et vidt begrep, og om studentene har tolket det som artist, korist eller som en generell

betegnelse for en som lever av musikk, er usikkert. Studentene er uansett klare på at musikeryrket ikke avhenger av om du skriver eget materiale eller ikke.

Studentene er mer uenige når det kommer til egne lyttevener. Omtrent halvparten respekterer artistene like mye, uavhengig om de har skrevet eget materiale eller ikke. 43% har derimot større respekt for vokalister som skriver sitt eget materiale. De aller fleste tenker heller ikke at det er nøye om artistene de lytter til skriver musikken sin selv, mens 29% tenker at det er viktig for dem.

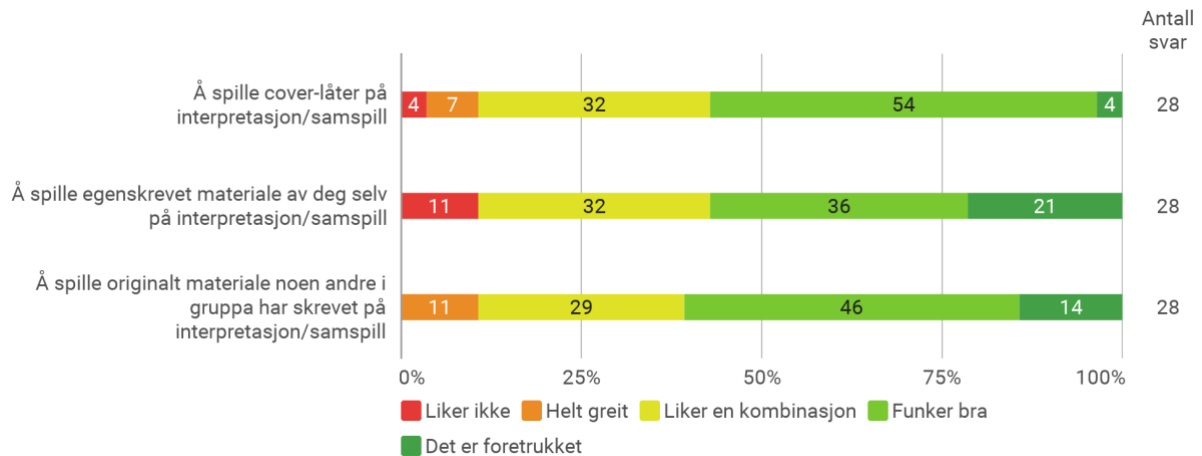
Ta stilling til påstandene om mestring

Figur 9: Mestring innen cover og egenskrevne låter

Vi har fått avdekket hva studentene liker å gjøre og hva de vil ha fokus på i vokalundervisningen, og vi vet også i grove trekk hva de mener om vokal og låtskriving på vokaltimene. Dette sier ikke så veldig mye om hva studentene får motivasjon av, og det er derfor de måtte ta stilling til påstander om mestring (figur 9). De fleste studentene opplever mestring når de synger egenskrevet materiale og coverlåter, men tilnærmet alle svarer at det å syng om-arrangerte coverlåter gir de mestringsfølelse. Grunnen til dette kan være at de som foretrekker å jobbe med coverlåter også opplever om-arrangerte coverlåter som mestringsgivende, og at de som foretrekker å spille eget materiale kan tilføre sitt eget uttrykk i tolkningen.

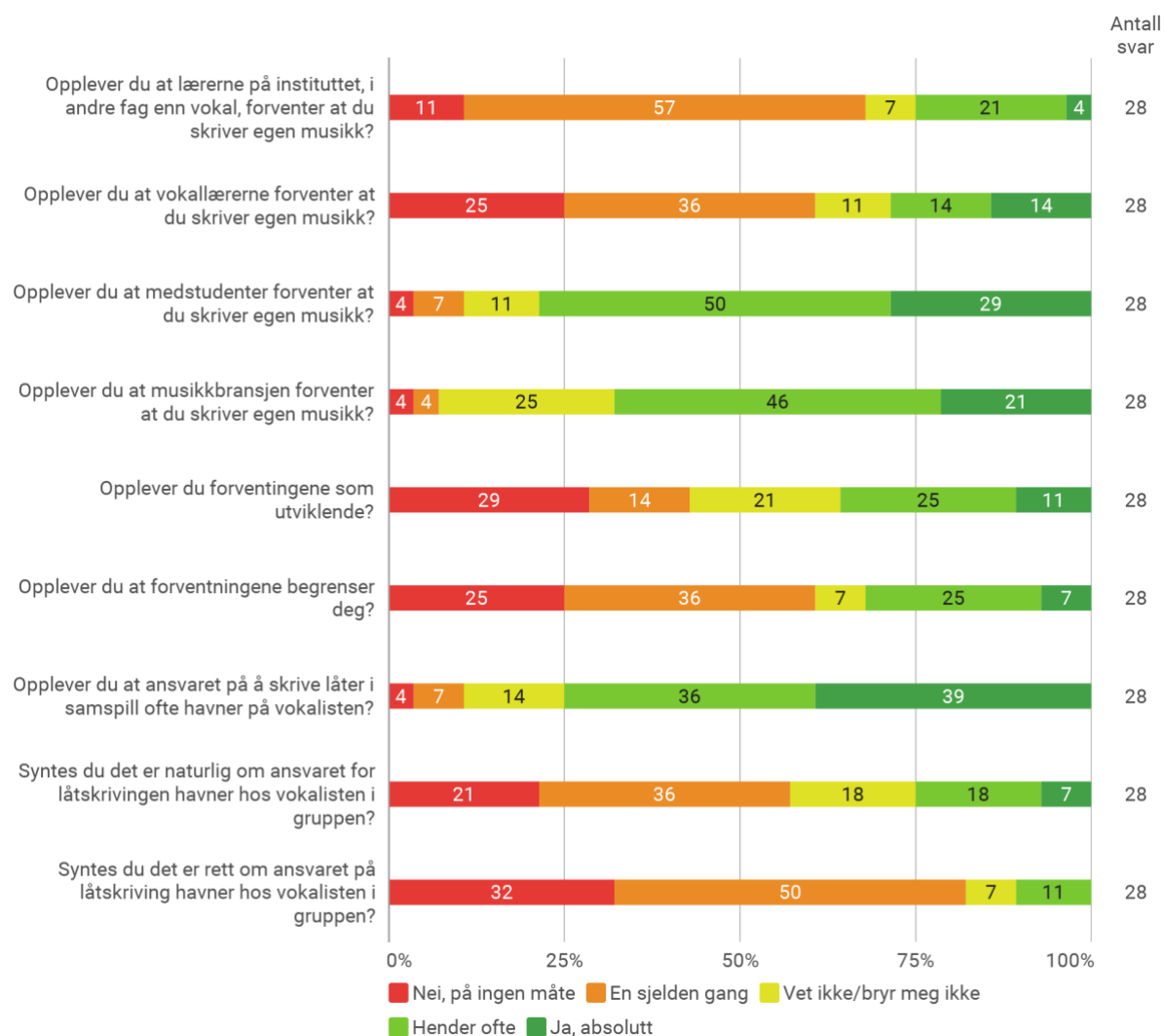
Hva tenker du om disse påstandene?

Figur 10: Cover eller egenskrevet materiale på interpretasjon/samspill

I figur 10 ser vi i grove trekk hva vokalstudentene tenker om å fremføre cover-låter, egenskrevet materiale, eller originalt materiale av andre i gruppa, på interpretasjon-samspill. På hver av søylene er det noen få som ikke liker eller synes det er helt greit, mens det i store trekk er givende for vokalistene uavhengig av hvem som har skrevet materiale. Veldig mange forholder seg også nøytralt. Interpretasjonsfaget er for mange et sted hvor man kan ta med låter man synes er utfordrende, og medstudenter og lærere kan gi tilbakemeldinger på hva man kan utvikle eller gjøre annerledes. For mange studenter er det derfor ikke så viktig om låten er skrevet av dem selv eller andre, men heller hvilke aspekter og utfordringer låten innebærer.

Opplevelse av forventninger

Figur 11: Vokalstudentenes opplevelse av forventning

Et av forskningsspørsmålene i oppgaven går ut på forventninger om låtskriving blant vokalstudenter. Vokalstudentene måtte derfor ta stilling til endel påstander om forventninger, og hvor disse kommer fra (figur 11). Her blir de presentert for et utvalg alternativer med hvor de tenker forventningene kommer. De får dermed ikke mulighet til å skrive med egne ord, og tar bort risikoen for tomme svarklosser. Studenten må derfor ta stilling til om de noen gang har følt på en forventning fra de ulike gruppene, og i hvilken grad.

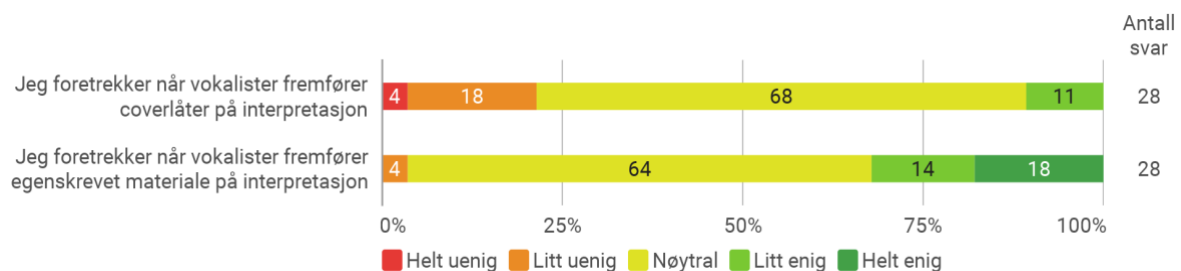
De ble deretter spurt om de opplevde det som utviklende, og deretter begrensende. Fra alle gruppene er det noen som opplever en viss forventning, men i varierende grad. Omtrent en fjerdedel av respondentene opplever en forventning fra ulike lærere ved instituttet og fra vokallærerne. Fra medstudenter derimot, føler de aller fleste en forventning, noe som også kan henge sammen med at omtrent like mange svarer de opplever at ansvaret for låtskriving i

samspill ofte havner hos vokalisten. Det er også tydelig at vokalstudenter opplever en forventning fra musikkbransjen rundt låtskriving.

Hvordan studentene opplever forventningen, er mer sprikende enn hvor de opplever at den kommer fra. 36% syntes at forventningen er utviklende, mot 29% som på ingen måte finner det utviklende. 14% svarte at de en kan oppleve det utviklende en sjelden gang. Det er derimot enda flere som opplever at den *ikke* begrenser de, med 25% som på ingen måte opplever det, og 36 % som kun en sjelden gang kan kjenne på det. 32% syntes absolutt at forventningen er begrensende.

Spørsmålene går over på låtskriving i en samspillsetting, om de opplever at vokalistene får ansvaret for låtskrivingen og hvorvidt det er naturlig og/eller riktig. Respondentene opplever i stor grad at ansvaret for låtskriving havner på vokalisten i gruppen. De er mer delt på om det er naturlig, med en liten overvekt på de som mener det på ingen måte, eller en sjelden gang er naturlig at det skjer. 50% prosent av respondentene mener derimot at det kun er riktig en sjelden gang, mens det er 32% som mener at det i ingen tilfeller er riktig.

Hva tenker du om disse påstandene?

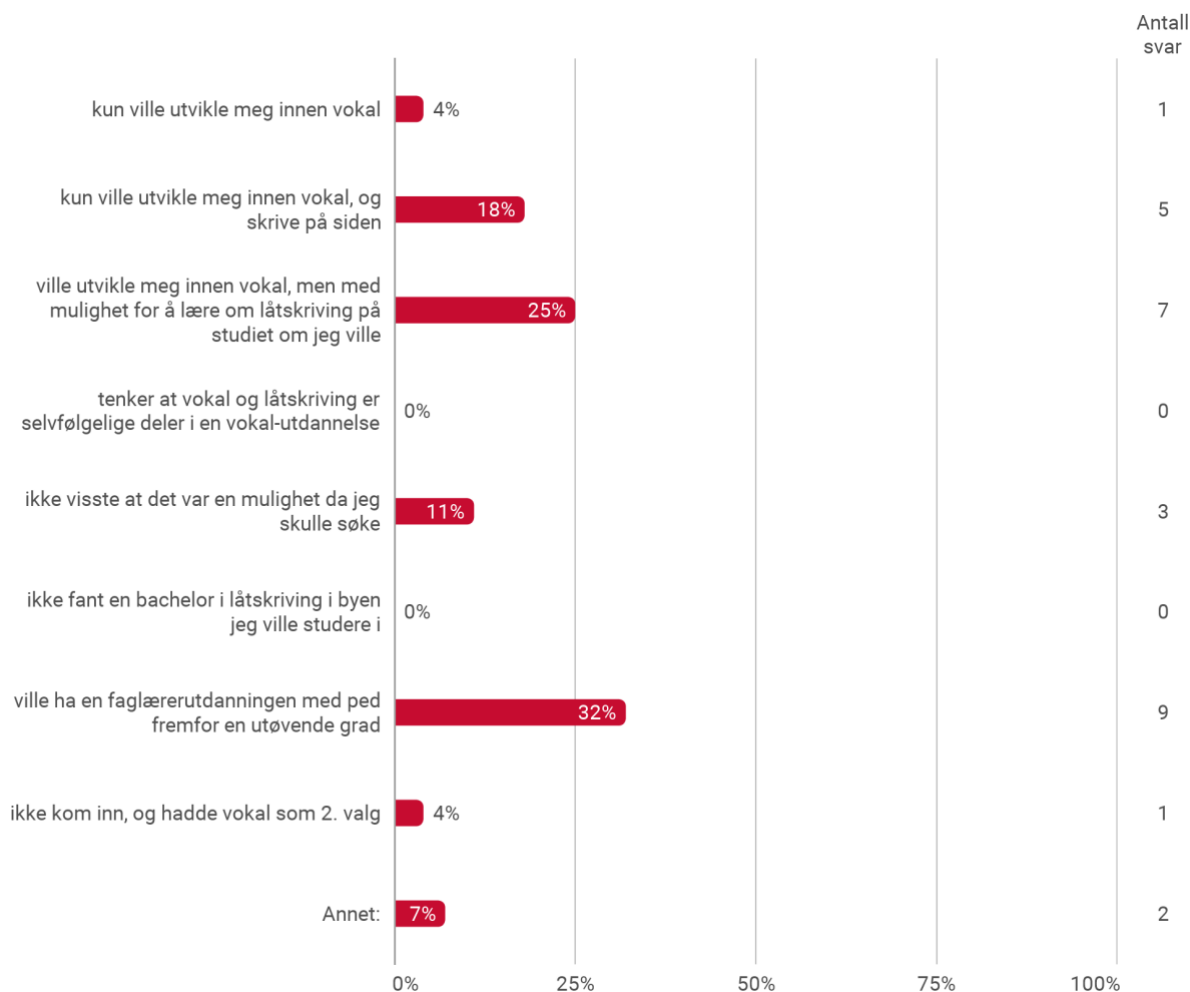

Figur 12: Vokalstudentenes tanker om andres fremføringer på interpretasjon

Tidligere har vi fått noen tall på hva vokalstudentene liker å gjøre selv på interpretasjon, men det kan også være interessant å vite hva de tenker om andre vokalisters fremførelser (figur 12). Her er det helt klar en stor overvekt av nøytrale svar – noen er mindre glad i coverlåter, og noen foretrekker egenskrevet materiale på andre vokalisters interpretasjoner. Om vokalistene hadde hatt veldig sterke meninger om det ene eller andre svaret kunne det tydet på at vokalister er en del av de medstudentene som gir en slags forventning om låtskriving. Som tallene viser oss, er derimot vokalister ganske nøytrale til hva andre vil fremføre.

Jeg søkte ikke bachelor i låtskriving fordi jeg...

(Svar ut ifra situasjonen din da du søkte)

Figur 13: Vokalstudentene om hvorfor de ikke søkte låtskriving

Annet:
Låtskriverlinja eksisterte ikke da jeg søkte
Jeg ble anbefalt å ikke søke låtskriving på bachelor, fordi studiet var såpass nytt og ikke helt på plass.

Det var absolutt forventet at flere vokalister kom til å svare at de skriver låter, men det var mer usikkerhet rundt hvor mange det var. Dette er utgangspunktet for spørsmålet som blir stilt her, og hvorfor de som eventuelt skriver eget materiale og har gjort det i lang tid velger å studere vokal og ikke låtskriving. Tidligere i rapporten fikk vi vite at de aller fleste vokalistene skriver låter, eller prøver seg litt frem.

I figur 13 er det tre søyler som skiller seg ut. En god andel av studentene ville studere og utvikle seg innen vokal, skrive utenfor studiet eller ha mulighet til å lære om låtskriving om det var noe

de ville. Søylen med flest respondenter er de som velger en pedagogisk rettet utdanning fremfor en utøvende. Per i dag har jeg ikke funnet en låtskriverutdanning med pedagogikk i Norge. 9 av 28 studenter har derfor valgt å gå bachelor i vokal fordi de ønsker en pedagogisk grad, fremfor en grad innen låtskriving. Kommentarene under tyder på at det er enda to som også ville ha søkt et låtskrivingsstudium, men at den enten ikke var utviklet enda, eller ikke var helt på plass. 11 studenter har derfor gått en vokalutdanning, men med bakgrunn som låtskrivere. Det er også tre studenter som ikke var klar over at det var utdannelser innen låtskriving da de søkte, men om de ville søkt på et låtskrivingsstudium om de visste det, er usikkert.

Kommentarfelt på slutten av spørreundersøkelsen

Er det noe du vil legge til? Skriv hva du vil, relatert til tema :)
Som et alternativt svar i tillegg til svaret mitt på forrige spørsmål: følte kanskje ikke at jeg hadde erfaringa jeg trengte for å søke låtskriver, men at jeg på mange områder personlig hadde hatt mer bruk det jeg hadde lært på låtskriver.
Jeg synes det skal være opp til hver enkelt student om de selv vil skrive egne låter eller ikke, men samtidig tror jeg låtskriving kan være en lur måte å finne/utvikle sin identitet som musiker. På interpret liker jeg når folk spiller sitt egenskrevne materiale ettersom jeg da får en bredere forståelse om hvem de er som artist/person/musikalsk identitet.
Jeg ser på meg selv som låtskriver som synger, og synes det er uvant å ha et så "vokalt-fokus". Men jeg skjønner jo at jeg søkte meg til ped+vokal, så jeg skriver heller på egenhånd og fokuserer på det vokale i timene/interpret/samspill m.m. Jeg skulle kanskje ønske at muligheten for å ha låtskriving som valgfag etc., eller at noe form for variert undervisning ble lagt opp til, slik at vi som vokalister også kan få utbytte av de utrolig dyktige låtskriverlærerne som finnes på bruket, og så klart bruke våre medstudenter.
Ikke alle vokalister trenger å være låtskrivere og frontfigur. Det trengs korister som er gode på koristarr også!
Det er for stort fokus på låtskriving!! Låtskriving burde definitivt være et eget fag. Om det ikke kan være et eget fag burde det være opp til studenten om man ønsker undervisning i dette på timen. Tross dette burde det være større retningslinjer for hva en vokaltime bør bestå av. Pensum!! Dette er spesielt viktig for ped-studenter. En ped-student kan per idag uteksamineres fra faglærerstudiet uten en eneste forståelse for stemmens fysiologi eller muligheter, og uten et begrepsapparat for å lære vokalfaget videre. Vokaltimer burde i hovedsak bestå av vokalteknikk og metodikk (for pedstudenter)!!
Det er ekstra spennende å høre når noen framfører musikk de har skrevet. Fordi det kan si noe om hvem personen er gjennom tekst og formidling. Å tolke en annen artist sin låt kan også si noe om interpretøren, men det baserer seg etter min mening på grunnlag for valg av låt, hvordan den blir formidlet, og hva interpretøren kjenner seg igjen i av innholdet. Når det er sagt så er en framførelse av en hvilken som helst låt, egenskrevet eller ikke, en god framførelse om utøver når inn og får deg til å føle det de vil du skal føle.

Er det noe du vil legge til? Skriv hva du vil, relatert til tema :)

Det er absolutt en stille forventning om at vokalister skal skrive eget materiale. I mitt tilfelle så ble jeg oppfordret til å skrive egne sanger for å "finne min egen musikalitet". Jeg opplevde også at det var fordi vokallæreren min ikke hadde forberedt noe undervisning til sangtimen. Denne opplevelsen er fordi vi hadde for det meste pratet om urelevante temaer alle andre timer det semesteret. Jeg føler ikke jeg har utviklet meg nok vokalt som jeg skulle ønsker pga. sporadiske timer (ofte 3 uker i mellom hver gang) og tilreisende lærere.

Om respondentene ikke opplevde at spørsmålene var dekkende nok, eller ville legge inn ekstra informasjon på slutten, fikk de mulighetene til å skrive dette i et åpent kommentarfelt. Det var overraskende hvor mange som benyttet seg av dette, og hvor mye de ville dele. Det er også stor bredde i kommentarene og hva de vil legge til.

En respondent trekker frem at alle vokalister ikke må være låtskrivere eller frontfigurer, men at vi også trenger korister. En annen mener at låtskriving kan være lurt om en vokalist vil utvikle sin identitet, og opplever det som mer givende når en vokalist fremfører egenskrevet materiale på interpretasjon da man kan oppleve en større forståelse av hvem de er.

En respondent forteller om en opplevelse av for stort fokus på låtskriving, og da spesielt for de som går pedagogiske retninger innen musikk. Respondenten uttrykte et savn etter pensum, og tror det er mange vokalstudenter som uteksamineres uten en god og bred nok forståelse av stemmens fysiologi eller muligheter. Det trekkes også frem at en vokaltime burde ha klarere retningslinjer, og at det må komme tydeligere frem hva en time skal inneholde. Det kan tyde på at dette er tilfelle for respondenten bak siste kommentar. Vedkommende ble oppfordret til å skrive eget materiale for å «finne sin egen musikalitet», men at det egentlig var en opplevelse av at vokallæreren ikke hadde noen tanker om hva annet som kunne jobbes med. Mye av timene gikk med til prat om irrelevante temaer, og vedkommende føler at tilreisende lærer og lange intervaller mellom timene har bidratt til en dårligere utvikling enn det vedkommende så for seg.

To av studentene uttrykker også et ønske for å ha låtskriving som eget fag, men av to grunner. Den ene studenten syntes låtskriving burde være et eget fag, eller at en vokalstudent i større grad kan bestemme om de ønsker å ha fokus på det på en vokaltime. Den andre studenten har ønske om et låtskriver-valgfag, slik at vokalstudentene kan dra nytte av låtskriverne som er på «bruket» (instituttet, fakultetet, huset, mm.), og få mer variert undervisning.

4.2 Resultater fra intervjuene med underviserne

I utgangspunktet var planen å kode intervjuene for å hente ut det helt essensielle. Det viste seg å bli utfordrende da det dukket opp interessante aspekter underveis. Intervjuene ble derfor transkribert for å få en best mulig oversikt over hvor informantene var enige og uenige. Jeg delte opp svarene i relevante kategorier, da spørsmålene ikke var delt inn i naturlige kategorier i intervjuet. Spørsmålene de fikk er derfor flettet inn i teksten.

To av intervjuene fikk jeg gjennomført fysisk, og ett på Zoom. De varte i 50-60 minutter, hvor samtalen ble åpnet opp på slutten. Fra et par av informantene ble det lagt til informasjon tilhørende spørsmålene, og dette er blitt skrevet inn i tilhørende underkapitler.

4.2.1 Fagfeltene vokal og låtskriving

Ettersom oppgavens grunnfundament dreier seg om vokal og låtskriving, var første spørsmål i dybdeintervjuet hva som binder sammen og skiller feltene vokal og låtskriving. Dette var en måte å bli kjent med informantenes syn på de to ulike feltene. Alle tre informanter er samstemte i at det er to ulike fagfelt, og at de kan jobbes med både samtidig og adskilt. Inntrykket er også at de først og fremst er opptatt av vokal i undervisningstimene til studentene, og at den skal gi en dyp forståelse og kompetanse på instrumentet og dens muligheter. Informant 1 (I1) legger vekt på viktigheten av det å ha ordentlig vokalundervisning når man studerer vokal i høyere utdanning, og at vokalundervisning er grunnfestet i det å jobbe med instrumentet. I1 forklarer videre at vokal og låtskriving er to viktige håndverk man ikke skal finne noen lettvinde løsninger i, men hvis man derimot har tenkt å bli låtskriver, eller en vokalist som skal skrive sin egen musikk, så henger det mer sammen. Det er viktig at man ser an studentenes behov, og om en vokalstudent vil bli visesanger, så er det ikke sikkert denne studenten trenger å utvikle det vokale registeret på samme måte som andre. Som hovedregel kommer imidlertid vokalundervisningen først.

For informant 2 (I2) hører undervisning i låtskriving til hos låtskriverstudentene, og ikke i like stor grad hos vokalstudentene. Videre blir det lagt vekt på at låtskriving innenfor vokalfaget først og fremst handler om identitetsarbeid. Det er det som binder låtskriving inn i vokalfaget. Det å finne sin egen fortellerstemme og uttrykk når materialet man skriver ikke er preget av noen andre. Man blir ikke farget av originallåten, og man er fri for endel av kodene som ligger i originalen og sjangerfeltet. Det blir forklart av informanten viktigheten av å skille instrumentet sitt og materialet man bruker. Som låtskriver kan man bruke egenskrevet sammen med coverlåter for å styrke instrumentet, og at en kombinasjon kanskje er det beste.

Å jobbe med vokal er instrumentet, og låtskriving er materialet. Å utøve materialet man har skapt er broen mellom feltene. (I2)

I2 mener det er naturlig å trekke inn låtskriving i vokalfaget fordi det er utviklende på den måten at man kan jobbe med de to aspektene sammen. I prinsippet kan man jobbe like teknisk i egne låter som i andres. I1 og I2 hadde nokså klare tanker om hvordan de forholder seg til de to fagfeltene, mens informant 3 (I3) ikke hadde det samme bevisste forholdet til det. Det ble derimot sagt at det er mer situasjonsbestemt, og at I3 ikke gir kommentarer basert på egen smak i låtskrivingen til studentene. Det er kun hvis studenten spør om noe eksplisitt at I3 kan komme med subjektive meninger, og tenker at hvordan låta til syvende og sist blir skal være studentens valg. I3 er mest opptatt av undervisningen og hvordan låtskriving kan implementeres om det er noe studenten virkelig vil jobbe med.

4.2.2 Låtskriving som metode

En stor del av denne oppgaven handler om låtskriving som en del av vokalfaget, og hvordan en vokallærer kan bruke låtskriving som en eventuell metode i faget. Ett av spørsmålene informantene fikk var «hvordan går du frem når du underviser i låtskriving?». I1 prøver først og fremst ikke å blande seg opp i sjanger og uttrykk, og jobber mer håndverksmessig med blant annet tekst. Heller ikke tematikken skal det menes noe om, men om ordene som blir brukt fungerer. Med studenten kan I1 også se på melodiføring og harmonikk. Jeg spør om låtskriving er noe studentene ofte vil jobbe med, og da svarer I1 at de som skriver låter er veldig «gira» på å gjøre det. Om en time varer 45-60 minutter, så er det ikke noe problem å sette av 10 minutter på tekniske aspekter. I1 tenker også at låtskriving kan være en fin lekse for de som har god nytte av det. De kan for eksempel ta med en pianist, en blekke, eller tekst for å jobbe med den.

Jeg tenker at det viktigste er at de føler at de får noe igjen for det. Så lenge læringsutbytte er ivaretatt, så kan vi like så greit jobbe med sang på de egenskrevne låtene. (I1)

I2 gir gjerne litteratur for å hjelpe studentene i gang. Det kan være litteratur på skrivemetode, eller andre temaer som studentene vil lære mer om. For en vokalist handler det først og fremst om å finne sin egen stemme i materialet, og ikke så mye låtskriver-teknisk. I2 gir ikke vokalstudentene undervisning i låtskriving, men heller en oppfølging av materialet de tar med.

Vokalister lurere ofte på hva som er deres egen identitet som sanger. Det kan være ganske krevende for mange hvis man stort sett har sunget cover hele livet. Veldig mange synger jo sangen basert på herming, og gjenskaper det man hører. Da skaper man stemmen i den retningen av det man hører, og når man skifter sjanger så opplever man at man skifter lyd. Da sliter man også med finne sin egen lyd. (I2)

Som en fortsettelse på sitatet over sier I2 at man kan lære mye av å tolke andres musikk, men at det allikevel kan henge igjen mye fra originalversjonen eller sjangeren. Det kan være viktig for en vokalist å bli kjent med sine egne lyder, effekter, uttrykk, fraserings, melodilinjer, osv. Da finner man ofte en slags sum av alt man har jobbet med, er influert av, det man lyttet til som barn og ung, og det man har plukket og covret opp igjennom. Rett og slett hente ut essensen. I2 legger til at en eventuell låt man skriver på ikke nødvendigvis må bli «bra» eller gis ut, men at selve prosessen med å ta valg og bestemme seg for noe er nyttig. Studentene til I3 blir gjerne bedt om å komme med et utkast, eller spille det på time. Så blir studentene spurt hva de er interessert i å få tilbakemelding på. I3 forteller at jobben da blir å for eksempel presentere nye retninger slik at studentene kan jobbe på egenhånd. Det gis kun subjektive meninger om de har konkrete spørsmål, og det er uansett alltid opptil studenten og deres artisteri. I3s jobb er å gi konkrete verktøy så de kan ta egne valg og stå trygt i de valgene. Min observasjon av informanten er at I3 er en systematiker innenfor vokalfaget. Jeg spør derfor om undervisning i låtskriving foregår på samme måte. I3 svarer at timene kan være både systematiske og planlagte, og løsere i formen. Det hele kommer an på studenten. Ofte inntar I3 helt bevisst en motsatt rolle av studenten i rommet. Om studenten er helhetsfokusert, kan det være fint om læreren er mer opptatt av detaljene. Og om studenten er systematisk og analytisk, vil I3 ta seg av helhetsbildet. I3 begrunner det hele med at alt handler om å få studenten selvstendig. Derfor oppfordres det til selvstendige valg, og I3 lar seg ikke lede av personlig ønsker.

Det handler om å forstå den som er i rommet og hva som er «driven». Hva får de til å ha lyst til å gå på øverommet etterpå? Eller gå og skrive, eller gå å bli flinkere, hvis man skal se det enkelt. Det handler om å finne hva som trigger de. For noen er det å ha noen på lag, for noen er det motstand. (I3)

Tenker du at alle vokalstudenter må lære om låtskriving? Dette spørsmålet fikk de tre informantene. En av de gjorde meg oppmerksom på at formuleringen kanskje er noe utfordrende. Siden jeg allerede hadde gjennomført et intervju ville jeg ikke endre for mye på spørsmålet, men er enig i at «jobbe med» er en bedre formulering. Alle tre informantene var klare i sin tale her. Nei, låtskriving er ikke noe alle må jobbe med, men I1 og I2 mener at det i

veldig mange tilfeller er utviklende. I3 mener at det verken er noe vokalstudentene burde, eller må. Likevel tror I3 at alle kan dra nytte av det. I1 og I2 legger begge to vekt på utvikling av egen identitet, fortellerstemme og musikalitet, og at det er igjennom låtskriving eller kreativt arbeid at dette gjerne kommer til syne.

Jeg har veldig trua på å bruke låtskriving som et verktøy til å jobbe med kreativitet, improvisasjon og forståelse for melodiføring. [...] Selv om studenten ikke skal skrive vers- og refreng-låter, så utfordrer jeg de på å skrive nye melodier over jazz-skjema. Eller andre typer skjemaer for den saks skyld. (I1)

Gjennom for eksempel improvisasjon over jazzskjemaer mener I1 studenten kan finne ut av hva han/hun synes er gøy. Det kan være med på å spisse studentenes musikalitet og gjøre de mer oppmerksom på hva de liker. Om de skal bli en helthetlig musiker så kan det være lurt musikalsk sett. Jeg spør om det er mulig å bruke den samme vinklingen ved å for eksempel omarrangere, eller tolke, andres låter. I1 drar frem at det er mange vokalister her til lands som synger fint og som ikke har klart å skrive egne ting, eller at de skriver med andre og er med og mener ting. Det er også mange vokalister før i tiden som var kjent for å være fortolkere av andres materiale, påpekes det.

Vi trenger mer mangfold. Jeg vil heller høre noe fint enn å på død og liv høre noe egenprodusert. Kanskje litt frekt sagt, men jeg mener det. (I1)

Vokalstudentene går vokal, og ikke låtskriving. Det står ikke at man må skrive eget materiale i emneplanen, så det er ingenting som tilsier det, forteller I2. Allikevel kan det være en god ting å lære noe om det. I2 og I3 tenker at det å jobbe med låtskriving egentlig gjelder alle musikere, og at det ikke er noe eget ved stemmen som gjør at vokalister burde skrive mer enn andre. I3 reflekterer over om det kan være det at vokalistene synger ord som gjør at det kan ligge litt lett for folk å tenke det. De er uansett begge enige i at alle ikke må jobbe med låtskriving, men at alle musikkstudenter skal ha muligheten til å jobbe med dette om det er noe studentene selv vil. I2 presiserer at låtskriving handler mest om å få kontakt med det kreative og skapende, og et livslangt kunsterskap. I låtskriving i vokalundervisningen stilles det også krav til at vokallæreren har innsikt i låtskriving selv, poengterer I3.

Det er kjent sak at det er en måte å ha mer inntekt på, å også skrive. Jeg synes det er rart om man som musikkstudent ikke skal kunne jobbe med å skrive musikk. Ikke at man som student må, men at man som student skal kunne ha muligheten til det. (I2)

4.2.3 Fokusområder og målsetting i vokalundervisningen

For å forstå hvorfor vokalstudenter jobber med låtskriving i vokalundervisningen og hvordan lærerne kan bruke dette som en metode, søkte jeg også å få innsikt i tankene bak semesterplanene. På denne måten er det lettere å forstå helhetlig hvordan undervisningen foregår over et langt løp, og ikke bare hva som skjer i en enkelt time. Jeg stilte derfor spørsmålet: Jobber du og studenten etter en felles plan dere utviklet i starten av semesteret, eller tar dere timene mest som det kommer? Her var alle tre samstemte i at det er viktig å høre studentenes tanker om ønsker og forventninger. De forklarer først og fremst hva de gjør i møte med 1.-års studentene. I3 stiller en god rekke spørsmål på første time, mens I1 og I2 beskriver en mer detaljert spørsmåls/intervju-runde hvor de spør om alt fra tidligere erfaringer; hva slags musikk som var i hjemmet da de vokste opp; om de spiller andre instrumenter; om de har musikk i familien; hva slags studio/konsert-erfaring de har fra før av; om de har hatt vokalundervisning tidligere; i tillegg til andre ting.

For I1 er det også viktig å høre hva studenten mener er deres sterke sider, da I1 opplever at studentene har en tendens til å snakke mye om det de ikke kan. Dette gjelder både 1.-års studenter, og studenter som kommer til I1 utover i studieløpet. Etter at det har blitt dannet et slags bakgrunnsbilde blir det utformet en plan på hva studenten vil og hva I1 mener er lurt at studenten får med seg. Planen må ikke følges slavisk, og det skal alltid være muligheter til å justere planen. Det kan dukke opp spillejobber, konserter, prosjekter, samt nye interesser hos studentene, og det skal være plass for at studentene kan ta med andre ting på time. Allikevel lager I1 alltid en kunstnerisk og teknisk fremdriftsplan, med ett hovedmål og tre delmål. Hovedmålet kan være å lære seg og jobbe med en jazzlåt, mens delmål kan være å se en YouTube-video om vokal, eller gjøre seg noen meninger om en innspilling. I1 presiserer at studentene aldri får nei om de ønsker å jobbe med noe annet enn det som står i fremdriftsplanen.

For I2 er det viktig å få frem at det er like mange svar som det er studenter, og at et opplegg blir preget av studentene og deres erfaringer. Det kan skje veldig mye i løpet av et semester, og man kan oppdage nye ting man ikke så i utgangspunktet. En 1.-års students oppfatning av hva som må jobbes med eller hva som er interessant eller nødvendig er ganske annerledes fra en 3.-års student. I2 forteller i den forbindelse at noen studenter har veldig konkrete lekser, mens noen studenter jobber bedre uten. De aller fleste studentene har ikke en klar plan de følger, og det eneste som er felles for alle er pensum. Målet er uansett at studenten jobber en viss mengde, og at de blir pushet fremover. I3 ønsker å være i dialog med studenter, og være åpen for innspill på innhold basert på studentenes interesser eller utfordringer når de møtes. På slutten av timen

setter de retningen frem mot neste time. Allikevel er I3 tilhenger av at det er formulert hva lærer kan forvente at studenten jobber med og tar med på time. Det er ingen skriftlig plan, men en samtale mellom lærer og student.

Noe som ble nevnt i alle tre intervjuene var at de tok hensyn til studentenes ønsker og tanker. Det er derfor interessant å finne ut noe om hva de gjør dersom det er en kollisjon i hva studentene ønsker og hva lærerne mener det er lurt å jobbe med. Jeg brukte eksempelet «Hvis en student har problemer med for eksempel intonasjon, og allikevel vil jobbe med låtskriving. Hvordan løser du det?». Her var de samstemte i at dette ikke trenger å være motsigende. I1 forteller at det er lærerens jobb å gjøre studenten oppmerksom på det, og fortelle at det er noe de er nødt til å jobbe med. Hvis timen er 45 minutter lang, bruker man kanskje 10 minutter på å jobbe teknisk, og resterende tid på det studenten ønsker eller vil lære mer om. Målet er at studenten skal bli opptatt av det, og bruke tiden mellom timene til å jobbe med det, noe også I2 legger vekt på.

I2 mener det er fullt mulig å jobbe teknisk og vokalt med studentenes egne materialer. Men legger også til at det ikke er like lett for alle i starten. Av erfaring vet I2 at det kan bli problematisk når man som vokalist har instrumentet i kroppen – som i utgangspunktet er ganske personlig – og skal fremføre egne tekster og melodier. Dette kan være veldig personlig for noen. I2 har opplevd i noen tilfeller at det gjør det å jobbe vokalt vanskeligere, og spesielt når det jobbes detaljert. Dette løsner gjerne etter hvert, og etter en stund blir det enklere. I2 forklarer at lærerne stadig vekk må minne studentene på hvor sammensatt det de jobber med er, og at man alltid jobber med flere aspekter samtidig. Man får ikke én lekse og jobber kun med den. Lekser er en slags igangsettelse, også er timene et «check-point» på at man er i gang, og hvor veien går videre. Dette store bildet er nok mer tydelig for læreren, enn for studentene.

I3 forteller om en bevissthet rundt sine egne interesser som sanger, og er ganske opptatt av at det ikke passer for alle. «Det er ikke sikkert at det jeg mener er så himla viktig, og at det ikke passer så godt. Jeg må ha en ydmykhet i mine egne meninger». Det jobbes så videre rundt spørsmål for å nøste opp eventuelle utfordringer og hvordan de skal løse de sammen. I3 er opptatt av å gi studentene et instrument til det de vil få til, og samtidig kunne gi de nye verktøy. Dette kan dreie seg om pusten, lungene, stemmebånd, hvis det er til nytte for studenten. I1 er opptatt av at studentene skal vite noe om hva de vil jobbe med og ikke bare møte opp. De må lære å ta initiativ, og ta ansvar for egen læring. Når man studerer musikk i høyere utdanning, så er man oppgående mennesker som har valgt studiet selv.

Jeg prøver å gi dem det jeg klarer av verktøy for et teknisk grunnlag. Eller som jeg liker å kalle det: øke bunnivået. Hvis du klarer å prestere, på til og med en dårlig dag, så må jo det være helt topp. Jeg prøver å følge med på hva de har lyst til å gjøre, men ikke la det skli ut. (11)

4.2.4 Forventninger

Forskningsspørsmålet som skal bidra til et mer nyansert svar på problemstillingen omhandler vokalstudenter og forventninger de kan møte på tilknyttet låtskriving. Hva slags forventninger andre har til vokalister syntes I2 det er vanskelig å svare på, og tror det kan bli veldig synsete. For å allikevel se om jeg kan få noen synspunkter spør jeg om det er naturlig at vokalister opplever forventninger. I2 vet ikke om det er naturlig, men at det ikke er så rart da låtskriving og vokal henger så tett sammen.

Min oppfatning er at vokalstudentene ofte tror at det er et press. Eller de tenker at det er et press der om å skrive låter. Jeg tror følelsene kommer like mye fra medstudenter som fra lærere. Jeg tror egentlig det oppstår mer i studentmiljøet. Det er ikke sikkert det er uttalt heller. Ofte er forventninger og sånt type press noe man ikke snakket høyt om heller. Man får heller bare følelsen av det. Kanskje fordi det er lett å snakke om og en sentral del av det å utvikle egenarten sin. Det henger jo veldig sammen med tanken om å gi ut musikk. Det henger veldig høyt for mange. (12)

I to av intervjuene trekkes det frem hvordan det er ute blant publikum eller kolleger. I3 tenker på identifiseringen av hvem man er, og om noen spør hva noen driver med så forventes det er raskt svar. Man må plutselig identifisere seg med en eller flere yrkestitler, og må svare på oppfølgings spørsmål. Noen vil føle seg veldig låst om noen andre har definert oss som enten vokalist, låtskriver eller begge delene. For andre kan disse titlene føles trygt og godt. I2 tenker på «visittkort»-delen av dette. Etter man har spilt en konsert kan det komme spørsmål som «hvor kan jeg finne deg og det du har gjort?». Mange kan føle på en slags forventning i slike settinger, og oppleve det som et stikk eller et press når det ofte er ment som et kompliment. Dette er et viktig aspekt, mener I2, altså hva som er det langsiktige målet til studenten, og hva man tenker er forventningene til en vokalist. Dette med å gi ut musikk er noe som blir dratt frem av I2 som et mål mange vokalister har, og tror det er nettopp her forventningene rundt låtskriving ligger. I samtale med studenter har I2 ofte opplevd at de svarer «å gi ut eget album» på spørsmål om for eksempel en 5-års plan. Det kan være tanken på hva som er målet – å bli anerkjent, det å spille konserter og «ha fått det til» – det er nok her forventningene ligger, mener

I2. Å gi ut andres materiale er ikke et mål veldig mange har, og hvis man vil tjene penger på det, så er kanskje eget materiale det lureste. Det er nok mange vokalistene som tenker at det er forventet av dem å skrive egne låter, forteller I3, men har ikke noe svar på hva forventningen kan gjøre med studentene. I3 tror allikevel at det er en forventning studentene må forholde seg til. Videre reflekterer I3 rundt om dette er noe som kan variere veldig mellom studentene og de ulike årskullene. Det virker for I3 som om flere fremfører egne låter nå enn før, men ikke at det nødvendigvis er flere som skriver. I3 legger til at det nå finnes egne låtskrivingsstudier, noe I3 ikke kan huske fra da I3 studerte selv. Jeg spør videre om låtskrivingsstudiene kan ha påvirket vokalstudentene. «Det er jo nye studenter hele tiden, så det er vanskelig å finne ut av», er I3 sin første respons på spørsmål. «Det viktigste er at man spiller hverandre bra».

Hvis man som lærer underviser i begge delene, altså vokal og låtskriving, så tror jeg det er viktig å være bevisst på hvor grensene går. Og om rollen til læreren skal endres, avhengig av hva interessen og studieretningen til studenten er. De har jo aktivt valgt å enten studere låtskriving eller vokal. Det er nok mange som identifiserer seg på ulike måter, og det kan godt hende det endrer seg flere ganger i løpet av et studium. At man starter som vokalist, også blir de låtskrivere. Den utviklingen kan jo komme fordi de har en lærer som er låtskriver. Den interessen hadde kanskje ikke kommet om du hadde hatt en annen lærer. (I3)

I1 tror det først og fremst handler om at det er viktig å ruste studentene til å stå i sine egne valg, og at de har tenkt igjennom dette. «Hvis en vokalist bestemmer seg for å ikke skrive låter akkurat nå, så må det faktisk være greit. Så kan pedagogene lære de hva de faktisk kan si når folk spør». Her tenker I3 at det også kan være en løsning å reflektere rundt hvordan man reagerer på disse forventningene eller spørsmålene, og hvorfor. Som lærer kan man prøve å avvæpne situasjonen, og gi studenten muligheten til å reflektere og finne ut av denne forventningen sammen med læreren. Læreren kan stille spørsmål som «er det spørsmålene, eller er det hvor de kommer fra» eller «hvorfor er du opptatt av hva andre synes?». I3 legger til at det ikke nødvendigvis er fordi man som lærer trenger svar på det, men for å sette i gang en prosess hos studenten. Når det gjelder musikkbransjen, forteller I1 at man må tørre å kjenne etter hva som er viktig for en selv. Det er det som gjelder i lengden.

Jeg tror det er viktig at det snakkes om og at det er uttalt. At studentene snakker om det og hva som er reelle forventninger. [...] Man har indre og ytre motivasjon og den kan være litt ulik hvis man klarer å bryte det ned. Hva er forventningene, og hvordan skal vi jobbe opp motivasjonen mot de faktiske forventningene? (I2)

Avslutningsvis spør jeg vokallærerne hva de tror forventningene kan gjøre med motivasjonen til studentene. Alle tre er enige i at det kan falle begge veier, og at noen kan få positiv motivasjon til å enten starte, eller fortsette å skrive låter. Andre kan oppleve et negativt utfall og oppleve at de ikke er gode nok. I1 fokuserer på at arbeidsmarkedet innenfor musikkbransjen er bredt, og det finnes mange jobber hvor det ikke er krav til å produsere noe eget. Det finnes også mange som ikke vil utdanne seg til å bli skapende musikere, eller vil gjøre en kombinasjonsgreie. Alt handler om hva man vil gjøre, og hva man vil formilde, konkluderer I1.

4.3 Resultat fra fokusgrupper

Det var utfordrende å samle 13 vokalister på ett og samme sted. Alle 13 hadde samtykket til å bli med, og jeg derfor det hadde vært synd å gjennomføre med få til stede. Det ble derfor åpnet for Zoom slik at de som befant seg i utlandet og andre steder i Norge skulle ha en mulighet til å bli med. Men som vi kanskje har sett de siste årene, på grunn av pandemien, har det å velge en digital løsning blitt veldig enkelt for noen. Det dukket derfor opp bare fem fysisk, mens seks var med digitalt. Det var vanskelig å ha kontroll på de som var med via Zoom, og det var et par som var med litt, forsvant, og kom tilbake. En mer ryddig løsning kunne vært å ha hele møtet digitalt.

4.3.1 Vokalist og/eller låtskriver?

Tidlig i spørreundersøkelsen ble respondentene bedt om å velge mellom fire beskrivelser, hvor de skulle velge den som passet de best. Alternativene var 1. vokalist; 2. vokalist som skriver låter; 3. låtskriver som synger; og 4. låtskriver. 36% beskrev seg selv som vokalist, og 71% svarte at de skriver låter. Moderator spurte informantene i fokusgruppen hvorfor noen valgte beskrivelsen «vokalist» om de også skriver låter, når svaralternativ 2 er «vokalist som skriver låter». Stikkordene i denne samtalen ble jantelov og «nerding». Student 6 sliter med å kalle seg selv låtskriver, og tenker at det er en kombinasjon av at hen ikke har eget band og at det er vokalfaget student 6 liker å «nerde» på. Student 5 tror det kan være at noen kan være redd for å påta seg for mange roller eller titler, som for eksempel låtskriver. Noen kan føle på at de ikke er aktive nok, skriver bra nok eller andre selvkritiske aspekter, og da ikke vil benevne seg selv som låtskriver.

I sammenlikningen kom det frem at de 10 som svarte «vokalister» begynte i gjennomsnitt ganske mye senere å skrive låter enn de som svarte «vokalist som skriver låter» (Vedlegg 7). Studentene ble spurt om de tror det er tilfeldig, hvor flere svarer nei. Flere aspekter blir nevnt, som at det er mer integrert i vokaløvingen og i vokaltimene fra tidligere alder. Da er det lettere

å ta eierskap til begrepet. Barndommen og kulturskolen blir også nevnt, og at det kan være relevant hva man ble introdusert for her. Hvis man sang mye cover som barn, og fikk god respons og tilbakemeldinger på det, så er det kanskje naturlig å fortsette med det og ikke få interesse for låtskriving.

Det er jo forskjell på når man oppdager sin egen identitet, og hvor tidlig man klarer å finne ut av hva man er og hva man har lyst til. Da er det kanskje enklere å bare syng, om det er det man er flink til. (Student 5)

Vokallærerne fikk et spørsmål som gikk ut på hva som skiller og binder sammen fagene vokal og låtskriving, og for å kunne få en bredere forståelse så stilte moderator det samme spørsmålet til studentene. Her kom det flere meninger kjapt og de andre studentene sa seg enige i disse beskrivelsene:

S1: Det er jo vokalen som uttaler ordene, så det er jo kanskje det mest åpenbare.

S5: Jeg tror det er målsetting. Hva er målet ditt? Vil du være en sanger, eller vil du være en som formidler tekst og eget materiale?

S2: Jeg fikk beskjed fra sanglæreren min om at vi godt kan jobbe med låtskriving, men læreren kommer ikke til å røre teksten min. Sanglæreren min kom til å røre hvordan jeg synger det, og det vokaltekniske i min egen låt. Jeg føler det er det som er det som skiller det. Ja, du har teksten, men den skal kunne stå for seg selv. Moderator: Hva binder det sammen?

S3: Både vokalist og låtskriver har jo en felles ting, og det er jo at man synger en låt. Det som skiller oss er jo målsetting, og fokuset. Rene låtskriverer tenker nok ikke så mye på vokalteknikken. Hvordan de skal formidle det ordet her eller hvordan de skal bygge opp melodien. Mens vokalist kanskje ikke tenker over hvordan de skal skrive en tekst for at den skal bli best mulig. Det som binder de, er jo at man synger.

Moderator spør om de som beskriver seg selv som låtskriver, eller låtskriver som synger. Burde de gå låtskrivingsstudiet isteden for et vokalt studium? Her er det noe blandet respons, men de fleste mener at en da skulle gått låtskrivingsstudiet. Dette går først og fremst på nisse-interesse, og at man kanskje ikke får fordypet seg i låtskriving på den måten de kanskje ønsker:

Nå er jo jeg med og skriver litt låter selv, men jeg anser jo meg selv som en ren vokalist. Jeg vet ikke helt hvordan det er på låtskriver-studiet. Jeg vet ikke hvor mye de bryr seg om teknikk og den biten, men mer «hvordan er det man skriver en låt». Mens på faglærer eller utøvende, altså ren vokal, så er det jo mer valgfritt.

De spør deg jo. Hva er det du ønsker å lære mer om? Det kan hende de gjør det her, men jeg ser ikke for meg at du velger ren vokal og kommer til hovedinstrumentlæreren din og sier «lær meg og skrive en låt». Hvis jeg tenker sånn generelt sett, da burde du jo heller gått låtskriverstudiet som det det er ment som. (Student 3)

Da student 3 kom med sitatet over, nikket flere seg enige. En annen student trekker frem hvordan det er å ha samspill med en låtskriverstudent, og at man veldig ofte ikke er på «samme sted». Flere studenter uttrykker en tendens til at låtskriverer blir satt i roller hvor de fungerer som vokalister, mens vokalister får beskjed om å ta med egne låter til samspill.

Et par av studentene hadde også blitt plassert i låtskriver-samspill, hvor man kun spiller egenskrevet materiale av låtskriverne. Det ble beskrevet ganske ulike opplevelser derifra, hvor en student hadde en ganske god erfaring og satt pris på det lille dyttet inn i låtskriving. Den andre studenten ville ikke ta med eget materiale til samspill, og ble konsekvent plassert som korist. Studenten ble heller ikke spurt om låtskrivingsferdighetene før plassering. Det hele resulterte i at studenten ikke fikk noe særlig ut av samspill.

Moderator spør studentene om de ser på samspill som en trygg arena for å utforske låtskriving på. Her svarer nesten samtlige ja, men at de egentlig ikke opplever å få så mye ut av det. Det blir en vanskelig gråsoner i midten hvor det blir forventet at de kan ta med låter, men at de ikke opplever veiledning i låtskriving i samspill. Her uttrykker vokalstudentene et klart ønske om å tydeliggjøre rollene mer i samspill, slik at man ikke ender opp i slike situasjoner.

Samtalen gikk sømløst over i et spørsmål som kom senere i intervjuguiden. Moderator viser til påstandene angående låtskriving i samspill. Respondentene svarer at de opplever at ansvaret for låtskriving ofte havner på vokalisten i en samspill-setting. De er ganske splittet i om det er naturlig at dette skjer, men er derimot samstemte på at dette på ingen måte, eller en sjelden gang, er riktig. Spørsmålene lød: «Har dere noen tanker om hvorfor dette skjer, og hva kan gjøres for å endre på dette?». Moderator spør om studentene har noen tanker om hvorfor dette skjer, og hva som kan gjøres for å endre på dette. Her ønsker de rett og slett et kollektivt ansvar med mer fordelte arbeidsoppgaver. De opplever at samspilllæreren ofte glemmer vokalisten, og er veldig instrument- og komp-fokuserte. Et felles ansvar for låtskriving ville muligens gitt et mer fordelt fokus på både vokal og kompet. Flere uttrykker også at de savner konstruktiv tilbakemelding fra samspilllærer, og hvis de ønsker det må de ofte aktivt spørre om noe helt konkret. Studentene tror dette grunner i mangel på kunnskap om vokal, og frykten for å si noe

feil. Et par av studentene forteller også at de ikke syntes samspill er lærerikt eller gøy, nettopp basert på disse erfaringene.

4.3.2 Fokusområder og låtskriving i vokalundervisningen

Fokusområder i vokalundervisningen er et tema i både spørreundersøkelsen og i intervjuene med vokallærerne, og det var derfor naturlig å ta opp noe av det som kom frem i spørreundersøkelsen rundt hvilke fokusområder studentene har, og hva de ønsker mer av. 39% svarte at de opplever «prat urelatert til vokal og/eller låtskriving» som én av tre fokusområder, mens bare 7% ønsket dette. Moderator spurte fokusgruppen hva deres tanker om det er. Her kommer det frem at noen syntes det kan være veldig fint å bruke timen på å prate, og en student nevner at det kan være inspirerende. Flere av studentene forteller om opplevelser hvor timene føles bortkastet fordi læreren har pratet bort mye av timen. Et poeng som dukker opp er hvor mye ansvar som ligger på studenten, hvor flere er enige i at studenten har et stort ansvar for å komme med noe på en sangtime. En student sitter også i stor grad på makten i en time, og flere mener at det skal være høyde for at studenten sier til læreren når det har vært nok prat. Noen uttrykker at dette også kan være vanskelig og ubehagelig. En av studentene ser på vokallæreren sin mer som en mentor, og at en mentors oppgave først og fremst har et ansvar for å inspirere studentene. Altså å bringe frem de tingene i studentene i den retningen som er riktig for dem. Det handler mer om verktøyene, og så er det studentens ansvar til å benytte de.

Moderator forteller at 8 respondenter svarer de har fokus på grunnleggende vokalteknikk, mens det er dobbelt så mange som svarer at det er noe de vil ha fokus på. Studentene blir spurt hva grunnen til dette er. De reflekterer rundt at flere tror det er en forventning til at de skal ha en viss kunnskap om feltet og at de ikke alltid vet hva som er best selv. Noen forteller om opplevelser hvor de må styre store deler av undervisningen og si hva de vil jobbe med selv, mens andre har fått beskjed av læreren hva de trenger å jobbe med. Samtlige er enige i at det må være en slags kombinasjon. Studentenes ønsker og tanker blir tatt i betraktning, og at læreren, som faktisk kan fagfeltet, kommer med sin kunnskap og tanker.

S4: Det kan jo også hende at de ikke tør å spørre om det kanskje. Jeg vil tro at det er mer forventet at du skal ha en del vokalteknikk innøvd allerede. Så jeg tenker det kan være litt skummelt å ta opp det med sanglæreren. Jeg vet ikke.

S3: Som vi har pratet om tidligere, kanskje ikke alle vet hvor kontroll de faktisk har over timen. «Åja, shit ... Det er jeg som bestemmer faktisk». Det kan godt hende det sitter en vokalist som ikke vet hvor mye de kan bestemme.

S1: Ja det er sant. At de burde vært formidlet i starten. Litt sånn klart.

Studentene skulle ønske at dette forholdet ble avklart i starten av semesteret, slik at studentene vet hvor mye ansvar og kontroll de faktisk har for egen læring, og hvor mye de kan styre timene etter behov. På denne måten kan også studenten si noe om hvor mye de ønsker at læreren skal komme med sine tanker og innspill om undervisningen. Studentene tror ikke vokalister er like flinke til å prate teknikk med hverandre. Her skyter den ene studenten inn at det er fullt mulig å gjøre det. Man må finne en som deler interessen for teknikk, og prøve seg frem. Studenten legger til at dette er utrolig gøy, men at man må oppsøke dette på egenhånd. Det blir også fortalt om en usikkerhet rundt hva som er forventet av de blant annet i vokalundervisningen og i interpretasjon, annet enn det de vet er pensum. De opplever ikke at vokallærerne forklarer hva de forventer og ikke forventer, og at noen av studentene har opplevd å måtte bruke ganske lang tid på å forstå hva vokaltimene og interpretasjonen kan og skal brukes til. Det har også hendt de har fått kontrabeskjed om hva de kan bruke interpretasjonen til, og som har resultert i amputerte og innholdsløse tilbakemeldinger på det de har presentert. Her ønsker de klarere retningslinjer på hva disse timene kan brukes til.

Moderator spør fokusgruppen om de tenker at alle vokalister kunne hatt godt av å ha låtskriving som en del av vokalfaget. Her er flere enige i at en introduksjon er bra, og at jo flere verktøy om tekst, jo bedre. Det er allikevel viktig at fokuset er på det vokale, og ikke på utgivelse eller låtskriving til samspill. Student 1 legger til at det er stor variasjon i de som vil jobbe med låtskriving, de som vil skrive materiale uten å vise det frem, og de som ikke vil skrive i det hele tatt. Derfor kan det være bra med noen basiskunnskaper eller et seminar som en slags introduksjon, men at det ikke skal ilegges noen forventninger om å skrive egen musikk. De tror flere ville vært interessert i å skrive låter om det var et valgfag eller muligheter for å ha det som et bi-instrument. Flere synes det er vanskelig å balansere vokal og låtskriving på hovedinstrumenttimene, og tror det hadde vært lettere om man fikk kunnskap om låtskriving på en annen arena enn disse timene.

4.3.3 Forventninger

4/5 svarer at de opplever forventninger fra medstudenter rundt det å skrive egen musikk, og ca. 3/5 svarer at de opplever forventninger fra musikkbransjen. Moderator spør hvilke måter de opplever dette fra medstudentene. Flere av studentene trengte ikke lang tid før de kom frem til at de mener det er selvpåført. De opplever å få helt ulik respons om de snakker om eget materiale eller fremfører det på interpretasjon og får tilbakemeldinger på det. Noen studenter sier nok til seg selv at det er det de må gjøre for å lykkes, og at man danner forventningene i sitt eget hodet. Student 1 syntes det er rart at noen har forventninger til at vokalister skal skrive

låter i utgangspunktet, siden det er to ulike fagfelt. Her supplerer en annen student med å si at det handler mest om mengden forventning noen opplever. Det kan hende forventningene er greie og overkommelige i starten, men at det kan vippe over til å rett og slett bli for mye. Flere av studentene opplevde det som utfordrende å kommentere rundt forventningene. Grunnen til dette er at de som er til stede ikke har opplevd forventningene noe nevneverdig. De tviler allikevel ikke på at det er et problem for noen.

Når moderator spurte om hvilke måter de opplever dette fra musikkbransjen, hadde de mer å tilføye. En av studentene opplever at det er mange som ser ned på vokalist som ikke skriver låtene sine selv. En annen trekker frem at det er et viktig spørsmål, og handler om hva en selv skal bidra med i musikkbransjen. Hva skal ens virke være?

Hvis jeg tenker på meg selv om vokalist og solovokalist, så er det jo veldig typisk at det er forventet at man skriver sine egne låter og er frontfigur, som en artist. Så da er jo det en del av det å overleve i musikkbransjen. Så jeg tenker ikke det er så rart at folk føler på denne forventningen. Hvor man skal lage sitt eget virke, ha sitt eget materiale. (Student 6)

En av studentene forteller at mange ser en låtskriver-artist når de ser en front-figur, og en opplevelse er at veldig mange ikke ser de tre vokalistene som korer i bakgrunnen. Veldig mange tenker heller ikke over låtskriverne bak låten. Student 5 legger til «Folk hører bare det de ser vet du». Student 1 trekker frem at man ikke nødvendigvis er god med ord selv om man er vokalist og synger tekst, men legger til at man naturligvis har et nærmere forhold til det enn andre i bandet. «Det er rart at det er litt selvfølgelig at vi skal skrive tekst». Her forklarer student 3 at en av grunnene til dette kan være at instrumentalistene ikke tør å prøve seg på å skrive tekster selv. Vedkommende tror instrumentalistene kan ha lettere for å legge melodistemmen over til et annet melodiinstrument, som for eksempel saksofon. Det virker ikke som de forventer fra vokalistene at de skal skrive tekstene, men at de i stedet inngår å spørre de.

S1: Generelt, så er det jo litt rart at det er i det hele tatt et spørsmål at vi er gode til å skrive tekst liksom. Det er ikke noen selvfølge at vi er gode til å skrive.

S5: Det er jo det som er oppfatningen til en instrumentalist da. At vokalisten skal skrive melodien og skrive teksten. For at det er idealet, det målet vi skal nå, at vi skal skrive egne ting. Vi skal være utleverende.

S3: Det er ikke mange store vokalister i dag som har skrevet låtene sine selv. Det er så få.

S5: Men de oppleves utleverende, trygge, og i kontakt med seg selv, men det betyr

jo ikke at de skriver musikken sin.

S3: Jeg opplever jo mange som ikke driver med musikk som, når jeg sier «ja det er jo han som skrev den», så er de sånn «nei det er jo Rihanna selv som skrev». Det er ikke det vet du».

Moderatoren trekker samtalen tilbake til spørsmålene, da samtalen naturlig beveget seg inn i neste punkt. «Respondentene var splittet omtrent på midten på om forventningene er utviklende eller begrensende». Først blir studentene spurt hvordan forventningene kan virke utviklende. Her kom ordet «push» kjapt på banen, og at et push alltid kan være bra både innen låtskriving og vokalteknikk. Dette pushet kan gjøre at noen som bare har tenkt tanken på å skrive, faktisk våger å gjøre det. Da har man også større belegg for å legge det fra seg, om man finner ut at det ikke var givende. Det kan også være fint når samspill læreren utfordrer studentene til å ta med egenskrevne låter til samspill, mener en av studentene. Låten trenger jo verken være bra eller å bli utgitt. Allikevel legger flere studenter til at dette er individuelt, og at noen kan føle dette som et press og syntes det er vanskelig.

Samtalen beveger seg over til neste spørsmål: hvordan kan forventningene virke begrensende? Student 9 forklarer at en forventning kan virke veldig paralyserende for noen, og at det kan bli for mye på én gang. De kan oppleve at de stagnerer, istedenfor å utvikle seg i det tempoet som passer en best selv. Student 9 sier at det er forståelig at noen kan føle sterkt på denne forventningen

Jeg tror at det er en slags nedtur hvis man ikke klarer å få det til som låtskriver og sanger. Det å skulle kore og gjøre event-jobber og alle sånne type ting blir liksom ikke bra nok ... Fordi man forteller seg selv at det ikke er målet. (Student 5)

Moderator spør student 5 hvorfor det å kore og gjøre event-jobber gir en følelse av å ikke være «bra nok». Stemningen i rommet tilsier at dette er noe flere av de har kjent på, og har erfaring med. Svaret på spørsmålet til moderator er at det er en forventning at alle skal klare seg som artist. At dette er det «opphøyde», og at det er det de har blitt fortalt. En annen legger til at hen opplevde skepsis hjemme til det å studere musikk, fordi musiker-yrket er forbundet med noe ustabil. Dette hører nok til det å være artist, og «superkjent». Studentene tror ikke at disse forventningene handler om selve arbeidet som vokalist i brylluper og begravelser, men statusen som «kjent», altså hvor mange som vet hvem du er. Flere av studentene legger til at det ikke er på utdanningsinstitusjonen de har opplevd dette, men ute i samfunnet. Ved studiestedet har de opplevd stor takhøyde, og forståelse for at studenter velger ulike retninger. Moderator spør derfor om denne forståelsen, og om vokalister opplever større respekt som musikere ved

studiestedet enn andre steder. Her beskriver de en slags blindsoner, hvor de opplever at medstudenter vet at de skal se på instrumentalister og vokalister med samme blikk, men at de ikke alltid føler dette skjer i praksis. Dette tror de kan komme av at instrumentalistene ikke alltid vet hva de kan kommentere på hos vokalistene, og at de ikke opplever den samme forståelsen som det en gitarist og bassist har med hverandre. De legger også til at de skjønner det ikke er like mange fellesnevnerne, men at det hadde vært godt å oppleve en viss forståelse. Et par av studentene forteller de synes det er vanskelig å si ifra om for eksempel en låt går i en utfordrende toneart, mens andre opplever stor forståelse for det, og at medstudenter er flinke til å spørre hva som fungerer for vedkommende. Her forteller student 8 at det uansett er viktig å si ifra, og at man noen ganger faktisk må sette noen krav for å bli respektert.

«Respondentene er ganske spredt i hva de liker å gjøre på interpretasjon/samspill, dvs. at tallene viser at de liker cover, eget materiale og om-arrangerte coverlåter omtrentlig like mye. Hva andre gjør på interpretasjon er respondentene nesten helt nøytrale til». Moderator spør hva grunnene til dette kan være. Her er studentene ganske enige i at de synes det andre gjør på interpretasjon er interessant og givende, uansett om det er originalt eller andres materiale. De er derimot mer uenige i hva de liker å gjøre selv, noe spørreundersøkelsen også viste. En av studentene forteller at det å uttrykke seg selv er betraktelig lettere når man formidler sine egne tekster, mot nærmest umulig på et cover. Studenten sammenlikner dette med instrumentalister, og hvordan det er lettere for de å sette seg inn i, og tolke andres materiale. En annen student understreker at dette er svært individuelt, og at vedkommende er uenig i at instrumentalister har lettere for å tolke andres låter, enn hva vokalister opplever. Student 5 opplever det like utviklende å synge noe eget som å tolke andres materiale, så lenge vedkommende kan kjenne seg igjen i musikken, og er inspirert av artisten. Student 3 legger til at låtskrivingsprosessen gjør at man kjenner låten veldig godt, og at det kan være lettere å ta lettvinde løsninger når man tolker andres materiale. Originalt materiale må bearbeides, komponeres og arrangeres. Student 3 synes derfor det kan være mer givende å jobbe med om-arrangerte coverlåter hvor man må gå ordentlig ned i materien og tolke og analysere tekstene. På denne måten blir det også lettere å uttrykke seg og formidle låten på scenen.

Moderator spør de også om hvorfor vokalistene nesten er helt nøytrale til hva som blir spilt på interpretasjon, men at de som ser på seg selv som vokalister som skriver låter, helt klart foretrekker at det blir fremført egenskrevet materiale (se vedlegg 7). Dette tror de handler om inspirasjon, og at en som ser på seg selv som vokalist kan bli like inspirert da de kanskje har

lettere for å tenke på den vokale fremførelsen. De som skriver, har kanskje en tendens til å tenke på låtskrivingen.

Mot slutten åpnes samtalen, og moderator spør om det er noe annet studentene har reagert på, eller syntes var interessant i spørreundersøkelsen. De hadde ikke mye å legge til av svar, men syntes tematikken virker spennende og veldig aktuell, og tror det er sunt og spennende og reflektere rundt dette. En opprydding i studentenes og lærernes tanker og ønsker om undervisningen kunne vært nyttig, mener de. Det kan virke som om noen av lærerne jobber ganske ulikt og stiller ulike krav, noe studentene opplever som utfordrende å forholde seg til, og at en fokusgruppe med studenter og lærere kunne vært fruktbart og utviklende.

5. Drøfting

Nå som resultatene i de ulike innsamlingene er lagt frem, må de sees i kontekst til hverandre og sammen med litteraturen jeg har presentert. I dette kapitlet skal de ulike dataene drøftes, og spisses inn mot problemstillingen og forskningsspørsmålet. En sammenfatning av drøftingen vil til slutt gi oss nærmere svar på problemstillingen, og vil bli presentert i *Konklusjon og avslutning*.

Resultatene fra dybdeintervjuene med vokallærerne og fokusgruppen ble presentert i ulike temaer, inndelt i avsnitt. Hver av metodene dekker ikke alle temaene, så i drøftingen er avsnittstematikken flettet sammen. Rekkefølgen på disse temaene, gjenspeiles i resultatdelen av dybdeintervjuene og fokusgruppen. En sammenfatning av avsnittstematikken ble til fire hovedtemaer i drøftkapitlet: *Vokal og låtskriving*; *Låtskriving som metode*; *Vokalundervisning*; og *Forventninger*. Hvert av disse har tilhørende undertemaer.

5.1 Vokal og låtskriving

5.1.1 Fagfeltene vokal og låtskriving

Vokallærerne og fokusgruppen fikk spørsmålet «Hva skiller, og hva binder sammen fagene vokal og låtskriving». Informant 2 ga en forklaring som oppsummerte det de andre informantene også beskrev.

Å jobbe med vokal er instrumentet, og låtskriving er materialet. Å utøve materialet man har skapt er broen mellom feltene. (I2)

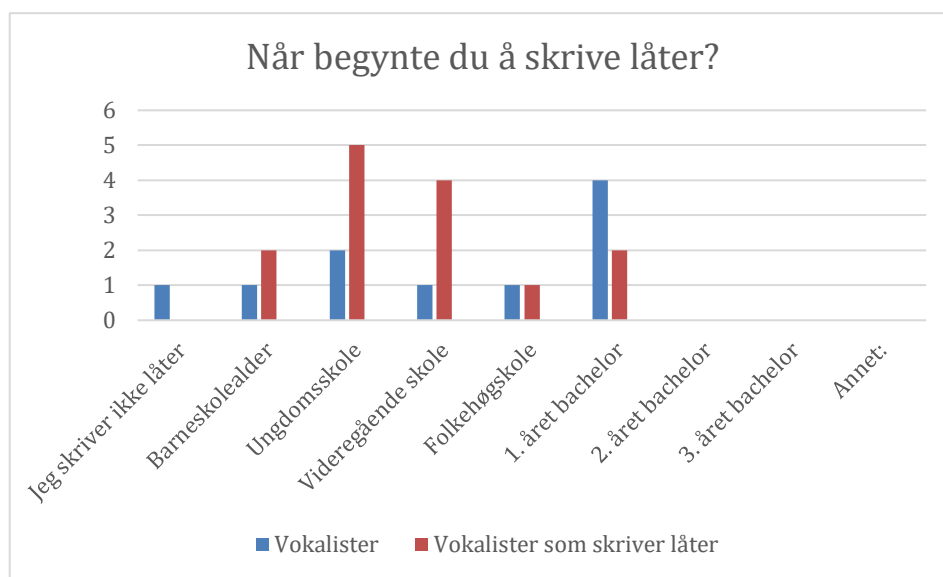
Fokusgruppen mente det vokaltekniske i en låt tilhører vokal-faget og teksten til låtskriverfaget, noe som samsvarer med I2 sitt sitat over, og svarer at målsetting og fokus også er et viktig aspekt i hvordan man skal skille de fra hverandre – altså om man vil være en sanger eller en som formidler eget materiale. Det som binder det sammen, er å synge.

Det var konsensus i at dette helt klart er to ulike håndverk og at det er viktig at man er klar over at det kan jobbes med både separat og felles. Historisk samsvarer også dette med hvordan låtskriving, vokal, og samarbeidet mellom de har utviklet seg. I det historiske bakteppet, presentert i teori-kapitlet kan vi se hvordan det var egne låtskrivere som skrev materialet, og artister som formidlet dette. Etter hvert utviklet det seg til at flere artister turte skrive selv, til tross for offentlig kritikk. Selv når det ble mer normalisert, fantes det allikevel såkalte hitfabrikker, som vi fortsatt kan se i dag blant annet hos Stargate.

De aller fleste respondentene i spørreundersøkelsen mente det ikke burde være et krav å jobbe med låtskriving i vokalundervisningen. De syntes heller ikke vokalundervisningen utelukkende burde dreie seg om vokal, og de fleste liker å ha fokus på begge fagene. De fleste av respondentene svarte også at vokal og låtskriving ikke burde jobbes med adskilt. I2 mener det er naturlig å trekke inn låtskriving i vokalfaget fordi det kan virke utviklende å jobbe med fagene sammen.

5.1.2 Låtskriving som en del av vokal-identiteten

Tallene fra spørreundersøkelsen viser at de fleste respondentene på undersøkelsen ser på seg selv som vokalister (10) eller vokalister som skriver låter (14). Det var også 4 studenter som først og fremst ser på seg selv som låtskrivere. 71% svarer at de skriver låter og 25% at de «prøver seg frem». Det er tydelig at det å skrive låter ikke er uvanlig blant vokalstudentene, noe som også var inntrykket i intervjuet med fokusgruppen. Etter å ha sammenliknet svarene fra de som svarte «vokalist» og «vokalist som skriver låter», la jeg merke til at de som svarte «vokalist som skriver låter» startet tidligere å skrive, og da spesielt på ungdomsskolen og videregående skole.

Figur 14: Sammenlikning av når "vokalister" og "vokalister som skriver låter" begynte å skrive låter

Vokalistene er mer spredt i når de starter å skrive, med en liten økning på alternativet 1. året bachelor. Forklaringen til fokusgruppen på hvorfor de som titulerer seg selv om låtskrivere begynte å skrive tidligere, er at de tar eierskap til tittelen «låtskriver», og at de fra tidligere alder har hatt dette som en del av sitt musikalske uttrykk. De mener også at dette er tett knyttet opp mot identitet, og at grunnen til at «vokalist»-ene starter å skrive senere er fordi de som barn har sunget veldig mye cover og fått god respons på det. De tenkte derfor det er mer naturlig at en

vokalist ikke startet å skrive egne låter fordi de fra tidlig alder allerede fant noe de er gode på. Dette går hånd i hånd med Frith (2011) og (Ruud, 2013) sine forklaringer; at det er de viktige minnene og opplevelsene i relasjonen med musikken som skaper vår musikalske identitet. Det samme kan jo gjelde for de som skriver låter.

Ingen av vokalmetodene har særlig fokus på låtskriving i deres beskrivelse av vokalt arbeid. Det vil selvfølgelig ikke si at de mener at en vokalist ikke *skal/burde/må/kan* skrive låter, men at dette ikke er en selvfølgelig del av vokal-faget. Dette kan gi noen utfordringer i forbindelse med hvorfor vokalistene ikke søker seg inn på låtskrivings-studier. 9 (11 hvis det tas med kommentarene) av 28 svarte at de valgte vokal, fremfor en utøvende grad innen låtskriving, fordi det finnes vokalutdanninger med pedagogikk. Både vokallærerne og fokusgruppen sa seg enige i at dette er to fagfelt som krever ulik undervisning. Det er derfor interessant at studentene i fokusgruppen stadig gikk tilbake til låtskriverstudentene og brukte de som eksempler i samtalen, i stedet for å ta utgangspunkt i vokalstudentene. Hvis vokal- og låtskrivings-undervisning krever så ulike ting som informantene beskrev, så kan en inflasjon av låtskriver-fokuserte vokalstudenter være med på å hviske ut skillet mellom vokalistene og låtskriverne på de ulike undervisningsinstitusjonene. Dette trenger nødvendigvis ikke å være problematisk, men det kan være viktig å ikke miste fotfeste når man jobber i begge, eller en av leirene.

5.1.3 Hva sier undervisningsinstitusjonene om låtskriving?

Læreplanene fra undervisningsinstitusjonene UiA, UiT og NLA har ulik mengde og utforming av det forventede læringsutbytte. Vi ser derfor på de som en helhet i dette avsnittet.

Kulepunktene i læreplanene bruker en kombinasjon av *kunne, kjenne, ha innsikt, være, reflektere, erfaring*. På UiA sine nettsider står det ingenting om at studenten skal skrive egen musikk, men «etter fullført studium skal studenten: kunne lage, arrangere, fremføre og spille inn musikk». Hos NLA står det slik: «Kandidaten har: basiskunnskap og erfaring i å arrangere og komponere musikk», og UiT sier: «Etter fullført studium skal kandidaten ha: ferdigheter – å kunne utøve og formidle kunstneriske ideer og vise stil- og sjangerforståelse på et profesjonelt nivå». Dette er et punkt fra hver av studiene jeg tolker som mest rettet mot låtskriving, komponering eller kreativt arbeid. Ingen av institusjonene pålegger studentene å verken komponere eller skrive eget materiale, men det er forventet at de skal ha kunnskaper om, og muligheten til, å kunne gjøre det.

I3 presiserte i sitt intervju at vedkommende aldri forventer at studentene skal kunne skrive eget materiale, eller ta det med, på en sangtime. Det I3 og de andre informantene var opptatt av

derimot, er at musikkstudenter ved høyere musikkutdannelse har *muligheter* til å jobbe kreativt, og at det er rom for å skrive eget materiale om de ønsker det. Fokusgruppen understreket at de får støtte og veiledning innen låtskriving, om de uttrykket et ønske for det. Ut ifra det forventede læringsutbyttet ser det absolutt ut til at studentene har rom for kreativt arbeid og låtskriving, både igjennom komponerings- og arrangeringsfag, samspill og hovedinstrument-undervisning. En musikkutdannelse må være bred, og ikke bare innebefatte kunnskap som studenten ser på som nyttig eller verdifull for en selv. Allikevel ser det ut til at flere studenter opplever en forventning om låtskriving på sin utdanningsinstitusjon.¹⁶ Om noe av denne forventningen kommer fra kreativt arbeid i for eksempel faget komponering, har jeg ikke fått noe informasjon om, eller inntrykk av.

5.2 Låtskriving som metode

5.2.1 Utvikling av musikalsk identitet og kreativitet gjennom låtskriving

Da jeg stilte spørsmål om låtskriving og vokalundervisning, var fokusgruppen veldig fokusert på hvorfor de ville, eller ikke ville, jobbe med egenskrevet materiale på vokaltimene. Av det inntrykket jeg fikk, tenkte gruppen at låtskriving handlet om låter som hadde en form eller skulle bli til en låt. Informantene var derimot mer opptatt av hvordan det går an å jobbe kreativt, blant annet for å finne sin egen musikalitet og lyd, uten å nødvendigvis skrive en låt bestående av vers, refreng og bridge.

Respondentene i spørreundersøkelsen måtte ta stilling til fire påstander om mestring. Der kom det frem at 75% opplever mestring når de synger om-arrangerte coverlåter, mot 61% på egenskrevne og 32% på coverlåter lik originalen. Dette kan tyde på at studentene synes det er utviklende og spennende å jobbe kreativt med musikk, men at de ikke nødvendigvis må skrive noe nytt for at det skal være givende og gi mestring. Dette kan også understreke det informantene la vekt på – at det handler om det kreative og ikke nødvendigvis en fiks ferdig låt. I1 bruker for eksempel improvisasjon over ulike typer skjemaer eller tonesetting av dikt som en metode for å få den kreative prosessen i gang hos studentene. Det viktigste med å jobbe kreativt er for å finne ut av hva man liker, og ikke liker. I2 la vekt på at verdien med å jobbe med låtskriving er at referansene er borte. Det er ingen lead-vokal som gir føringer for hvordan studenten skal synges, og på denne måten blir en student nødt til å finne ut av sin egen

¹⁶ Under 5.4.1 Hvor, og fra hvem, oppleves forventningene?

fortellerstemme, sine egne lyder og klanger. Alle tre informantene var opptatt av at studentene skal ta egne og selvstendige valg og lære seg å stå i dem.

I spørreundersøkelsen svarte 13 at de jobber med låtskriving på vokaltime, og 11 at det er noe de ønsker å jobbe med. 8 svarte de hadde fokus på identitet, artisteri og image, mot 12 som ønsker det. Det kan jo tenkes at vokalstudentene ikke alltid skjønner grunnen til at en lærer foreslår låtskriving. Kanskje de opplever en forventning om at de som vokalister burde skrive låter for å ha eget materiale? Informantene argumenterer godt for hvorfor man må jobbe kreativt, og hvis studentene hadde fått forklart hvorfor improvisasjon og låtskriving kan være en god metode så kanskje de hadde sett en større nytteverdi i det? Låtskriving og identitet kan for noen være veldig nært beslektet, i følge både I2 og I3: En kreativ prosess trenger ikke å være en låt fra start til slutt. Det trenger ikke inneholde vers eller refreng. Det handler om å bli kjent med egne lyder, klanger, sin egen musikalitet og hva man liker. Og det er igjennom låtskriving eller kreativt arbeid at dette kommer til syne. I den åpne kommentarboksen på slutten av spørreundersøkelsen nevnte også flere respondenter at de tror låtskriving er en fin måte å utvikle den musikalske identiteten. Et par nevner også at de opplever å bli bedre kjent med noen som fremfører egenskrevet musikk, og at de får en bredere forståelse av hvem de er. En respondent legger likevel til at det kan være like givende å høre noen tolke en låt. Parameterne for lyttingen endrer seg, men respondenten understreket at det viktigste uansett er å nå inn til lytteren og får han/hun til å føle noe.

5.2.2 Må en vokalist skrive låter?

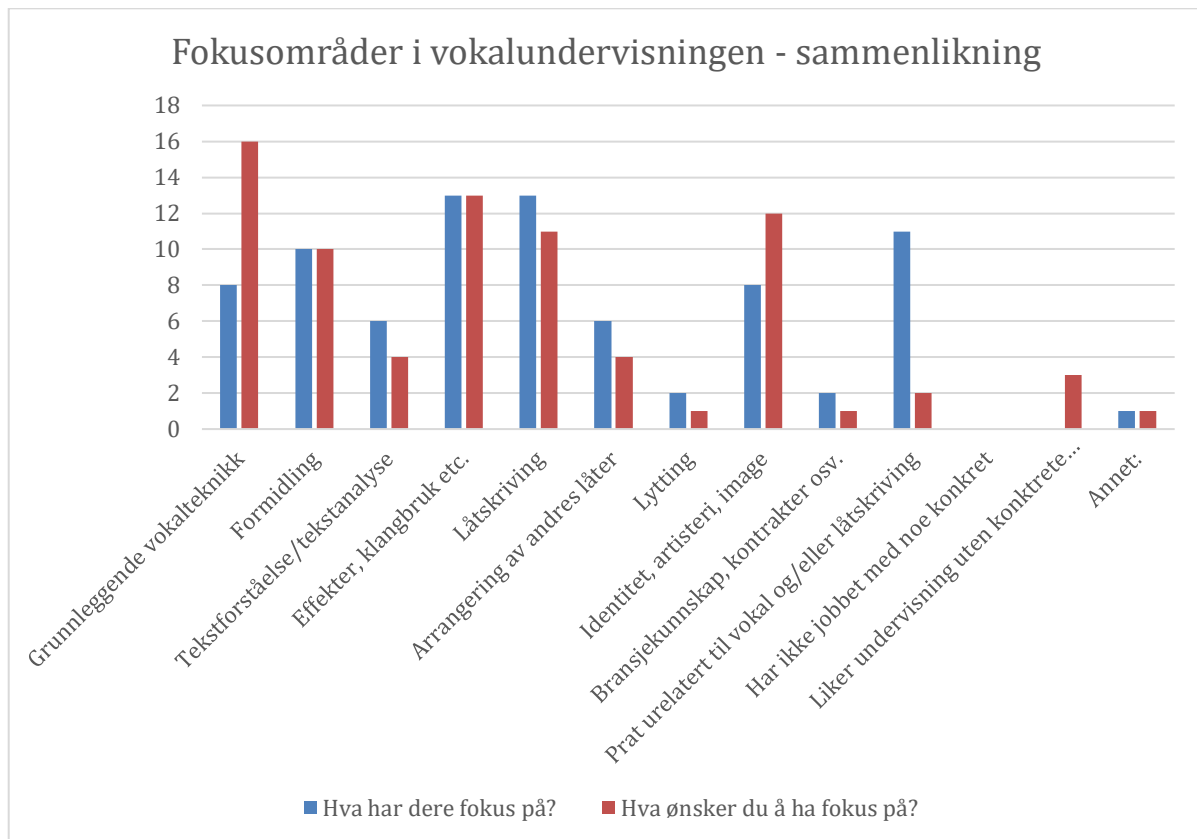
Her var alle intervjugruppene i store trekk enstemmige – en vokalist *må* ikke skrive låter. Det er allikevel stor enighet i at det kan være lærerikt. I2 var imidlertid opptatt av at det er mange vokalister og artister både i Norge og i utlandet som ikke skriver eget materiale.

Noe som fanget oppmerksomheten min da jeg sammenliknet svarene mellom «vokalistene» og «vokalistene som skriver låter», var at halvparten av de som skriver låter i mye større grad synes det er viktig at vokalister har skrevet låtene selv. Hos vokalistene svarte 70% at det ikke er så viktig. Som fokusgruppen også nevnte – drøftet under «låtskriving som en del av vokalidentiteten» – så kan noen føle at låtskriving er en veldig stor del av deres identitet, og noe de har mye fokus på. Det er derfor mulig at det for noen er viktig at inspirasjonskildene og idolene deres skriver låter selv, på samme måte som en vokalstudent kanskje har lettere for å se opp til vokalister som har noe unikt ved stemmen.

5.3 Vokalundervisning

5.3.1 Fokusområder i vokalundervisningen

Det var flere ting som stod ut i spørreundersøkelsen. En av de tingene var hva studentene jobber med i hovedinstrumenttimen i forhold til hva de ønsker å ha fokus på. Som en følge av at spørreundersøkelsen er anonym er det ikke mulig å se fra diagrammene om noen har svart det samme på de ulike spørsmålene. Om respondentene ønsker at fokusområder samsvarer med det de faktisk har fokus på, er derfor umulig å evaluere. Det vi derimot kan se er at dobbelt så mange ønsker å jobbe med grunnleggende vokalteknikk, som de som faktisk gjør det. 11 opplever også at det er mye prat urelatert til vokal og/eller låtskriving, mot 2 som synes det er helt greit.

Figur 15: Sammenlikning mellom faktiske fokusområder og vokalstudentenes ønsker

Fokusgruppen mente dette kan ha noe med at studentene ikke vet hvor mye makt de har over undervisningen og hvor mye kontroll de kan ta. Hos vokallærerne er dette synet noe mer nyansert, men de er alle opptatt av at studentene skal vite at de har et stor ansvar for egen læring. Vokallærerne var alle opptatt av at studentenes ønsker skulle tas i betraktning når det ble utviklet en tentativ plan for året. I2 er spesielt opptatt av det store bildet og hvordan alt henger sammen, noe studentene ofte ikke helt forstår selv. Det kan også se ut til at en 3.-års student har

bedre oversikt over hva som er nødvendig og viktig, enn hva en 1.-års student vet, ifølge I2. Oppsummert tenker både lærerne og studentene at undervisningen burde bygges på en kombinasjon av studentenes tanker og ønsker, samt lærernes tanker basert på kunnskapen de innehar. Imidlertid opplyser lærerne at de ikke opplever studentene som uenige når de legger frem sine tanker om undervisningen. På den andre siden opplever ikke studentene at de får rede på hvor mye kontroll de kan ta. Fokusgruppen beskrev til stadighet i intervjuet at de hadde stor respekt for lærerne, og at de kunne finne det vanskelig å være ærlig med lærerne da de ser opp til de og vet at de sitter på god kunnskap. Denne korrelasjonen kan derfor være grunnen til at det er såpass store sprekker i et par av søylene på figur 15. Studentene og lærerne i undersøkelsen er spredt geografisk, og det kan hende at ingen av studentene har de tre lærerinformantene i sin undervisning. Dette blir derfor bare en antakelse ut ifra innsamlet data.

En annen vinkling er å se på hva de ulike svarene i diagrammene egentlig innebærer. Prat urelatert til vokal og/eller låtskriving trenger ingen kompetanse, og kan være hverdagslige samtaler, som studentene også sier har forekommet. Det kan også dreie seg om studentenes psykiske helse, som absolutt kan være viktig. Grunnleggende vokalteknikk består av mye klarere retningslinjer, enn det formidling, låtskriving eller tekstanalyse/tekstforståelse gjør. Fysiologi og anatomi kan ikke en lærer ta lett på, og krever bevissthet og god kunnskap på feltet. De vokalmetodiske retningslinjene¹⁷ gir også et hint til hvor komplekst og stort vokalfaget kan være.

Det er også utfordrende å drøfte rundt grunner til det store skillet mellom ønsker og realitet, da vi ikke vet hva hver enkelt respondent tenker om egen kompetanse eller eget nivå innen vokalteknikk. Det kan være at flere studenter tror de trenger å jobbe med grunnleggende teknikk, mens de i realiteten faktisk er på et høyt ferdighetsnivå. Jeg kjenner ikke til respondentenes evner eller ferdighetsnivåer. For noen kan «effekter, klangbruk etc.» være en del av grunnleggende vokalteknikk, og om dette hadde blitt slått sammen til ett svaralternativ, så ville svaret kanskje vært annerledes. Det jeg allikevel tror det bunner i, er mangel på kommunikasjon mellom student og lærer, og at det muligens er i «prat urelatert til vokal og/eller låtskriving» at denne kommunikasjonen forsvinner.

¹⁷ Se her: 2.2.1 Complete Vocal Technique og 2.2.2 Estill

5.3.2 Målsetting

Nanna-Kristin Arder beskriver i sin bok *Sangeleven i fokus* (2007, s.29) viktigheten av å utforme målsettinger basert på studentenes ønsker og læreforutsetningene. Hensikten bak det de jobber med er også et viktig aspekt. På denne måten er studenten hele tiden klar over hva som skal jobbes med og hvor langt man har kommet på planen. Lærerinformantene ser på utformingen og hensikten av slike planer med ulike tanker, og mener uavhengig at de skal være mulig å tilpasse underveis da det kan dukke opp andre interesser eller prosjekter underveis. De har alle tre fokus på å bli godt kjent med studentene i starten av et semester, og forstå de som en helhet. Studentene opplever at de ikke alltid vet hva vokaltimene skal brukes til, og forteller at de gjerne skulle hatt mer fokus på pensum og hva som er forventet av dem. De ønsker klarere retningslinjer og mer pensum, slik at de ikke trenger å bruke lang tid på å forstå hva de egentlig skal og kan bruke vokaltimene til. Jeg tolker det som at lærerne derfor vil legge til rette for at studentene kan styre undervisningen i stor grad selv og konsentrere seg om det de ønsker. Studentene tenker derimot dette er utfordrende og føler at de «famler i blinde». En mer detaljert plan med klarere retningslinjer og utformede mål, slik som Arder presiserer viktigheten av, kunne vært løsningen for at flere studenter opplever forutsigbarhet og mening i vokalundervisningen.

5.4 Forventninger

5.4.1 Hvor, og fra hvem, oppleves forventningene?

I spørreundersøkelsen fikk respondentene ni spørsmål og påstander tilknyttet forventninger. Her kan man se en tendens til at de opplever noe forventning fra lærerne ved instituttet. 28% opplever forventninger fra vokallærerne, men over halvparten opplever dette sjeldent eller ikke i det hele tatt. De store utslagene finner man derimot på de andre punktene, hvor 79% opplever forventninger fra medstudenter og 67% fra musikkbransjen. Dette underbygger også det informantene tenkte, hvor I2 mistenkte at dette ikke snakkes noe særlig om, og at det gjerne er en følelse man har. Fokusgruppen mener de i større grad får respons fra medstudenter om de viser frem egenskrevet materiale. Dette kan medføre at studenter setter egenskrevet materiale høyere fremfor å gjøre cover. Også I2 opplever at noen setter det å skrive eget materiale veldig høyt, og at de langsiktige målene ofte inneholder innspilling av et album, eller det å dra på turné med egenskrevet materiale. Fokusgruppen forteller også at de ofte har blitt fortalt at det høyeste du kan nå innen karrieren er å bli soloartist, og at mange ikke ser på en korist eller event-sanger som «noe bra». Dette handler om status, og at det er hvor kjent du er som gjenspeiler hvorvidt

du har lyktes eller ikke. Deres opplevelse er at mange ser på en frontfigur og tenker umiddelbart at de har skrevet materialet selv. Fokusgruppen forteller derfor at en stor del av forventningene noen kan føle på kommer fra folkene rundt oss – media og musikkbransjen – og som gir oss tanker om at det å være kjent betyr suksess. En student forteller også at det oppleves som veldig typisk at andre forventer at de skriver egne låter, og at de er frontfigurer hvis de nevner at de er vokalister. Her er det kanskje (mangel på) kunnskap om yrkesfeltet og innsikt som gjør at noen kommer til denne konklusjonen. Musikkstudenter og musikere i musikkbransjen vet veldig godt at det finnes vokalister som ikke skriver eget materiale; låtskrivere som ikke synger sitt eget materiale; og noen som utøver det de skriver selv – det samme med instrumentalister.

I2 og flere av studentene i fokusgruppen tror forventningene vokalistene kan oppleve om låtskriving, noen ganger er skapt av de selv etter samtale med andre. Imsen (2014) mener forventningene består av tidligere erfaringer, selvoppfatning og oppfatninger vi har gjort oss i forbindelse med den sosiale situasjonen vi befinner oss i. Om en vokalstudent har hatt dårlige erfaringer med låtskriving tidligere, og befinner seg i situasjoner hvor låtskriving blir et samtaletema, kan vokalstudenter tenke at de ikke strekker til.

5.4.2 Vokalist eller låtskriver i samspill og interpretasjon?

Selv om det var få i fokusgruppen som opplevde forventningene om låtskriving som begrensende, har de hatt opplevelser i samspill og interpretasjon som har gjort de frustrerte og demotiverte. I fokusgruppen fikk de spørsmål rundt resultatene til spørsmålene som dreide seg om låtskriving i samspill. Spørreundersøkelsen viser 75% som opplever at de som vokalister får ansvaret for låtskrivingen i samspill. 57% mener det som oftest, eller alltid, er unaturlig, og 82% mener det på ingen måte eller en sjelden gang er riktig. Når tre fjerdedeler av alle vokalister har opplevd det, og enda flere tenker at det ikke er riktig, så er sjansene store for at dette er noe som berører veldig mange. Fokusgruppen fortalte også at dette er noe mange har opplevd. Flere fortalte at samspill i utgangspunktet er en fin plass å ta med egenskrevet materiale til, men at de ikke får så veldig mye ut av det. De opplever sjelden at de får noe særlig tilbakemelding på verken den vokale prestasjonen eller låtskriving. Flere av de nevner at de ikke liker å ha samspill, og syntes verken det er givende eller lærerikt.

5.4.3 Låtskrivingsforventning som bidrar til noe positivt

Ved flere punkter i dette kapittelet blir det beskrevet hva låtskriving kan bidra til, blant annet økt forståelse for egen musikalitet, utvikling av musikalsk identitet, utfordre og bedre kreative prosesser. I følge alle tre intervjugruppene så kan disse forventningene bidra til noe positivt, i

ulik grad. Et ord som gikk igjen både i intervjuene med lærerne og fokusgruppen var «push», og at et lite dytt kan få noen som har vært litt forsiktig med å komme i gang til å endelig prøve seg. Respondentene i spørreundersøkelsen var delt omtrent på midten om det kan være sunt med forventninger om låtskriving. 36% svarte også at de ofte, eller helt klart, opplever forventningene om låtskriving som utviklende. En student i fokusgruppen ble plassert i låtskrivingssamspill, og forteller om en positiv opplevelse hvor vedkommende opplevde det nevnte «pushet». Flere av studentene opplever også at samspill er et sted hvor det er trygt å ta med, og jobbe med egenskrevet musikk.

5.5 Svar på problemstilling og forskningsspørsmål

På hvilke måter kan låtskriving som metode i vokalundervisningen oppleves som utviklende eller begrensende for vokalstudentene?

Informantene I1 og I2 mener det er spesielt hensiktsmessig for mange studenter å jobbe med låtskriving som en del av vokalundervisningen. Låtskriving egner seg godt om en vokalist vil bli kjent med sin musikalske identitet, fortellerstemme, preferanser og kreativitet, samt å finne sine egne lyder, klanger og særegenhet. I samtalen med fokusgruppen var studentene mer versrefreng fokuserte i tilnærmingen. Her kan det virke som om studentene og lærerne ikke helt forstår hverandres metoder. For noen studenter kan låtskriving i vokalundervisningen virke begrensende om de ikke får ta det i sitt tempo eller utforske fritt. Noen studenter kan nok ha en tendens til å tro at låtskriving på en vokaltime er å skrive en låt, og derfor kvie seg noe mer. Om lærerne gjør det klart fra starten av at låtskriving ikke er det samme som å skrive en låt, men at det handler om å utfolde seg kreativt, så ville det nok appellert til flere studenter. I intervjuene med lærerne ville de gjerne definere hva de mente med låtskriving – enten om det i forbindelse med en kreativ sammenheng eller som materialet til en vokalist. Studentene gikk raskere til en konklusjon om at det handlet om låter med klare former.

Det virker allikevel som om de aller fleste studentene finner det givende å jobbe med låtskriving, og gjerne tar med eget materiale på sangtime. Ut ifra dataene som ble samlet inn, virker det som om kommunikasjonen mellom student og lærer er avgjørende for om studenten opplever det er utviklende eller begrensende. Forskningsspørsmålet som fulgte hovedproblemstillingen, var:

På hvilke måter, og fra hvem, kan vokalstudentene oppleve en forventning om låtskriving?

Ifølge spørreundersøkelsen opplevde studentene helt klart mest forventninger om låtskriving fra medstudenter og musikkbransjen. Dette er også fokusgruppen enige i, men de beskrev en

større forventning fra musikkbransjen. Lærerne tror også det er forventningen fra medstudentene som er mest påtakelig. I2 og flere av studentene i fokusgruppen mener dette er «selvforskyldt» – at det er en selvskapt følelse som tolkes som forventning. Dette er nok heller ikke noe som er uttalt eller særlig snakket om. Forventningene kommer mest sannsynlig ikke fra kommentarer, men heller igjennom holdninger og interesser. At det er viktig å snakke om derimot, det mente flere av informantene og fokusgruppen.

Forventningene som oppleves fra musikkbransjen dreide seg mest om det å ha en artistkarriere. Fokusgruppen opplever at det ikke blir oppfattet som bra nok om de har lyst til å kore eller å gjøre eventjobber, og at man ikke har «fått det til» innen bransjen om man ikke har sitt eget prosjekt, band eller artist-uttrykk.

Hva er vokalstudenter ved høyere rytmisk musikkutdanning sitt syn på låtskriving - sett i sammenheng med å utdanne seg i faget vokal?

Selv om dette spørsmålet ikke var en del av problemstillingen eller forskningsspørsmålet, er det en betydelig del av datainnsamlingen som dreier seg om dette temaet. Synet vokalstudentene har på låtskriving er delt, men det er en klar overvekt av studenter som liker å skrive låter. På spørreundersøkelsen svarte hele 71% at de skriver låter, og omtrent én tredjedel av studentene liker å jobbe med låtskriving på time. Vokalstudentene syntes også det kan være utfordrende å bli satt sammen med låtskriver-studenter når det kommer til låtskriving. De opplever at lærerne ikke alltid vet hvem som studerer hva, og at dette er utfordrende i faget samspill.

Vokalstudentene opplever ofte at ansvaret for låtskriving havner hos vokalisten når de arbeider i gruppe, og da spesielt når det gjelder tekstarbeid. I spørreundersøkelsen kom det tydelig frem at mange opplever dette, og at noen kan se på det som naturlig at det skjer. Allikevel er de ganske enige om at dette ikke er riktig. Her ønsker de et mer kollektivt ansvar, hvor det er mer jevn fordeling av arbeidsoppgaver. Om de først tar med låter til en samspillgruppe opplever de ikke å få konstruktive tilbakemeldinger, og at lærerne har en tendens til å bli veldig komp-fokuserte. Vokalistene føler seg til tider glemt, og et par uttrykker at de ikke syntes samspill er givende på bakgrunn av dette.

6. Avslutning

Vi nærmer oss nå slutten på oppgaven, og jeg vil derfor presentere en sammenfatning av oppgavens ulike kapitler og noen av det som kom frem i drøftingen, samt egne refleksjoner jeg gjorde meg underveis. Avslutningsvis vil jeg presentere mine forslag til videre forskning.

6.1 Sammenfatning

I kapittel 1 la jeg frem min bakgrunn for valg av tema, problemstilling og forskningsspørsmål og hvilke valg som er blitt tatt for å avgrense forskningsfeltet. Etter systematisering av tanker endte jeg på hovedtemaet i oppgaven «vokalstudenters forhold til låtskriving», og problemstillingen ble:

På hvilke måter kan låtskriving som metode i vokalundervisningen oppleves som utviklende eller begrensende for studentene?

Jeg ønsket å belyse problemstillingen med følgende forskningsspørsmål:

På hvilke måter, og fra hvem, kan vokalstudentene oppleve en forventning om låtskriving?

Litteraturen og teorien jeg har benyttet meg av ble presentert i kapittel 2 – Teori. Først så vi på et utdrag av låtskrivingstradisjonen fra 1880-tallet og frem til i dag, og meningen var at dette skulle ligge som et bakteppe igjennom oppgaven, og gi en forklaring på hvorfor låtskriving hos vokalister er et tema. Litteratur innen vokalmetodikk, læringsutbyttet ved musikkutdannelse-institusjoner, musikk og identitet og forventning ble også lagt frem. Hvordan jeg ville forvalte litteraturen og innsamlet data ble beskrevet under kapittel 3. Her ble det også gitt en begrunnelse for valg av metode, og hvordan jeg gjennomførte innsamlingen av data.

Kapittel 4 bestod av resultatene fra datainnsamlingen, og under kapittel 5 - drøfting, ble innsamlet data drøftet opp mot litteraturen. Her fikk vi vite at vokalstudenter på generell basis skriver låter, og at de aller fleste finner det utviklende og spennende. Likevel er det noen vokalstudenter som kan oppleve forventninger til at de burde skrive, og opplever dette som begrensende. Resultatene fortalte oss at vokallærerne og vokalstudentene er enige i at ikke alle vokalstudenter, eller vokalister, må skrive eget materiale, men kan være nyttig om man vil finne og utvikle sin egen lyd og egenart, fortellerstemme, kreativitet og musikalske identitet.

Forskningsspørsmålet omhandlet forventninger om låtskriving, og spørreundersøkelsen viste oss at vokalstudentene opplever mest forventninger fra medstudenter og musikkbransjen. Forventningene fra medstudenter oppleves tydeligst når det gis respons på materiale i

eksempelvis faget interpretasjon. Her opplever vokalstudentene mer utfyllende og konstruktiv tilbakemelding på egenskrevet materiale. Fra musikkbransjen merkes det på ulike signaler vokalstudentene oppfatter, som at musikkbransjen og samfunnet ikke ser på vokalister som suksessrike nok om de ikke har eget band, er frontfigur og skriver låtene selv.

6.2 Egne refleksjoner

Underveis i prosjektet gjorde jeg meg noen betraktninger og refleksjoner jeg ikke vil implementere i drøftingen. Blant annet har dette dreid seg om differansen mellom hva respondentene svarte i spørreundersøkelsen, og hvem fokusgruppen representerte.

I intervjuet med fokusgruppen var det noen av temaene studentene ikke hadde mye å tilføye, og de innrømte også selv det var utfordrende å svare utfyllende på noe de ikke kunne kjenne seg igjen i. Dette gikk blant annet på forventninger. I spørreundersøkelsen kom det frem at flere studenter følte forventninger fra flere hold. Det var tydelig at nesten samtlige av de som var til stede skrev egne låter, og ikke helt kunne forstå på hvilke måter andre studenter kunne oppleve denne forventningen. De beskrev aldri en tvil til at andre opplevde forventninger, eller at noen kunne føle de begrensede, men det var vanskelig for de å utdype *hvordan* andre opplevde det.

Det var også tydelig at studentene i hovedsak var fornøyd med hovedinstrumentundervisningen, men at spørreundersøkelsen også avdekket skiller i hva studentene gjør på vokaltimene og hva de ønsker å jobbe med. Disse avvikene mellom spørreundersøkelsen og fokusgruppen kan skyldes at fokusgruppen kun bestod av et lite utvalg av de som har svart på undersøkelsen, og at respondentene kom fra flere institusjoner. Jeg tviler derfor ikke på at studentene i fokusgruppen fortalte sine oppriktige tanker, men at de ikke representerte alle sidene av saken. Etter fokusgruppen følte jeg meg derfor dratt i ulike retninger, men valgte å gjøre det jeg så på som det mest etisk «riktige» og beholde intervjuet slik det ble. Om jeg skulle gjort enda et intervju eller endret på deltakerne i fokusgruppen, ville jeg følt på dette som «klussing» med data.

Jeg forstod tidlig i intervjuet av fokusgruppen ikke hadde reflektert mye rundt temaene, og at dette går på at de ikke har opplevd forventninger om låtskriving, eller hatt særlige utfordringer med å ta med eget materiale på vokaltimene. De fortalte riktignok i etterkant at de tar med seg videre de ulike tankene de gjorde seg underveis i intervjuet, og at de syntes det er bra det blir pratet om. Flere nevnte også at de har følt på flere av følelsene vi pratet om underveis, som medstudenters syn på vokalister og vokalisters plass i samspill, og at de nå vil være mer oppmerksomme på utfordringer som kan dukke opp og hvordan de kan løses.

Det var givende å se at flere av intervjuobjektene syntes det er bra at noen ser nærmere på låtskriving hos vokalstudenter, og både vokallærerne og fokusgruppen tenker at dette blir pratet for lite om. Det er nettopp hovedtanken bak oppgaven, å få musikkstudenter til å reflektere og snakke mer om temaet. Ved å skrive denne oppgaven håper jeg tallene fra spørreundersøkelsen og uttalelser fra fokusgruppen og vokallærere kan virke som igangsettere for diskusjoner.

6.3 Forslag til videre forskning

Denne oppgaven har hatt fokus på vokal i et større bilde, men jeg tror ikke problemstillingene og utfordringene dette prosjektet har rettet søkelyset mot kun gjelder for vokalister. Spørsmål rundt egen kreativitet og låtskriving er nok noe alle musikkstudenter reflekterer rundt. Det kunne derfor vært interessant om noen tok fatt på liknende utfordringer hos andre instrumentgrupper.

Jeg har ikke gått nærmere inn på hvordan man kan bruke låtskriving som en metode i vokalfaget, men i samtale med intervjuobjektene ser det ut til at dette kunne vært et spennende felt. En slik oppgave kunne også vært nyttig for vokallærere som ikke har bred undervisningserfaring innen låtskriving eller kreativt arbeid. I arbeidet med å finne litteratur innen vokalundervisning, og det kunne med stor fordel blitt utgitt mer vokalmethodisk litteratur.

Litteraturliste

Arder, N. K. (2007). *Sangeleven i fokus*. Musikk-husets forl.

Askerøi, E. (2020). Music Technology in Education – Channeling and Challenging Perspectives. In. Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.108>

Befring, E. (2015). *Forskningsmetoder i utdanningsvitenskap*. Cappelen Damm akademisk. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2018072748124

Berntzen, Ø. (2018, 18. mai 2018). Livets lydspor. *TONO*. <https://www.tono.no/livets-lydspor/>

Blokhuis, Y., Molde, A. (1996). *Wow! - Populærmusikkens historie*. Universitetsforl. <https://www.nb.no/items/9e52ddff98131a5faf6b02aa250f0fef?page=0&searchText=wow%20blokhuis>

Blokhuis, Y., Molde, A. (2004). *Wow! - Populærmusikkens historie*. Universitetsforl. <https://www.nb.no/items/017ddd86543fba10d416b9511db0fd72?page=0&searchText=wow%20blokhuis>

Brinkmann, S., Tanggaard, L. (2012). *Kvalitative metoder*. Gyldendal akademisk. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2013071908130

Early, G. (2020). *Motown*. Britannica Academic. Retrieved 14. april 2022 from <https://academic.eb.com/levels/collegiate/article/Motown/1781>

Estill, J. (2005). *Estill Voice Training Level One - Figures of Voice Control - workbook*. Estill Voice Training Systems International.

Frith, S. (2011). Music and Identity. In S. Hall & P. du Gay (Eds.), *Questions of Cultural Identity* (pp. 108-127). SAGE Publications Ltd. <https://books.google.no/books?id=IKiHAAQBAJ&lpg=PA108&dq=frith%20music%20and%20identity&lr&hl=no&pg=PA108#v=onepage&q=frith%20music%20and%20identity&f=false>

Halkier, B. (2010). *Fokusgrupper*. (K. Gjerpe, Trans.). Gyldendal akademisk. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2013082808155

Halvorsen, S. E. (2007). *Å synge rytmisk når utgangspunktet er klassisk*. Universitetet i Oslo: Oslo.

<https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/27118/OppgavexSxlvixElisexHalvorsen.pdf?sequence=2>

Holden, S. (2007). *Singer-songwriters*. Britannica Academic. Retrieved 14. april 2022 from <https://academic.eb.com/levels/collegiate/article/singer-songwriters/99608>

Imsen, G. (2014). *Elevers verden*. Universitetsforl.

Jones, S. (2005). MTV: The Medium was the Message, *Critical Studies in Media Communication*. In. Routledge - Taylor & Francis Group.

<https://doi.org/10.1080/0739318042000333734>

Knutson, Å. B. (2014). *Trommestemming: En kvalitativ undersøkelse av forholdet mellom metode og praksis*. Universitetet i Agder: Kristiansand. <https://uia.brage.unit.no/uia-xmlui/bitstream/handle/11250/2354008/%C3%85smund%20Bernhard%20Knutson%20oppgave.pdf?sequence=1>

Kvale, S. (1997). *Det kvalitative forskningsintervju*. (T. Anderssen & J. Rygge, Eds.). Ad notam Gyldendal. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2008101304013

Middleton, R. (2015). *Popular music in the west*. Oxford Music Online.

<https://doi.org/10.1093/gmo/9781561592630.article.43179>

Molde, A. (2019). *POP - En historie*. Cappelen Damm. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2021111648628

The Pact. (2021). In. <https://www.the-pact.org/>: https://www.the-pact.org/files/ugd/e3c7cf_0735f6e9f0084d58a1611818d10e8962.pdf.

Peckham, A. (2000). *The Contemporary Singer - Elements of Vocal Technique*. Berklee Press.

Romme, I. B. (2009). *Klassisk sangpedagog vs. rytmisk repertoar: En undersøkelse av sangundervisning i videregående skole*. Norges Musikkhøgskole: Oslo.

Ruud, E. (2013). *Musikk og identitet*. (Vol. 2.). Universitetsforl.

https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2019072407063

Sadolin, C. (2008). *Complete Vocal Technique*. (2 ed.). CVI Publications ApS.

Sellerberg, A. M., Fangen, K. (2011). *Mange ulike metoder*. Gyldendal akademisk.

https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2015072108323

The Howard Stern Show. (19.11.2020). *Elton John on Meeting Bernie Taupin and Their Songwriting Process*. <https://www.youtube.com/watch?v=Rlz1IaecGTw>

Tønsberg, K. (2007). *Institusjonaliseringen av de rytmiske musikkutdanningene ved Høgskolen i Agder*. (ph.d). Norges Musikkhøgskole: Oslo. https://nmh.brage.unit.no/nmh-xmlui/bitstream/handle/11250/227536/Tonsberg_Avhandling.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Winger, N. (1993). *Identitetsforhandlinger og selvforvaltning i det moderne samfunn*.

Dragvoll: SESAM.

York, E. (2017). Barney & Gloria: Revisiting Tin Pan Alley. In (Vol. 73).

<https://www.jstor.org/stable/26397655>

Vedlegg 1: Spørreundersøkelse

Spørreundersøkelse av vokalstudenter ved høyere rytmisk musikkutdanning

Masterprosjektet mitt omhandler vokalstudenters forhold på låtskriving, låtskriving som metode og forventninger om låtskriving. Spørreundersøkelsen tar ca. 10-15 minutter, og hver eneste respondent gjør at helheten blir mer nøyaktig. Din deltakelse er derfor verdifullt og viktig for meg! Det finnes ingen svar som er rett eller galt, og jeg vil at du skal svare så ærlig som mulig på spørsmålene. Hvis det er noe du vil legge til så er det en åpen tekstboks på slutten.

Du er spurt om deltakelse i denne spørreundersøkelsen fordi du er nåværende rytmisk vokalstudent eller er vokalstudent alumni. Resultatene fra denne undersøkelsen vil bli brukt som data i min masteroppgave, med prosjektslutt 20.04.2021. Resultatene vil også danne grunnlaget for et gruppeintervju med nåværende vokalstudenter ved Institutt for Rytmisk Musikk på Universitetet i Agder.

Spørreundersøkelsen er anonym, og det vil si at du ikke legger igjen identifiserbar informasjon som navn, telefonnummer, email osv... Jeg kan heller ikke se hvilken respondent som har svart hva. Siden den foregår anonymt vil jeg at du unngår å nevne ditt eget eller andres navn, eller annen person-identifiserbar informasjon. Du sitter også på retten til å ta tilbake din deltakelse om du skulle ha behov for det.

Tusen takk for tiden din!

Spørsmålene er skrevet i presens, så om du er alumni svarer du det som gjenspeiler studietiden din på best mulig måte.

Spørreundersøkelsen

Skriver du egne låter?

- Ja
- Nei
- Ja, men holder de for meg selv
- Jeg prøver meg litt frem

Evt. når begynte du å skrive låter?

- Jeg skriver ikke låter
- Barneskolealder
- Ungdomsskole
- Videregående skole
- Folkehøgskole
- 1. året bachelor
- 2. året bachelor
- 3. året bachelor
- Annet: _____

Hvem introduserte deg for låtskriving? (velg opptil 2)

- Jeg skriver ikke låter
- Ingen
- Vokallærer ved kulturskolen
- Musikk lærer ved ungdomsskolen
- Vokallærer ved videregående
- Vokallærer ved folkehøgskole
- Lærer ved universitetet
- Vokallærer ved universitetet
- En venn
- Et familiemedlem
- En artist
- Andre: _____

Hvilket alternativ beskriver deg best?

- Vokalist
- Låtskriver
- Vokalist som skriver låter
- Låtskriver som synger

Hva har dere mest fokus på, på hovedinstrument-timene?

(Her kan du velge 1-3 alternativer, velg det dere har fokusert mest på)

- Grunnleggende vokalteknikk (pust, støtte, forankring, etc.)
- Formidling
- Tekstforståelse/tekstanalyse
- Effekter, klangbruk etc.
- Låtskriving
- Arrangering av andres låter (ulike former for covering)
- Lytting
- Identitet, artisteri, image
- Har ikke jobbet med noe konkret
- Prat urelatert til vokal og/eller låtskriving
- Bransjekunnskap, kontrakter osv.
- Annet: _____

Hva ønsker du å ha mest fokus på, på hovedinstrument-timene?

(Her kan du velge 1-3 alternativer, velg det du vil ha mest fokus på)

- Grunnleggende vokalteknikk (pust, støtte, forankring, etc.)
- Formidling
- Tekstforståelse/tekstanalyse
- Effekter, klangbruk etc.
- Låtskriving
- Arrangering av andres låter (ulike former for covering)
- Lytting
- Identitet, artisteri, image
- Bransjekunnskap, kontrakter osv.
- Prat urelatert til vokal og/eller låtskriving
- Liker undervisning uten konkrete fokuspunkter
- Annet: _____

Hva mener du om disse påstandene for vokalundervisning?

	Helt uenig	Litt uenig	Nøytral	Litt enig	Helt enig
Det burde være et krav å jobbe med låtskriving i vokalundervisningen	☐	☐	☐	☐	☐
Låtskriving og vokal burde jobbes med adskilt	☐	☐	☐	☐	☐
Vokalundervisningen burde utelukkende dreie seg om vokal	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg liker å ha fokus på både vokal og låtskriving	☐	☐	☐	☐	☐
Det kan være sunt med forventninger til at studentene skal skrive eget materiale	☐	☐	☐	☐	☐

Hva tenker du om disse påstandene?

	Helt uenig	Litt uenig	Nøytral	Litt enig	Helt enig
Jeg tror ikke man kan overleve som musiker om man ikke skriver eget materiale	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har større respekt for vokalister som skriver eget materiale	☐	☐	☐	☐	☐
Om artistene skriver eget materiale eller ikke, har ikke noe å si for respekten jeg har for de	☐	☐	☐	☐	☐
Når jeg lytter til musikk er det viktig for meg at artisten har skrevet låtene selv	☐	☐	☐	☐	☐

Opplevelse av forventninger

	Nei, på ingen måte	En sjelden gang	Vet ikke/bryr meg ikke	Hender ofte	Ja, absolutt
Opplever du at lærerne på instituttet, i andre fag enn vokal, forventer at du skriver egen musikk?	☐	☐	☐	☐	☐
Opplever du at vokallærerne forventer at du skriver egen musikk?	☐	☐	☐	☐	☐
Opplever du at medstudenter forventer at du skriver egen musikk?	☐	☐	☐	☐	☐
Opplever du at musikkbransjen forventer at du skriver egen musikk?	☐	☐	☐	☐	☐
Opplever du forventningene som utviklende?	☐	☐	☐	☐	☐
Opplever du at forventningene begrenser deg?	☐	☐	☐	☐	☐
Opplever du at ansvaret på å skrive låter i samspill ofte havner på vokalisten?	☐	☐	☐	☐	☐
Syntes du det er naturlig om ansvaret for låtskrivingen havner hos vokalisten i gruppen?	☐	☐	☐	☐	☐
Syntes du det er rett om ansvaret på låtskriving havner hos vokalisten i gruppen?	☐	☐	☐	☐	☐

Ta stilling til påstandene om mestring

	Aldri	En sjelden gang	Nøytral	Ofte	Ja
Jeg opplever mestring når jeg jobber med coverlåter lik originalen	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg opplever mestring når jeg synger egenskrevne låter	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg opplever mestring når jeg synger om-arrangerte cover-låter	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg opplever like mye mestring uavhengig	☐	☐	☐	☐	☐

Hva tenker du om disse påstandene?

	Liker ikke	Helt greit	Liker en kombinasjon	Funker bra	Det er foretrukket
Å spille cover-låter på interpretasjon/samspill	☐	☐	☐	☐	☐
Å spille egenskrevet materiale av deg selv på interpretasjon/samspill	☐	☐	☐	☐	☐
Å spille originalt materiale noen andre i gruppa har skrevet på interpretasjon/samspill	☐	☐	☐	☐	☐

Hva tenker du om disse påstandene?

	Helt uenig	Litt uenig	Nøytral	Litt enig	Helt enig
Jeg foretrekker når vokalister fremfører coverlåter på interpretasjon	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg foretrekker når vokalister fremfører egenskrevet materiale på interpretasjon	☐	☐	☐	☐	☐

Jeg søkte ikke bachelor i låtskriving fordi jeg...

(Svar ut ifra situasjonen din da du søkte)

- kun ville utvikle meg innen vokal
- kun ville utvikle meg innen vokal, og skrive på siden
- ville utvikle meg innen vokal, men med mulighet for å lære om låtskriving på studiet om jeg ville
- tenker at vokal og låtskriving er selvfølgelig deler i en vokal-utdanning
- ikke visste at det var en mulighet da jeg skulle søke
- ikke fant en bachelor i låtskriving i byen jeg ville studere i
- ville ha en faglærerutdanning med pedagogikk fremfor en utøvende grad
- ikke kom inn, og hadde vokal som 2. valg
- Annet: _____

Er det noe du vil legge til? Skriv hva du vil, relatert til tema :)

Vedlegg 2: Informasjonsskriv vokallærerne

Benedikte Cecilie Gjertsen

Forespørsel om deltakelse i forskningsintervju i forbindelse med masteroppgave i rytmisk musikk

Jeg går master i utøvende rytmisk musikk på Institutt for Rytmisk Musikk, Fakultet for Kunstfag ved Universitetet i Agder, og skal denne vinteren/våren skrive masteroppgave med prosjektslutt 20. april 2022. Hovedtemaet i oppgaven er vokalstudenters forhold til låtskriving, og problemstillingen er:

På hvilke måter kan låtskriving som metode i vokalundervisningen oppleves som utviklende eller begrensende for studentene?

Jeg ønsker å belyse problemstillingen med følgende forskningsspørsmål:

På hvilke måter, og fra hvem, kan vokalstudentene oppleve en forventning om låtskriving?

Jeg ønsker å ha deg som informant til min oppgave da jeg tror du sitter på kunnskap som jeg har behov for. Det dreier seg om et 45 minutters intervju, og 7-8 spørsmål – med mulige oppfølgingsspørsmål. Du trenger ikke forberede deg til intervjuet. Spørsmålene rettes mot låtskriving blant vokalstudenter ved høyere musikkutdanning.

Det vil bli gjort opptak av samtalen, samt notering av meg underveis. Du sitter på retten til innsyn, retting, sletting, begrensnings, protest og dataportabilitet i forbindelse med informasjon du gir. Som informant vil du være helt anonym, og jeg vil lage et pseudonym med nytt navn. Bosted, alder og lokasjon for arbeid vil ikke tas med.

Jeg vil bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet, og opplysningene vil bli behandlet konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Om du deltar som informant vil du få en samtykkeerklæring hvor du skriver under på samtykke om deltakelse (se siste side). Deltakelsen i prosjektet er selvfølgelig frivillig, og om du samtykker kan du til enhver tid trekke deg uten nærmere begrunnelse. Da vil all informasjonen om deg bli slettet, og intervjuet vil ikke tas med. Du sitter på retten til å klage til datatilsynet.

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Veilederen min ved UiA, Per Elias Drabløs (38141920 eller per.e.drablos@uia.no)

og/eller

personvernombudet ved UiA, Johanne Warberg Lavold (38141328 johanne.lavold@uia.no)

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Jeg håper det er i orden å gjøre intervjuet over Zoom. Om jeg skulle befinne meg i din respektive by, er jeg også interessert i å møtes fysisk om det skulle være aktuelt. Dette er opp til deg. Programmet er godkjent databehandler av UiA.

Har du spørsmål til meg kan jeg nås på mail (benediktegjertsen@msn.com), eller 94208287.

Mvh

Benedikte Cecilie Gjertsen

Vedlegg 3: Intervjuguide til vokallærerne

Intervjuguide masteroppgave: Vokallærer ved høyere rytmisk utdannelse

Hovedtemaet i oppgaven er vokalstudenters forhold til låtskriving, og problemstillingen er:

På hvilke måter kan låtskriving som metode i vokalundervisningen oppleves som utviklende eller begrensende for studentene?

Jeg ønsker å belyse problemstillingen med følgende forskningsspørsmål:

På hvilke måter, og fra hvem, kan vokalstudentene oppleve en forventning om låtskriving?

Spørsmål:

1. Hvilken beskrivelse bruker du om deg selv?

Vokalist, Låtskriver, vokalist som skriver, låtskriver som synger osv.

2. Hva skiller og binder sammen fagene vokal og låtskriving?
3. Hvordan går du frem når du underviser i vokal?
4. Hvordan går du frem når du underviser i låtskriving?
5. Jobber du og studenten etter en felles plan dere utvikler i starten av et semester, eller tar dere timene litt som de kommer?
6. Hvordan legger du opp undervisningen om du og studenten har ulike tanker om hva som burde være fokusområder?
7. Tenker du at alle vokalstudenter må lære om låtskriving?

Ja/nei, hvorfor?

8. Hvilke tanker har du om forventninger studentene kan oppleve fra medstudenter, andre lærere enn vokallærerne, og musikkbransjen, når det gjelder vokal og låtskriving?
9. Og hva tror du disse forventningene kan gjøre med motivasjonen til studentene?
10. Noe du vil legge til?

Takk for tiden din!

Benedikte Cecilie Gjertsen, Universitetet i Agder, vinter-vår 2022.

Vedlegg 4: Informasjonsskriv vokalstudentene i fokusgruppe

Benedikte Cecilie Gjertsen

Forespørsel om deltakelse i forskningsintervju i forbindelse med masteroppgave i rytmisk musikk

Jeg går master i utøvende rytmisk musikk på Institutt for Rytmisk Musikk, Fakultet for Kunstfag ved Universitetet i Agder, og skal denne vinteren/våren skrive masteroppgave med prosjektslutt 20. april 2022. Hovedtemaet i oppgaven er vokalstudenters forhold til låtskriving, og problemstillingen er:

På hvilke måter kan låtskriving som metode i vokalundervisningen oppleves som utviklende eller begrensende for studentene?

Jeg ønsker å belyse problemstillingen med følgende forskningsspørsmål:

På hvilke måter, og fra hvem, kan vokalstudentene oppleve en forventning om låtskriving?

Jeg ønsker å ha deg som informant til min oppgave da jeg tror du sitter på kunnskap som jeg har behov for. Det dreier seg om 45-60 minutter i en fokusgruppe, og du trenger ikke forberede deg. Deltakerne i fokusgruppen vil bestå utelukkende av vokalstudenter. Grunnlaget for spørsmålene er svarene fra spørreundersøkelsen du svarte på tidligere i vinter, og rettes mot låtskriving blant vokalstudenter ved høyere musikkutdanning.

Det vil bli tatt lydopptak av hele samtalen, og du sitter på retten til innsyn, retting, sletting, begrensnig, protest og dataportabilitet i forbindelse med informasjon du gir. Som informant vil du være helt anonym, og eventuelle sitater fra samtalen brukt i oppgaven, vil siteres med «vokalstudent».

Jeg vil bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet, og opplysningene vil bli behandlet konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Om du deltar som informant vil du få en samtykkeerklæring hvor du skriver under på samtykke om deltakelse. Deltakelsen i prosjektet er selvfølgelig frivillig, og om du samtykker kan du til enhver tid trekke deg uten nærmere begrunnelse. Da vil all informasjonen om deg bli slettet, og ditt bidrag i samtalen vil ikke bli tatt med. Du sitter på retten til å klage til datatilsynet.

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Veilederen min ved UiA, Per Elias Drabløs (38141920 eller per.e.drablos@uia.no)

og/eller

personvernombudet ved UiA, Johanne Warberg Lavold (38141328 johanne.lavold@uia.no)

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Har du spørsmål til meg kan jeg nås på mail (benediktegjertsen@msn.com), eller 94208287.

Mvh

Benedikte Cecilie Gjertsen

Vedlegg 5: Intervjuguide til fokusgruppen

36% beskriver seg selv om vokalist, men 71% svarte at de skriver låter. 4% er først og fremst låtskrivere.

1. Hvorfor kaller noen seg vokalist, og ikke vokalist og låtskriver, når man både er vokalist og skriver låter?
2. Om man beskriver seg selv som låtskriver eller låtskriver som skriver låter – burde man gå låtskrivingsstudie og ikke vokal da?

På spørsmålet «Hva har dere mest fokus på, på hovedinstrument-time», så svarte 39% at de opplever «prat urelatert til vokal og/eller låtskriving».

3. Hva er deres tanker om dette?
4. Tror dere det er en gjennomgående tendens på vokaltimer?

8 respondenter sier at de har fokus på grunnleggende vokalteknikk, men dobbelt så mange sier at dette er noe de vil ha fokus på.

5. Hva kan være grunnen til dette?

4/5 svarer at de opplever forventninger fra medstudenter rundt det å skrive egen musikk, og ca. 3/5 fra musikkbransjen.

6. På hvilke måter opplever dere dette fra medstudentene?
7. På hvilke måter opplever dere dette fra musikkbransjen?

Respondentene var splittet omtrentlig på midten på om forventningene kan være utviklende eller begrensende.

8. Hvordan kan forventningene virke utviklende?
9. Hvordan kan forventningene virke begrensende?

Respondentene svarer at de opplever at ansvaret for låtskriving ofte havner på vokalisten i en samspill-setting, hvor de er ganske splitta på om det er naturlig at dette skjer. Respondentene er derimot ganske samstemte om at dette på ingen måte, eller en sjelden gang, er rett.

10. Har dere noen tanker om hvorfor dette skjer?
11. Og hva kan gjøres for at det blir endret på?
12. Er det underviserens feil, eller har medstudentene også et ansvar?

Respondentene er ganske nøytrale i hva de liker å gjøre på interpretasjon/samspill, dvs. at tallene viser at de liker cover, eget materiale og om-arrangerte cover-låter like mye. Hva andre gjør på interpretasjon er respondentene nesten helt nøytrale til.

13. Er det fordi vi vokalister ikke bryr oss, fordi vi faktisk mener at vi liker alle alternativene like godt, eller er det fordi vi er redd for å mene noe om andres måte å utøve musikk på?

Er det noe annet dere reagerte på, eller syntes er interessant, i svarene på spørreundersøkelsen?

Vedlegg 6: Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *låtskriving blant vokalstudenter i rytmisk høyere utdanning*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju
- å bli sitert *om aktuelt*
- at det blir tatt lydopptak av samtalen

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, 20.04.2022

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 7: Forventet læringsutbytte, hentet fra studiestedenes hjemmesider

Universitetet i Agder

Utøvende

Kunnskap

- ha bred kunnskap om rytmiske musikkjangre og sitt hovedinstruments rolle i de ulike stilartene
- ha kunnskap i musikkteori og de utøvende praktiske fagene tilknyttet det rytmiske feltet
- ha kunnskap om den rytmiske musikkens historie, tradisjoner, egenart og plass i samfunnet
- kjenne til relevant forsknings- og kunstnerisk utviklingsarbeid
- kjenne til hva som kreves som utøver innenfor det rytmiske musikkfeltet
- kunne oppdatere sin kunnskap innenfor fagområdet rytmisk musikk

Ferdigheter

- kunne lage, arrangere, fremføre og spille inn musikk
- kunne reflektere over egen utøving og utvikle denne under veiledning
- kunne anvende sin utøverkompetanse både solistisk og i ensemble
- kunne reflektere over og anvende arbeidsrutiner for innøvingsteknisk og kreativt arbeid innenfor sitt hovedområde
- ha fått styrket sitt faglige grunnlag for nyskaping og kreativ tenkning
- kunne anvende digitale verktøy og musikkteknologi tilknyttet fagfeltet
- kunne anvende forskningsbaserte metoder til å utvikle seg som utøver og i egne prosjekter

Generell kompetanse

- ha innsikt i utøving, arrangering og komponering av musikk
- kunne ta selvstendige musikalske valg
- kunne formidle sine musikalske meninger ved å bruke musikkterminologi som tilhører det rytmiske feltet
- kunne formidle musikk til et publikum og tilrettelegge et repertoar
- kunne samarbeide med andre musikere og arbeide selvstendig med egne prosjekter
- kunne planlegge og gjennomføre ulike prosjekter alene og i ensemble

- ha innsikt i relevante fag- og yrkesetiske problemstillinger innenfor det rytmiske musikkfeltet
- kjenne til ulike mekanismer i musikkbransjen både som utøver og i prosjektarbeid
- kjenne til nytenkning og innovasjonsprosesser innenfor rytmisk musikk

Faglærer

Kunnskap

- ha grunnleggende musikkpedagogiske kunnskaper, faglig dybde på eget hovedinstrument og tilhørende støttefag og inngående fagdidaktiske kunnskaper i fagene som inngår i utdanningen
- ha kunnskap om utviklingen av skolen som organisasjon og fagene som skole-, kultur-, og forskningsfag
- ha kunnskap om lovgrunnlag, herunder skolens formål, verdigrunnlag, læreplaner og rettigheter og plikter for elevene og skolen
- ha bred kunnskap om klasse- og gruppeledelse, læringsmiljø og utvikling av gode relasjoner til og mellom elever
- ha bred kunnskap om arbeidsmetoder, læringsstrategier, læringsressurser og ulike læringsarenaer og om sammenhengen mellom mål, innhold, arbeidsmåter, rammebetingelser og vurderinger
- ha kunnskap om individuell og skolebasert vurdering med vekt på utfordringene for vurderingsarbeidet i de praktiske og estetiske fagene med spesiell vekt på musikkfagene
- ha kunnskap om musikkens rolle i barn og unges oppvekstmiljø og barne- og ungdomskultur, livsløpsutvikling og identitetsarbeid
- ha kunnskap om barn og unge i vanskelige situasjoner og om deres rettigheter i et nasjonalt og internasjonalt perspektiv
- ha kjennskap til nasjonalt og internasjonalt forsknings- og utviklingsarbeid innen musikk
- ha kunnskap om utvikling av musikk i et historisk og samfunnsmessig perspektiv

Ferdigheter

- være en god utøver på sitt instrument slik at han/hun kan bruke disse på en underbyggende og skapende måte i undervisningen og utøvende musisering
- kunne, med utgangspunkt i styringsdokumenter og forsknings- og erfaringsbasert kunnskap, planlegge, gjennomføre og reflektere over musikkundervisning, alene og i samarbeid med andre
- kunne identifisere og arbeide systematisk med grunnleggende ferdigheter innen musikk

- kunne bruke ulike uttrykk, former og teknikker i utøvende og skapende aktiviteter, reflektere over egen faglige utøvelse og justere denne under veiledning samt vurdere behov for HMS-tiltak
- kunne tilrettelegge for utfoldelse, opplevelse og erkjennelse samt veilede og samarbeide med kolleger for å styrke musikkens rolle i alle fag og i skolen som helhet
- kunne motivere og veilede elevene, og tilpasse musikkopplæringen til elevenes evner og anlegg, interesser og sosiale og kulturelle bakgrunn
- kunne vurdere elevers læring og utvikling i forhold til opplæringens mål, gi læringsfremmende tilbakemeldinger og bidra til at elever kan vurdere egen læring
- kunne finne, vurdere, bruke og henvise til relevant forsknings- og utviklingsarbeid, kunstnerisk utviklingsarbeid og annet aktuelt fagstoff, og framstille dette slik at det belyser en problemstilling

Generell kompetanse

- ha innsikt i musikkfag- og profesjonsetiske problemstillinger, og kan bidra i et profesjonelt fellesskap og til utvikling av skolen
- kunne beherske norsk muntlig og skriftlig og kan bruke språket på en kvalifisert måte i profesjonssammenheng
- kunne inspirere til og legge til rette for entreprenørskap, nytenkning og innovasjon, og for at lokalt arbeids-, samfunns- og kulturliv involveres i opplæringen
- kunne bidra til et godt samarbeid mellom skole og hjem og sammen med foresatte og faglige instanser identifisere behov hos elevene og iverksette nødvendige tiltak
- kunne formidle musikk og tilhørende fagstoff muntlig og skriftlig, delta i faglige diskusjoner innenfor musikk og dele sine kunnskaper og erfaringer med andre

NLA – høgskolen

Kunnskap

- innsikt i og forståelse av ulike musikalske sjangere, og et ønske om å formidle et bredt spekter av musikk gjennom sitt arbeid
- kunnskap om musikk som fenomen, musikkens historie og tradisjoner, og dens funksjon i kulturelt og samfunnsmessig perspektiv
- basiskunnskap og erfaring i å arrangere og komponere musikk

Ferdigheter

- utøve musikk på høyt musikalsk nivå, både individuelt og i ensembler
- drive selvstendig øving, innstudering og musikalsk formidling

- reflektere over egen kunstneriske virksomhet og utvikling
- integrere kunnskap fra teori og praksis i sin utøvende virksomhet
- kommunisere og formidle musikk på ulike arenaer utøve musikk på en allsidig måte

Generell Kompetanse

- har utviklet en helhetsforståelse av musikkens betydning i samfunn.
- kan arbeide målrettet, selvstendig og ansvarlig, alene og sammen med andre
- kan reflektere over etiske og sosiale problemstillinger knyttet til eget fag

Universitetet i Tromsø

Kunnskap

- om å utøve, analysere og formidle musikkuttrykk fra forskjellige musikktradisjoner inklusive nordområdene
- om musikkens historie, estetikk, teori, begreper og repertoar
- om forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid i fagfeltet om musikklivets og arbeidslivets krav og forventninger

Ferdigheter

- vise gode utøvende ferdigheter solistisk og i samspill med andre
- kunne utøve og formidle kunstneriske ideer og vise stil- og sjangerforståelse på et profesjonelt nivå
- kunne reflektere omkring egen utøvende praksis, både skriftlig og muntlig

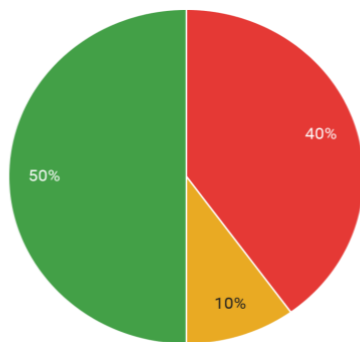
Generell kompetanse

- ha en bred forståelse av musikk som kunstart i et historisk, kulturelt, kunstfaglig og samfunnsmessig perspektiv
- kunne ta ansvar for egen kunstnerisk kreativ utvikling og forholde seg reflektert til egen yrkesutøving
- kunne bidra til godt samspill både musikalsk og sosialt

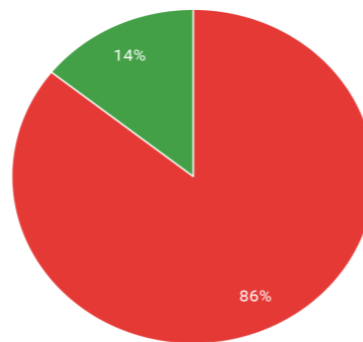
Vedlegg 8: Sammenlikning av «vokalist» og «vokalist som skriver låter»

Skriver du egne låter?

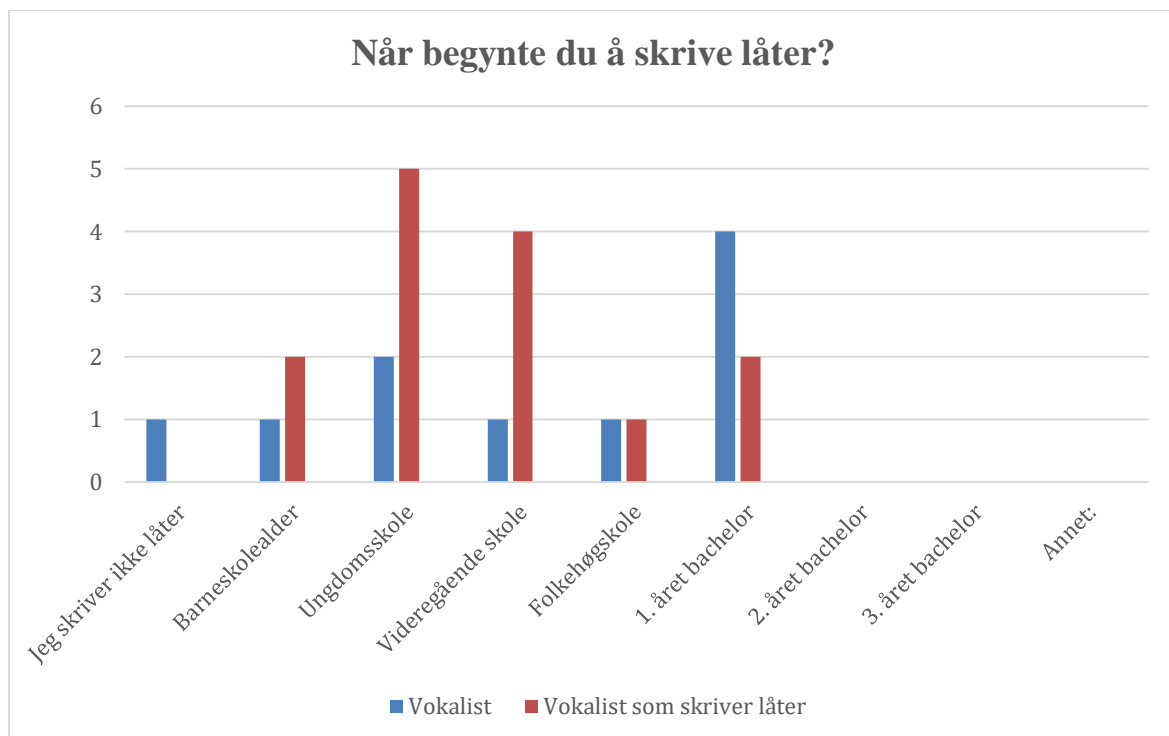
Vokalist

Vokalist som skriver låter

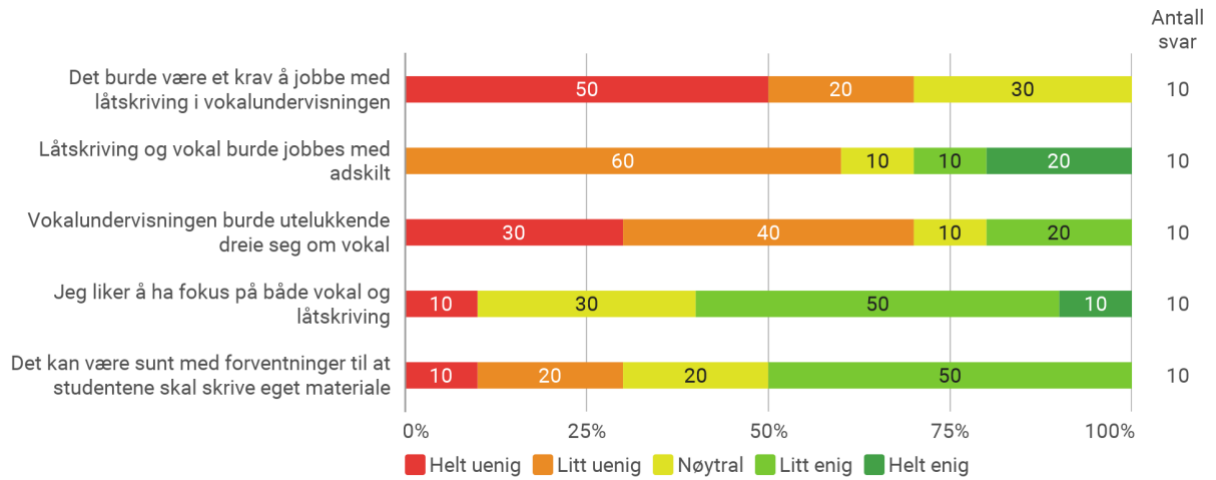

■ Ja ■ Nei ■ Ja, men holder de for meg selv ■ Jeg prøver meg litt frem

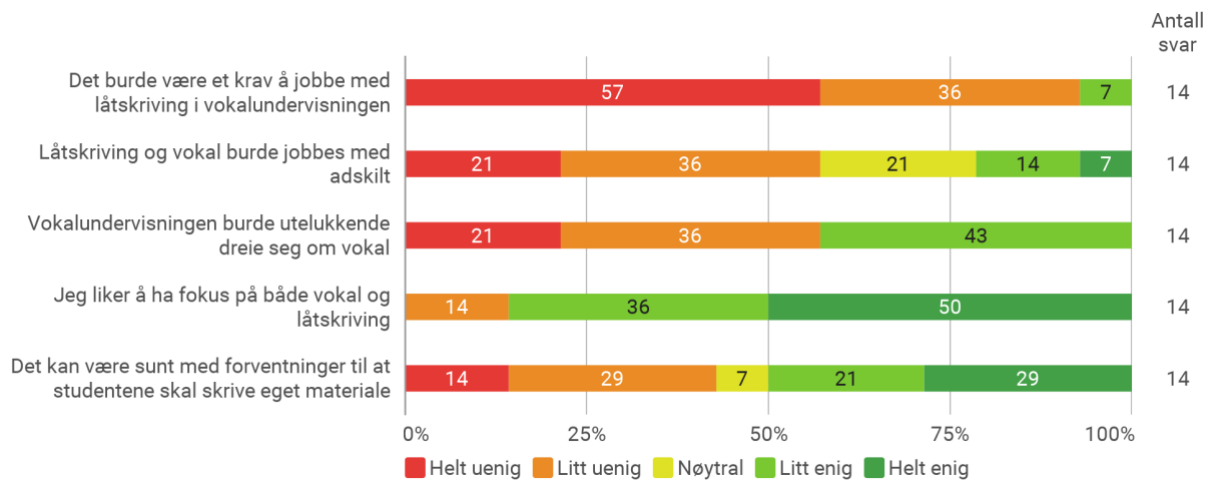

Hva mener du om disse påstandene for vokalundervisning?

Vokalist

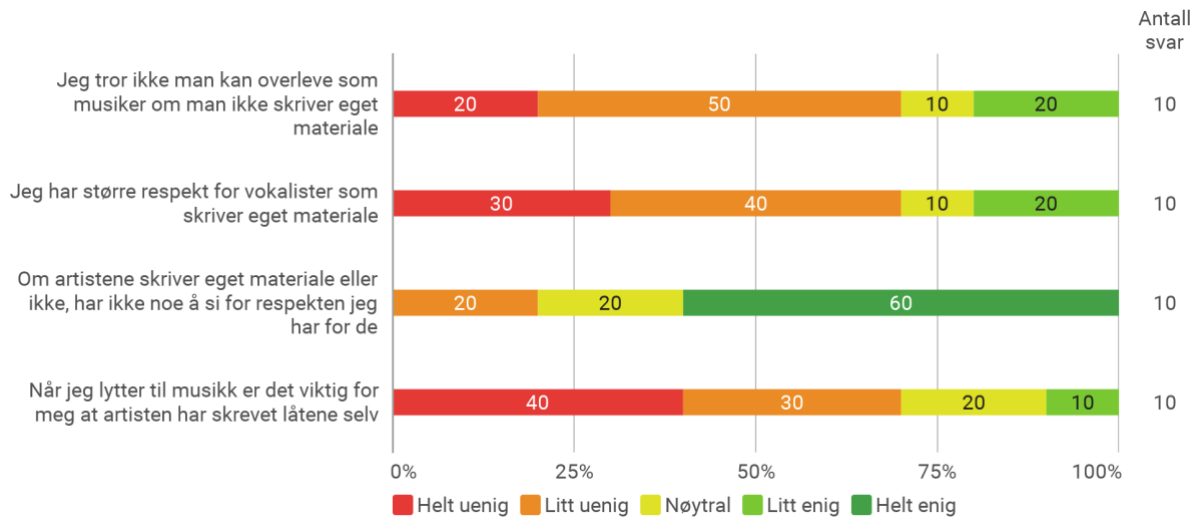

Vokalist som skriver låter

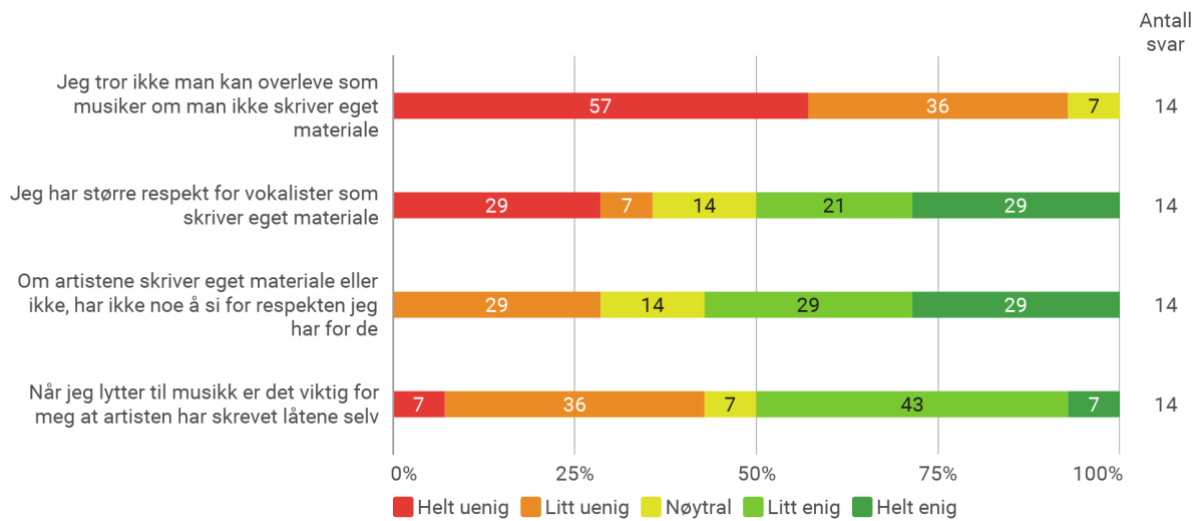

Hva tenker du om disse påstandene?

Vokalist

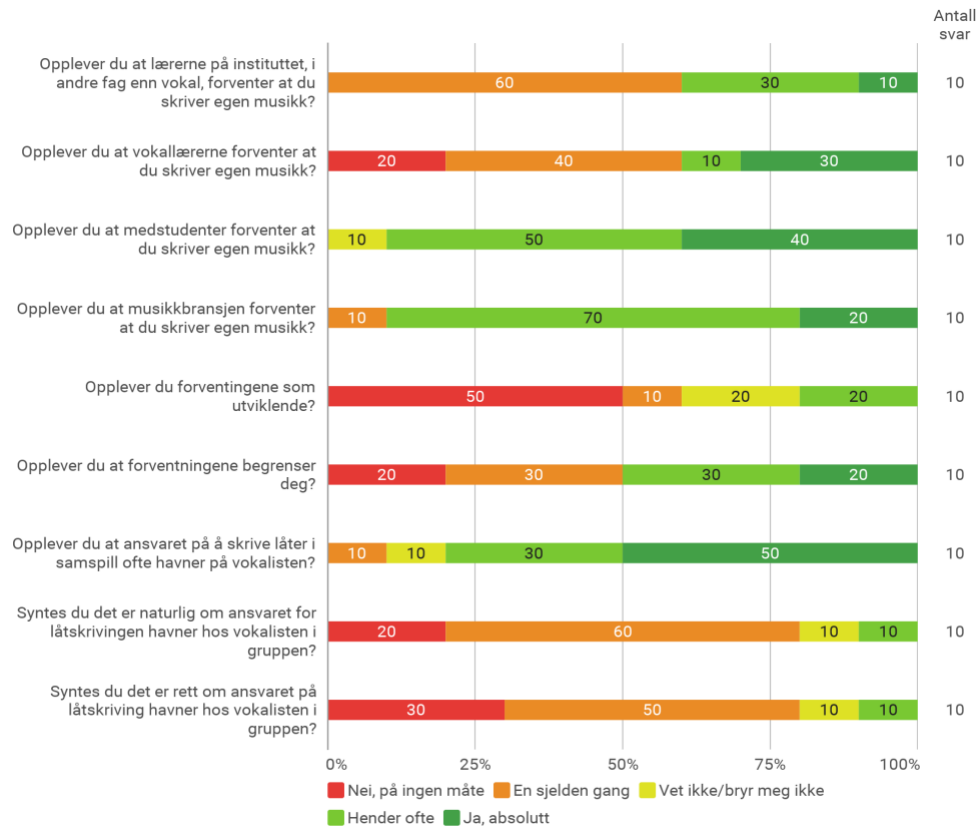

Vokalist som skriver låter

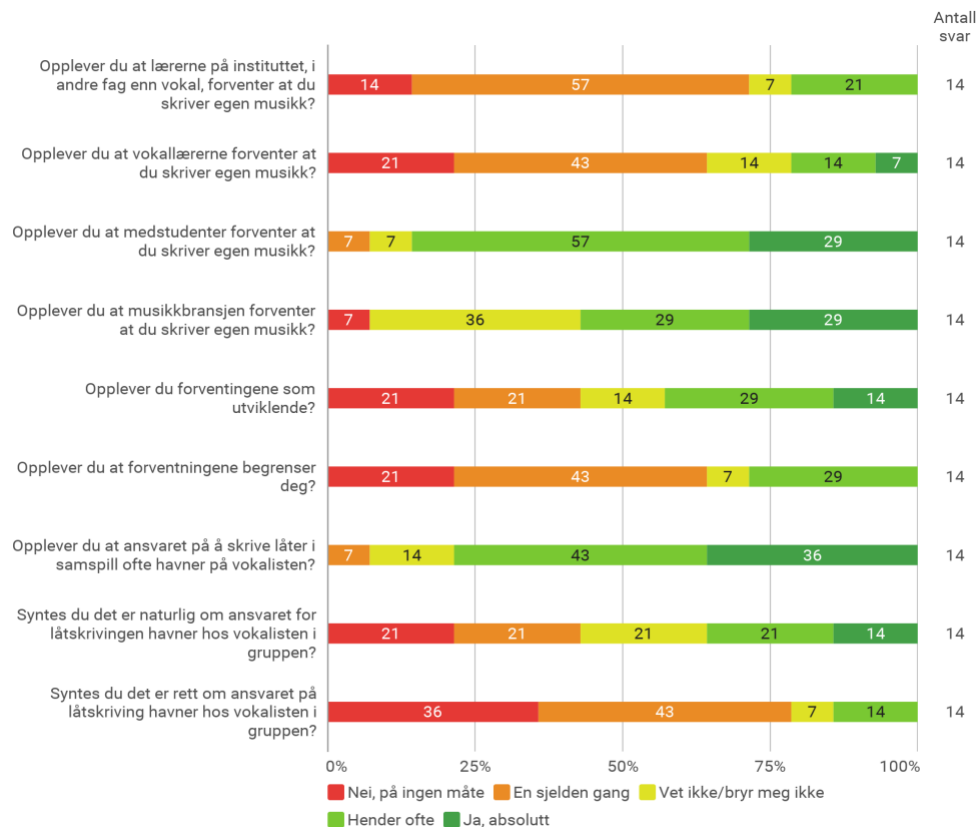

Opplevelse av forventning

Vokalist

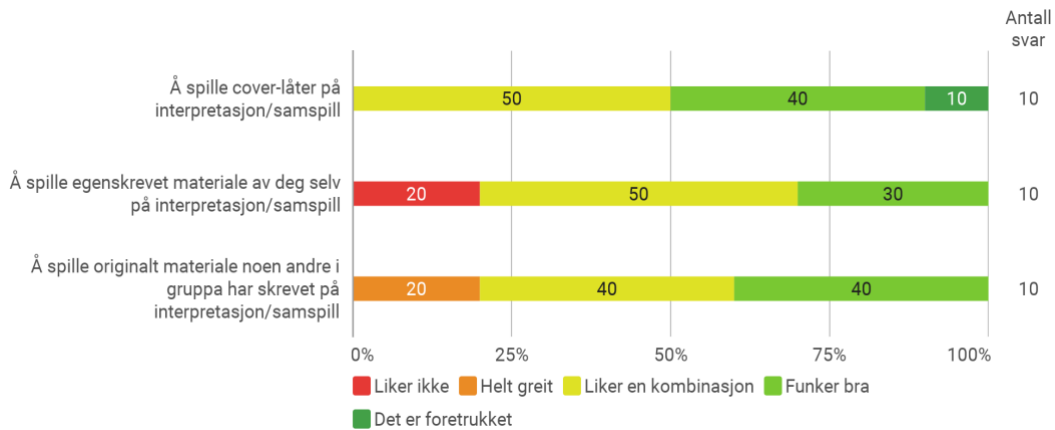

Vokalist som skriver låter

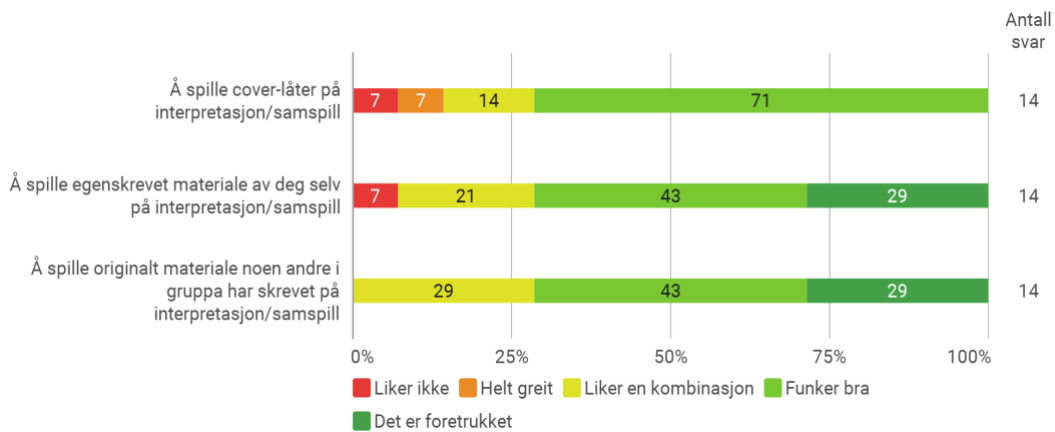

Hva tenker du om disse påstandene?

Vokalist

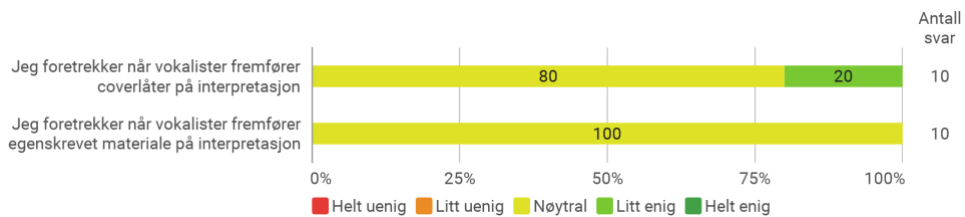

Vokalist som skriver låter

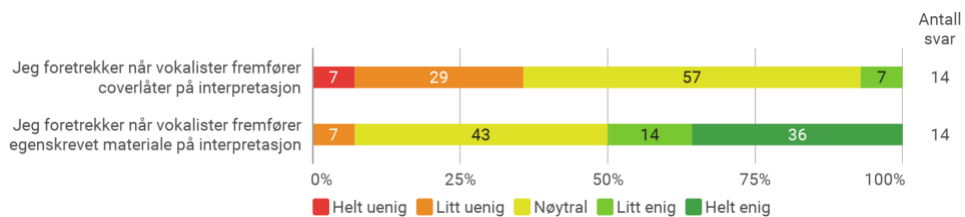

Hva tenker du om disse påstandene:

Vokalist

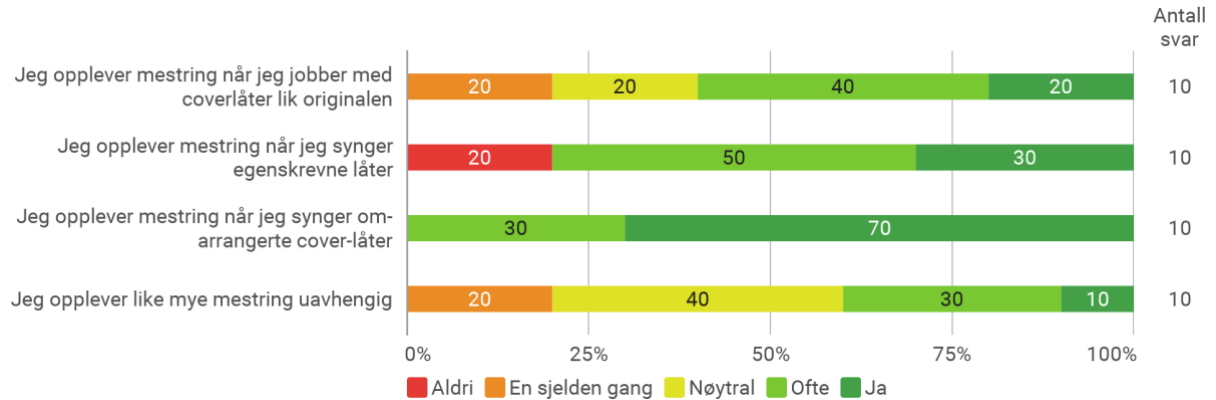

Vokalist som skriver låter

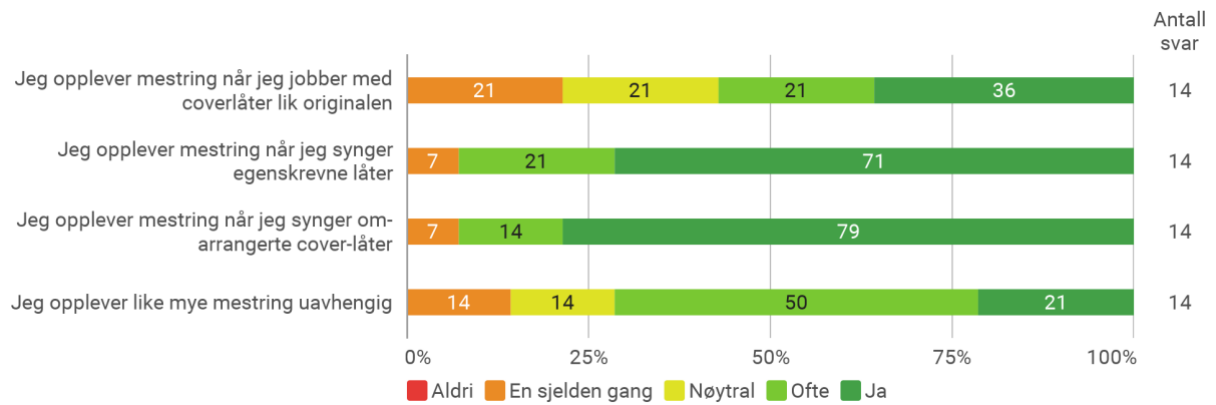

Ta stilling til påstandene om mestring

Vokalist

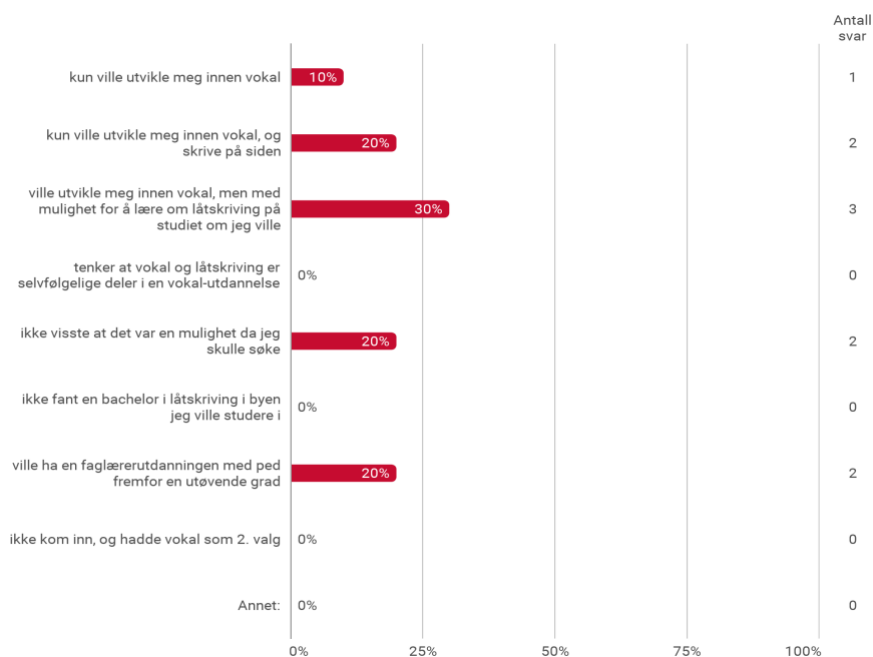
Vokalist som skriver låter

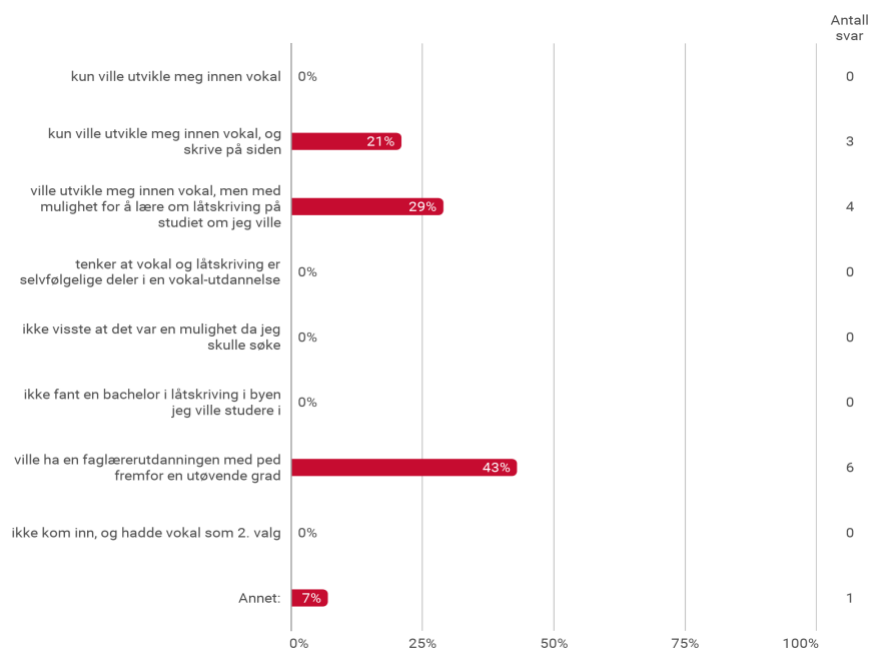
Jeg søkte ikke bachelor i låtskriving fordi jeg...

(Svar ut ifra situasjonen din da du søkte)

Vokalist

Vokalist som skriver låter

Jeg søkte ikke bachelor i låtskriving fordi jeg...

(Svar ut ifra situasjonen din da du søkte) - Annet:

Låtskriverlinja eksisterte ikke da jeg søkte